

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА**

**Факультет історії, політології та міжнародних відносин
Кафедра міжнародних відносин та суспільних комунікацій**

**Зовнішньополітична діяльність Президента України В.
Зеленського по реалізації курсу на відсіч російській агресії в 2022-2024
рр.**

Кваліфікаційна робота

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Виконав:

студент 6 курсу, 603 групи

Шебештин Андрій Золтанович

Керівник:

кандидат політичних наук,

доцент **Моцок В.І.**

*До захисту допущено
на засіданні кафедри
протокол № _____ від _____ 2024 р.
Зав. кафедрою _____ проф. Макар В.Ю.*

Чернівці – 2024

АНОТАЦІЯ

Кваліфікаційна робота присвячена зовнішньополітичній діяльності президента Володимира Зеленського у період 2022-2024 років, зокрема в контексті відповіді України на російську агресію. У ньому розглядаються стратегічні зусилля Зеленського щодо створення міжнародних коаліцій, забезпечення військової підтримки та мобілізації глобальної економічної та гуманітарної допомоги для протидії російському вторгненню. Дослідження заглиблюється в дипломатичні ініціативи Зеленського, його спроби зміцнити альянси із західними країнами, такими як Сполучені Штати, Європейський Союз і НАТО, та його зусилля щодо притягнення Росії до відповідальності за військові злочини. У дослідженні також розглядаються виклики та обмеження, з якими зіткнулася адміністрація Зеленського, зокрема внутрішньополітичні конфлікти та обмеженість ресурсів, що вплинули на ефективність зовнішньої політики України.

Ключові розділи наукової роботи включають аналіз теоретико-методологічних засад, які використовуються для оцінки зовнішньої політики України, геополітичних чинників, що впливали на позицію України до повномасштабного вторгнення, та еволюцію зовнішньої політики Зеленського з 2019 по 2024 рік. У ній висвітлюються як успіхи, так і прорахунки на дипломатичній арені, пропонується комплексна оцінка впливу зовнішньої політики Зеленського на перемогу України у війні. Дисертація має на меті забезпечити цілісне розуміння того, як лідерство Зеленського сформувало міжнародний авторитет України та сприяло її стійкості проти російської агресії.

ANNOTATION

This thesis focuses on the foreign policy activities of President Volodymyr Zelensky during the period of 2022-2024, particularly in the context of Ukraine's response to Russian aggression. It examines the strategic efforts of Zelensky to establish international coalitions, secure military support, and mobilize global economic and humanitarian aid to counter the Russian invasion. The study delves into Zelensky's diplomatic initiatives, his attempts to strengthen alliances with Western countries such as the United States, the European Union, and NATO, and his efforts to hold Russia accountable for war crimes. The research also explores the challenges and limitations faced by Zelensky's administration, including internal political conflicts and resource constraints that impacted the effectiveness of Ukraine's foreign policy.

Key sections of the thesis include an analysis of the theoretical and methodological frameworks used to assess Ukraine's foreign policy, the geopolitical factors influencing Ukraine's stance prior to the full-scale invasion, and the evolution of Zelensky's foreign policy from 2019 to 2024. It highlights both successes and missteps in the diplomatic arena, offering a comprehensive evaluation of the impact of Zelensky's foreign policy on Ukraine's victory in the war. The thesis aims to provide a holistic understanding of how Zelensky's leadership shaped Ukraine's international standing and contributed to its resilience against Russian aggression.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів наукових досліджень інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

_____ Шебештин А.З.

ЗМІСТ

<u>АНОТАЦІЯ</u>	2
<u>ANNOTATION</u>	3
<u>ВСТУП</u>	5
<u>РОЗДІЛ І. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ</u>	11
<u>1.1 Теоретично-методологічні засади дослідження</u>	11
<u>1.2. Стан розробки проблеми</u>	19
<u>РОЗДІЛ ІІ. ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРЕЗИДЕНТА В.ЗЕЛЕНСЬКОГО ДО ПОЧАТКУ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГЕННЯ</u>	28
<u>2.1. Вплив геополітичної ситуації на зовнішню політику України</u>	28
<u>2.2 Еволюція зовнішньої політики В. Зеленського 2019-2022рр</u>	35
<u>2.3. Реакція міжнародної спільноти на агресію на сході України 2014-2022 рр.</u>	42
<u>РОЗДІЛ ІІІ. УСПІХИ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРЕЗИДЕНТА В. ЗЕЛЕНСЬКОГО ДЛЯ ДОСЯГНЕННЯ ПЕРЕМОГИ</u>	56
<u>3.1. Дипломатичні зусилля Президента В. Зеленського та підтримка союзників</u>	56
<u>3.2. Зовнішньополітична діяльність Президента В. Зеленського у формуванні військових союзів та постачання зброї</u>	68
<u>3.3. Спроби В. Зеленського щодо дипломатичного врегулювання війни</u>	73
<u>РОЗДІЛ ІV. ПРОРАХУНКИ У ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПРЕЗИДЕНТА В. ЗЕЛЕНСЬКОГО ЗАДЛЯ ДОСЯГНЕННЯ ПЕРЕМОГИ</u>	78
<u>4.1 Непослідовність у політичних заявах і рішеннях</u>	78
<u>4.2 Обмеженість ресурсів для ведення зовнішньої політики</u>	83
<u>4.3 Вплив внутрішньополітичних конфліктів та корупційних скандалів на зовнішню політику</u>	87
<u>ВИСНОВКИ</u>	102
<u>СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ</u>	109
<u>SUMMARY</u>	127

ВСТУП

Актуальність Зовнішньополітична діяльність В. Зеленського стала ключовим елементом у забезпеченні перемоги України в умовах російської агресії 2022-2024 років. З початку повномасштабного вторгнення Зеленський активно працював над розбудовою міжнародних коаліцій для протидії агресору та зміцненням зв'язків із західними країнами, зокрема США, ЄС, НАТО. Його дипломатичні зусилля були спрямовані на забезпечення військової, фінансової та гуманітарної підтримки для України.

Одним із головних аспектів зовнішньої політики В. Зеленського стало зміцнення співпраці з міжнародними партнерами, що допомогло створити антиросійську коаліцію і впровадити санкції проти Росії. Його регулярні звернення до парламентів і народів інших країн привернули увагу до злочинів Росії та підвищили рівень міжнародної допомоги Україні. Крім цього, В. Зеленський постійно працював над посиленням санкційного тиску на Росію, що стало важливим інструментом ізоляції агресора на міжнародній арені.

Особливо важливою стала військова підтримка від західних союзників, яка включала надання сучасного озброєння, технічну допомогу та навчання українських військових. Це дозволило Україні зміцнити свою обороноздатність і провести успішні операції проти російських військ. Значна увага була також приділена інтеграції України в європейські та євроатлантичні структури. У 2022 році Україна отримала статус кандидата на вступ до ЄС, що стало важливою віхою на шляху до європейської інтеграції.

Крім того, В. Зеленський розширив дипломатичні контакти з країнами Глобального Півдня, такими як Індія, Бразилія, Туреччина, що допомогло

Україні зміцнити свої позиції на міжнародній арені. Також важливим напрямком стало питання притягнення Росії до відповідальності за злочини, вчинені на території України. Під керівництвом В. Зеленського було створено міжнародні платформи, спрямовані на розслідування воєнних злочинів Росії.

Гуманітарна дипломатія стала важливою складовою зовнішньої політики В. Зеленського. Він закликав міжнародну спільноту до підтримки українців, які постраждали від війни, та активно працював над створенням механізмів для відновлення країни після війни.

Метою даної роботи є всебічний аналіз зовнішньополітичної діяльності В. Зеленського в період 2022-2024 років в умовах повномасштабної російської агресії за матеріалами ЗМІ. Висвітлення не лише конкретних кроків й стратегій, реалізованих В. Зеленським, але й показ контексту міжнародних реакцій, підтримки з боку союзників та загальні тенденції у відносинах з основними міжнародними акторами.

Завдання цього дослідження:

1. Дослідити концептуальні та методологічні засади зовнішньополітичної діяльності, що є важливими для аналізу діяльності України в умовах війни.
2. Проаналізувати вплив геополітичної ситуації на зовнішню політику України до початку повномасштабного вторгнення Росії.
3. Оцінити еволюцію зовнішньої політики В. Зеленського, розглядаючи ключові етапи його діяльності на міжнародній арені.
4. Вивчити реакцію міжнародної спільноти на конфлікт на сході України та її вплив на подальшу дипломатичну активність України.

5. Оцінити переваги зовнішньополітичної діяльності Зеленського, зокрема його дипломатичні зусилля у зміцненні міжнародної підтримки, військові союзи та постачання зброї від союзників.
6. Проаналізувати недоліки та прорахунки у зовнішній політиці Зеленського, включаючи непослідовність у заявах та рішеннях, обмеженість ресурсів для ведення зовнішньої політики, а також вплив внутрішньополітичних конфліктів на реалізацію зовнішньополітичних цілей

Об’єктом дослідження є матеріали ЗМІ про російське вторгнення в Україну.

Предметом дослідження є зовнішньополітична діяльність України під час президентства Володимира Зеленського, з акцентом на період 2022-2024 років за матеріалами ЗМІ.

Методи дослідження базуються на комплексному підході, що поєднує декілька наукових методів для досягнення глибшого розуміння зовнішньополітичної діяльності сучасної України в період російської агресії. Історичний підхід забезпечує можливість простежити передумови та еволюцію політики, що стала відповіддю на нові виклики. Аналізуючи етапи розвитку та ключові події, цей підхід дозволяє оцінити динаміку змін, які відбулися під впливом як внутрішніх, так і зовнішніх факторів.

Системний аналіз спрямований на дослідження зовнішньополітичної стратегії президента Зеленського у взаємодії з міжнародними організаціями та союзниками. Цей метод дозволяє розглядати зовнішньополітичну діяльність як складну, взаємопов’язану систему, що об’єднує дипломатичні кроки, міжнародні ініціативи та взаємодію з партнерами для посилення міжнародної підтримки.

Порівняльний метод сприяє розмежуванню зовнішньополітичної активності України до та після початку повномасштабного вторгнення, що є критично важливим для розуміння того, як трансформувалися стратегічні пріоритети країни. Цей підхід допомагає оцінити, наскільки ефективно адаптувалася дипломатія В. Зеленського до нових реалій, порівнюючи різні етапи і формати міжнародної співпраці.

Додатково, дослідження використовує метод аналізу документів, який включає вивчення ключових міжнародних угод, офіційних заяв, санкційних пакетів та інших важливих документів. Цей метод дозволяє глибше зрозуміти юридичні й дипломатичні засади, що підтримують позицію України на міжнародній арені. Контент-аналіз медійних матеріалів та публічних виступів забезпечує доступ до широкого кола думок та оцінок щодо рівня міжнародної підтримки, що дозволяє більш об'єктивно відобразити настрої світової спільноти та виявити потенційні чинники, які впливають на формування зовнішньополітичного дискурсу України.

Структура роботи. Перший розділ присвячений теоретичній основі дослідження, де розглядаються ключові поняття, концепції та методології аналізу зовнішньої політики держави. У ньому аналізуються теоретичні підходи, які були застосовані для оцінки зовнішньополітичної діяльності Зеленського.

Другий розділ зосереджений на зовнішньополітичній діяльності президента Володимира Зеленського до початку повномасштабного вторгнення Росії, надаючи глибокий огляд геополітичної ситуації, яка склалася навколо України на момент його обрання. Цей контекст є важливим для розуміння передумов формування його зовнішньополітичної стратегії. На той час Україна вже перебувала в умовах тривалого конфлікту на сході, а Росія продовжувала чинити тиск через військові та економічні важелі. Тому

на перших етапах президентства Зеленського головним завданням було балансування між бажанням досягти миру та необхідністю зміцнити національну безпеку. Ця фаза позначена поступовою еволюцією його політики від поміркованого підходу до більш активної стратегії, яка передбачала розвиток міжнародного партнерства.

Розділ також розглядає реакцію міжнародної спільноти на конфлікт на сході України до 2022 року. Це включає підтримку з боку європейських країн і США, а також обмежену роль міжнародних організацій. Поступово, через зростання загроз, Україна змушена була активізувати співпрацю з Заходом, шукаючи додаткових інструментів захисту та залучення партнерів для тиску на Росію.

Третій розділ висвітлює успіхи зовнішньополітичної діяльності Зеленського у формуванні союзницької підтримки України під час війни. Основною метою його дипломатичних зусиль стало забезпечення надійної коаліції міжнародних партнерів, здатної надати військову та гуманітарну допомогу, критично важливу для захисту суверенітету. Тут детально аналізуються конкретні досягнення у співпраці з НАТО, країнами Європи та США, які забезпечили регулярні поставки озброєння та розвідданих. Окремо розглянуто намагання Зеленського досягти дипломатичного врегулювання конфлікту, що є важливим аспектом його стратегії, спрямованої на зменшення втрат і закріплення підтримки з боку міжнародної спільноти.

Четвертий розділ присвячений аналізу прорахунків та недоліків у зовнішньополітичній стратегії президента Зеленського, що могли спричинити як ускладнення у підтримці з боку міжнародної спільноти, так і створити додаткові виклики для внутрішньої стабільності України під час війни. Цей аналіз є надзвичайно важливим, оскільки кожна помилка у спілкуванні з міжнародними партнерами або невчасно ухвалене

дипломатичне чи військове рішення може мати відчутні наслідки як на міжнародній арені, так і всередині країни.

До ключових аспектів, які розглядаються в цьому розділі, належать проблеми комунікації між українською дипломатією та партнерами. У кризових умовах надзвичайно важливою є прозорість та узгодженість позицій, адже міжнародна підтримка значною мірою залежить від того, наскільки чітко Україна демонструє свої цілі та плани. Непорозуміння чи розбіжності в комунікаційних стратегіях могли сприяти виникненню сумнівів серед партнерів щодо ефективності використання міжнародної допомоги або стратегічних пріоритетів країни.

Також розглядаються внутрішньополітичні труднощі, що могли ослабити позиції України на переговорах з іншими державами. Наприклад, економічні виклики та соціальна напруженість могли послабити сприйняття України як надійного партнера, здатного до тривалого опору агресії. Нарешті, ймовірні прорахунки у військовій та дипломатичній стратегії піднімають питання про те, чи завжди приймалися оптимальні рішення, спрямовані на досягнення максимальних результатів за найменших втрат.

Структура роботи Магістерська робота складається зі вступу, чотирьох розділів, поділених на підрозділи, висновків, списку використаної літератури, який налічує 160 найменувань, Загальний обсяг роботи становить 134 сторінки, з яких основного тексту – 91 сторінка.

РОЗДІЛ І. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1 Теоретично-методологічні засади дослідження

У цьому аспекті дослідження зовнішньополітичного курсу В. Зеленського є широким і складним процесом, який обов'язково має ґрунтуватися на системному підході, що поєднує кілька теоретико-методологічних підходів. За Зеленського українська зовнішня політика зазнала кардинальних змін, особливо у зв'язку з початком російської військової агресії у 2022 році. Лише на основі створення дійсно якісної методологічної бази можна буде перейти до повної оцінки та розуміння кожного суттєвого атрибуту його стратегії на міжнародній арені, що дозволить детально дослідити всі складові елементи зовнішньополітичної діяльності, яку проводить В. Зеленський. Це створить необхідне підґрунтя для вивчення не лише безпосередньо його політики, а й наслідків такої політики для міжнародної безпеки, дипломатичних ініціатив та ролі міжнародних організацій.

Ще одним завданням методології є вибір необхідних теоретичних концепцій, які будуть застосовані при аналізі політичних дій Зеленського. В аналізі його зовнішньополітичного курсу активно використовуватимуться неореалізм, неоліберальний інституціоналізм та конструктивізм як три основні теорії міжнародних відносин. Кожна з цих теорій пропонує своєрідний підхід до аналізу зовнішньої політики, що дозволяє глибше зрозуміти, як В. Зеленський ухвалював рішення на міжнародній арені.

Неореалізм, або структурний реалізм, є однією з класичних теорій міжнародних відносин, що пояснює поведінку держав у світлі їхнього

виживання в анархічній міжнародній системі. У цьому підході міжнародні відносини означають жорстку систему, в якій кожна держава діє, передусім, з метою гарантування власної безпеки. Неореалізм розглядає держави як такі, що постійно балансують сили, шукаючи союзників або зміцнюючи свою національну обороноздатність. Ця модель досить добре пояснює зовнішню політику України в контексті війни з Росією. [73]

Від початку свого президентства і особливо після повномасштабного вторгнення Росії у 2022 році В. Зеленський почав активніше застосовувати певні принципи, які можна обґрунтовано пояснити через неореалістичну призму. Усі його зусилля були спрямовані на мобілізацію міжнародної підтримки для гарантування безпеки України - класична реакція держави, яка відчуває загрозу ззовні. Україна звернулася до своїх міжнародних союзників - НАТО, ЄС та різних держав, таких як США, Велика Британія та Польща - за військовою підтримкою та економічною допомогою. Це відповідає фундаментальним засадам неореалізму, де держави шукають підтримки, щоб вижити в анархічній системі без центрального регулятора, здатного або готового гарантувати безпеку.

Неоліберальний інституціоналізм підкреслює роль, яку міжнародні інституції та організації можуть відігравати у підтримці стабільності та вирішенні конфліктів у всьому світі. На відміну від неореалізму, який розглядає міжнародну систему як анархічну, неолібералізм не ставить під сумнів ідею про те, що міжнародні організації, угоди та договори сприяють стабільності, співпраці та вирішенню конфліктів. Окреслений вище підхід застосовується до аналізу зовнішньої політики України за Зеленського, зокрема, тому, що саме в цей період він активно використовував міжнародні майданчики для консолідації підтримки та проведення санкцій проти Росії [10, с. 15].

В умовах співпраці з міжнародними організаціями, ООН, Європейським Союзом, НАТО, ОБСЄ та іншими, Україна отримала значну підтримку, яка надходила у вигляді військової допомоги, гуманітарних ресурсів, фінансових вливань. Наприклад, Україна співпрацює з Європейським Союзом щодо макрофінансової допомоги, а від НАТО отримує поставки зброї та військові навчання.

Більше того, неолібералізм дозволяє нам побачити роль, яку відіграли міжнародні санкції проти Росії. Україна разом зі своїми міжнародними партнерами змогла встановити глобальний режим санкцій, який серйозно обмежив можливості Росії фінансувати свої військові дії та підтримувати економічну стабільність. Санкції стали основним інструментом тиску на Росію, що саме по собі свідчить про те, наскільки важливою є міжнародна співпраця у забезпеченні безпеки та стабільності у воєнний час.

Ще однією цінною перспективою, через яку можна було б проаналізувати зовнішню політику Зеленського, є конструктивізм. Конструктивізм розглядає роль ідей, ідентичності та норм у визначенні зовнішньої політики держави. На відміну від неореалістичного та неоліберального підходів, конструктивізм стверджує, що міжнародні відносини визначаються не лише матеріальними факторами, такими як військова сила чи економічні ресурси, а й ідеями, ідентичностями та соціальними нормами.

Конструктивістський підхід до зовнішньої політики Зеленського дозволяє контекстуалізувати те, як риторика та ідеї стали важливими елементами його дипломатичної стратегії. З самого початку війни В. Зеленський активно використовував ідеї - необхідність захисту демократії і свободи та збереження європейської єдності - як певну спробу консолідувати міжнародну підтримку. У численних промовах, які він виголошував у

парламентах і міжнародних організаціях, він закликав не лише до допомоги Україні, а й до формування нової національної ідентичності України як держави, що бореться проти авторитарної агресії за свободу і демократію. [95]

Наприклад, В. Зеленський часто використовував символічні вирази на кшталт "боротьба за свободу" та "захист демократичних цінностей" для створення нового іміджу України на міжнародній арені [95]. Його промови перед західними лідерами допомогли створити новий наратив, в якому Україна зображувалася як країна, що захищає європейські та демократичні цінності. Це дозволило йому заручитися підтримкою не лише урядів, а й громадськості західних країн, що відіграло вирішальну роль у подальшому наданні військової допомоги Україні [6].

Методологія дослідження також має включати аналіз зовнішньої політики Зеленського з використанням декількох основних методів; серед ключових інструментів для цієї роботи необхідно буде використати історичний метод для аналізу розвитку його політичної стратегії. Він дозволяє уважно розглянути, як змінювалася зовнішня політика Зеленського від самого початку його обрання президентом до повномасштабного російського вторгнення. Особливо цей метод корисний для розгляду того, як міжнародна ситуація, економічні виклики та внутрішньополітичні чинники впливали на його дипломатичні зусилля [111, с. 145].

Водночас було б цікаво проаналізувати, як на міжнародні відносини впливали різні періоди його президентства і як усі зовнішньополітичні стратегії почали змінюватися в контексті початку війни. Зовнішня політика України за президентства В. Зеленського являє собою складний і багаторівневий етап трансформації, який потребує серйозного дослідження з методологічної точки зору. На тлі військової агресії Росії та глобальних

викликів для України міжнародна підтримка та дипломатичні зусилля відіграють дуже важливу роль. У цій роботі ми зосередилися на системному та структурно-функціональному аналізі зовнішньої політики, порівняльному та контент-аналізі в спробі оцінити ефективність дипломатичних стратегій Зеленського. Застосування вищезазначених методів створює умови для розкриття того, як міжнародні відносини визначають зовнішньополітичний курс України у воєнний час [111, с. 145].

Системний аналіз вважається одним із важливих способів зовнішньополітичного позиціонування України в глобальній системі міжнародних відносин. Саме цей метод дозволяє вивчати взаємодію різних держав, міжнародних акторів та організацій, які мають вплив на Україну в умовах війни. У цьому контексті можна розглянути методичний аналіз того, як в Україні сприймають міжнародну підтримку України, санкції проти Росії та дипломатичні зусилля. Буде приділено увагу внутрішній ситуації в Україні, її економіці та безпеці [111, с. 146].

З 2022 року, після початку повномасштабної війни, спостерігається потужна політична підтримка України з боку Заходу: США, Європейського Союзу, Канади, Великої Британії та інших країн. Ці держави надали не лише дипломатичний, а й значний військовий та економічний потенціал, спрямований на посилення обороноздатності України та стабілізацію її економіки. Наприклад, системний аналіз дозволяє простежити, як санкції проти Росії впливають на російську економіку та послаблюють її здатність до подальшої агресії. Водночас цей напрям міркувань сприятиме вимірюванню внеску міжнародної допомоги у зміну внутрішньополітичної ситуації в Україні, стабілізацію економічної ситуації та національної безпеки.

Крім того, системний аналіз дає можливість розглянути питання інтеграції України в міжнародні структури безпеки, насамперед НАТО, а

також зміни балансу сил у регіоні, пов'язані з міжнародними санкціями та політичними рішеннями. Наприклад, санкції проти Росії суттєво послабили її економічний потенціал, у тому числі у військовій сфері, що відкриває нові можливості для України посилити свої позиції на міжнародній арені. Таке бачення також показує, як дипломатичні зусилля Зеленського вплинули на рішення щодо озброєння та фінансової допомоги, які стали ключовими позиціями міжнародної підтримки України.

Структурно-функціональний аналіз дозволить дослідити діяльність тих основних інституцій, які безпосередньо впливають на реалізацію зовнішньополітичних функцій України. Першим у переліку основних інституцій, відповідальних за реалізацію зовнішньополітичних функцій, є Міністерство закордонних справ України - МЗС: цей орган покликаний підтримувати дипломатичні відносини, комунікації з іншими державами та міжнародними організаціями. В умовах війни міністерство стало критично важливою ланкою у виробленні та реалізації, особливо щодо санкцій проти Росії, міжнародної дипломатії та координації допомоги з боку інших країн.

Наприклад, у випадку міжнародних криз - війни в Україні - МЗС України взаємодіє з такими міжнародними організаціями, як ООН, НАТО, ЄС, ОБСЄ та іншими, захищаючи українські інтереси та досягаючи конкретних політичних та економічних домовленостей. Саме завдяки дипломатичним зусиллям України на рівні ООН було ухвалено кілька важливих резолюцій, які засуджують російську агресію та закликають до міжнародної підтримки України. Крім того, МЗС активно співпрацює з міжнародними партнерами у питаннях гуманітарної допомоги та військової підтримки, що є важливими елементами оборони країни.

Зовнішньополітична роль Верховної Ради України є дуже значною, особливо в ухваленні законів про міжнародні договори та санкції. Не менш

активним був український парламент і в ухваленні законів, спрямованих на інтеграцію України до європейських та світових організацій, насамперед у сферах економіки, енергетики та безпеки. Координація між парламентом і Президентом стає важливим важелем забезпечення зовнішньополітичної координації - ключового фактору забезпечення ефективної дипломатії.

Крім того, одну з важливих ролей у зовнішній політиці відіграє Рада національної безпеки і оборони, яка координує стратегію національної безпеки у сферах міжнародного співробітництва та оборони. РНБО вирішує питання військової допомоги з боку інших країн, зокрема США, Польщі, Великої Британії та інших. Наприклад, саме через цей орган приймаються рішення щодо стратегічних угод про постачання зброї та військових ресурсів, що є дуже важливим фактором для оборони України [72].

Міжнародні санкції стали одним з основних інструментів дипломатичної боротьби проти Росії. Це і обмеження на експорт російської нафти та газу, і блокування фінансових активів російських олігархів та урядовців, і обмеження доступу Росії до міжнародних фінансових ринків. В. Зеленський не стримувався, використовуючи всі свої дипломатичні таланти для просування цього питання на міжнародних форумах, таких як G7, Європейський Союз та НАТО. Санкційні заходи послабили не лише російську економіку, але й сприяли зниженню військового потенціалу Росії, позбавивши її доступу до сучасних технологій та ресурсів, необхідних для ведення війни [82].

Такий порівняльний аналіз дозволить проаналізувати зовнішню політику України у порівнянні з іншими країнами, які стикалися з викликами, подібними до тих, що постали перед Україною. Двома прикладами таких країн є Ізраїль та Південна Корея. Вони мають великий

досвід протистояння зовнішнім загрозам і можуть слугувати певною моделлю для України.

Ізраїль також протистоїть постійній загрозі з боку сусідніх держав, які ставлять під сумнів саме його існування. Відмінною рисою зовнішньої політики Ізраїлю є побудова впливових альянсів, насамперед зі Сполученими Штатами Америки, які пропонують політичну та військову підтримку в рівній мірі. Україна може використати досвід Ізраїлю у розвитку власної оборонної промисловості та в укладанні довгострокових угод з ключовими безпековими партнерами.

Після Корейської війни Південна Корея також зіткнулася з подібною загрозою постійного залякування з боку Північної Кореї. Країна змогла подбати про свою безпеку, співпрацюючи зі Сполученими Штатами та іншими союзниками, як це було у випадку з Україною. Цей досвід може бути показовим з точки зору залежності держави від міжнародної підтримки та активної участі в багатосторонніх структурах, таких як ООН і НАТО.

Контент-аналіз публічних виступів В. Зеленського дозволить нам простежити його комунікаційну стратегію на міжнародній арені. Особливістю промов Зеленського під час війни є надзвичайно сильна емоційна складова, яка допомогла привернути увагу світової спільноти до українського питання. З перших днів війни В. Зеленський закликав західні парламенти до підтримки України. Його звернення до Конгресу США, парламентів Великої Британії, Німеччини, Франції та багатьох інших країн мали фундаментальне значення для мобілізації політичної підтримки. Наприклад, його палкі промови перед США вражають тим, що він порівнював боротьбу України за свою свободу з такими історичними подіями, як напад на Перл-Харбор, і впливав на американських політиків та широку громадськість під час виступу в Конгресі. Загалом, ключові

пріоритети зовнішньої політики Зеленського помітно змінилися за період з початку російського вторгнення 2022 року і включають консолідацію міжнародної підтримки, отримання військової допомоги та посилення санкційного тиску на Росію. Одним із центральних елементів зовнішньополітичної стратегії Зеленського стала спроба створити шляхом дипломатичної роботи на міжнародній арені стійку коаліцію підтримки в колі західних країн [50].

Щодо концептуально-методологічних засад дослідження зовнішньої політики В. Зеленського, то для розуміння зовнішньої політики президента в умовах військової агресії з боку Росії необхідний повністю інтегрований підхід, що охоплює низку теоретико-методологічних засад. Такі теорії міжнародних відносин, як неореалізм, неоліберальний інституціоналізм та конструктивізм, дозволяють глибоко проаналізувати дії Зеленського і надалі спостерігати за його стратегією на міжнародній арені з різних точок зору

1.2. Стан розробки проблеми

Наукові дослідження діяльності Володимира Зеленського, зокрема його зовнішньополітичних зусиль, досі мають обмежений і фрагментарний характер. Існуючі праці здебільшого зосереджуються на аналізі окремих аспектів його політики, таких як риторика, комунікаційні стратегії чи політичні заяви, але рідко охоплюють системний підхід до вивчення його загальної зовнішньої стратегії. Це створює значну лакуну у розумінні того, як Зеленський вибудовував і реалізовував дипломатичні ініціативи, особливо у контексті драматичних подій 2022–2024 років.

Відсутність цілісного бачення зовнішньополітичної діяльності Зеленського у період активного військового конфлікту позбавляє дослідників можливості глибше оцінити його внесок у мобілізацію міжнародної підтримки. Саме в цей час дипломатичні зусилля президента були

зосереджені на створенні широкої коаліції держав, що забезпечувала політичну, економічну та військову допомогу Україні.

Системний аналіз зовнішньої політики Зеленського дозволив би виявити ключові елементи його стратегії, наприклад, активне використання інструментів публічної дипломатії, залучення міжнародних організацій та стратегічну співпрацю з провідними державами світу. Такий підхід також сприяв би кращому розумінню, як ці зусилля впливали на зміцнення позицій України на міжнародній арені та формували підґрунтя для її післявоєнного відновлення.

Цей брак системного підходу у дослідженні залишає значні прогалини у розумінні того, як В. Зеленський формував міжнародну коаліцію для забезпечення військової, економічної та політичної підтримки України. Відсутність цілісного наукового аналізу зовнішньої політики Зеленського в умовах війни також ускладнює оцінку ефективності його дипломатичних ініціатив у наближенні до перемоги.

Більшість наукових публікацій та досліджень, присвячених В. В. Зеленському, стосуються аналізу його риторики, комунікаційних стратегій та політичного дискурсу. Так, у статті «Концепт війни та миру у промовах Дональда Трампа та Володимира Зеленського» автори О. Шевчук та О. [105]. Кравченко показують, як трансформувалася риторика миру Зеленського за час його президентства, але не висвітлюють системні зовнішньополітичні зусилля президента в умовах повномасштабної війни. Також у таких дослідженнях, як Чернишова Т. «Політичний дискурс президента України Володимира Зеленського: стратегії і тактики мовленнєвого впливу, увага зосереджена на стратегіях мовленнєвого впливу» [104] президента та їхніх наслідках для українського суспільства, але знову ж таки, його діяльність на міжнародній арені у воєнний час детально не висвітлена.

Окремі автори представляють аналіз трансформації цінностей суспільства під впливом риторики Зеленського, як, наприклад, Л. Дунаєва «Трансформація цінностей українців у контексті аналізу риторики Президента України В. Зеленського» [18], яка намагається оцінити вплив промов президента на українське суспільство, тоді як питання міжнародної дипломатичної діяльності залишається поза рамками проведеного аналізу.

Іншим широко обговорюваним питанням є стратегії і тактики комунікації в політичних промовах Зеленського. Автори статті «Комунікативні стратегії і тактики в політичних промовах В. Зеленського» [107] В. Якимчук та Н. Лопатюк досліджують реалізацію комунікативної стратегії президента, проте дослідження базується на внутрішній риторичі, а не на зовнішньополітичній діяльності президента під час війни. В. М. Бокоч у праці «Президент України В. Зеленський: Особливості політики в релігійно-церковній сфері» фактично описує кейс взаємодії з релігійними інституціями, але не охоплює дипломатичні зусилля чи міжнародну політику [4].

Таким чином, попри наявність окремих досліджень, які висвітлюють різні аспекти діяльності Володимира Зеленського, більшість із них зосереджені на вузьких темах, таких як риторика, комунікативні стратегії чи навіть специфіка його релігійної політики. Однак бракує комплексного підходу до аналізу зовнішньої політики Зеленського у контексті його зусиль, спрямованих на перемогу у війні в 2022–2024 роках. Відсутність такого дослідження створює значний академічний вакуум, адже без системного аналізу неможливо повною мірою оцінити ключові результати його дипломатичної діяльності.

Цей вакуум ускладнює розуміння того, як зовнішньополітичні ініціативи Зеленського впливають на формування міжнародної коаліції на підтримку України, яка стала визначальною для військової, економічної та гуманітарної

допомоги. Зокрема, його роль у мобілізації міжнародних ресурсів, посиленні санкційного тиску на Росію та забезпеченні довготривалої уваги глобальної спільноти залишається фрагментарно вивченою. Водночас саме ці аспекти визначають не лише короткострокові успіхи України у війні, але й довготривалу стратегію країни щодо відбудови та інтеграції у західні структури безпеки та співробітництва.

Комплексне дослідження цього питання могло б висвітлити багатовимірний вплив зовнішньополітичної активності Зеленського — від його публічної дипломатії до закулісних переговорів із ключовими міжнародними гравцями. Воно також дозволило б ідентифікувати найбільш ефективні підходи, які можна використати для зміцнення міжнародних позицій України в умовах сучасних геополітичних викликів.

Академічний вакуум у сфері дослідження зовнішньої політики Володимира Зеленського дійсно ускладнює повноцінну оцінку її значення для мобілізації міжнародних ресурсів і посилення санкційного тиску на Росію. Відсутність систематизованих досліджень і цілісного аналітичного підходу обмежує здатність розуміти, як дипломатичні ініціативи президента сприяють збільшенню економічної та гуманітарної допомоги, яка стала життєво необхідною для України в умовах війни.

Комплексний підхід до цього питання відкрив би можливість для глибшого аналізу багатовимірного впливу української зовнішньої політики в умовах агресії. Зокрема, такий аналіз міг би показати, як міжнародні партнери України об'єднують зусилля для забезпечення оборонної підтримки і як розширення економічних зв'язків сприяє стійкості України. Крім того, це допомогло б усвідомити, якими шляхами Україна може зміцнювати своє місце на світовій арені, створюючи нові політико-економічні альянси, здатні забезпечити підтримку в довготривалій перспективі.

Дослідження у цьому напрямі також дозволило б краще зрозуміти, які саме дипломатичні механізми сприяли зміцненню санкційного режиму та як це впливає на можливості України в подальшому обмежувати військові ресурси Росії. У результаті, такий підхід дає змогу не тільки оцінити ефективність короткострокових ініціатив, але й окреслити довгострокові перспективи України, що залежать від здатності дипломатично закріпити досягнуту підтримку і відкрити нові горизонти для післявоєнного відновлення та інтеграції в міжнародні структури безпеки.

Аналіз зовнішньополітичної діяльності Володимира Зеленського у військовий період, зокрема його зусиль щодо завершення конфлікту та пошуку дипломатичного врегулювання, може запропонувати цінні інсайти для оцінки стратегії України в умовах тривалої загрози. Попри військовий контекст, президент продовжує розвивати міжнародні контакти та розширювати підтримку України, працюючи над зміцненням дипломатичних зв'язків. На мою думку, це є основою для пошуку нових форматів співпраці, які, в умовах подальшої розбудови відносин із західними партнерами, дозволять Україні інтегруватися у міжнародну систему безпеки на глибшому рівні.

Зокрема, такі дослідження є ключовими для розуміння того, які дипломатичні кроки та підходи виявилися найефективнішими у зміцненні міжнародної підтримки України та створенні нових альянсів. Аналіз дозволяє виокремити ті ініціативи, які мали найбільший вплив, зокрема активізацію санкційного тиску на Росію, інтенсивне лобіювання військової та гуманітарної допомоги, а також зусилля, спрямовані на підтримання уваги світової спільноти до подій в Україні.

Наприклад, успішне залучення стратегічних партнерів, таких як США та ЄС, значною мірою залежало від ефективної комунікації ключових загроз,

що виникають через російську агресію. Крім того, активна участь України у міжнародних форумах, таких як Генеральна Асамблея ООН, зустрічі "Великої сімки" або саміти НАТО, продемонструвала здатність країни не лише реагувати на кризові ситуації, а й формувати порядок денний у питаннях глобальної безпеки.

Важливо також відзначити значення гуманітарної дипломатії. Завдяки акценту на трагедіях, спричинених війною, Україна змогла зберігати емоційну й моральну підтримку міжнародного суспільства, що сприяло залученню додаткових ресурсів і тривалому фокусу на українській тематиці. Зрештою, саме ці багатопланові зусилля створили базу для довготривалої підтримки, яка має критичне значення для України у війні та післявоєнному відновленні.

З часом ці зусилля можуть стати фундаментом для післявоєнної дипломатії, спрямованої на відновлення країни, реінтеграцію окупованих територій і подальше зміцнення позицій України на міжнародній арені.

Висновки до 1-го розділу.

Неореалістичний підхід дозволяє розглядати зовнішню політику Зеленського як традиційну реакцію держави на загрозу національній безпеці, коли головною метою країни є виживання через мобілізацію союзників та консолідацію оборонного потенціалу. Така політика знаходить своє вираження у найтіснішій співпраці України з НАТО, Європейським Союзом та іншими західними партнерами, що дає можливість підтримати та зупинити російську агресію. Неореалістична школа допомагає пояснити, як Україна з метою збалансування силових гравців на міжнародній арені коригує свою зовнішню політику, особливо після повномасштабної війни, що розпочалася у 2022 році. Неоліберальний інституціоналізм розглядає міжнародні організації як такі, що відіграють важливу роль у забезпеченні стабільності та

врегулюванні конфліктів, зосереджуючи увагу на глобальних інституціях на підтримку України. Значна військова, економічна та гуманітарна допомога вже була надана Україні через ООН, ЄС, НАТО та інші міжнародні організації. Це значно обмежило можливості Москви для тривалої війни, особливо завдяки санкціям проти Росії. Неолібералізм також може пояснити, як співпраця з міжнародними інституціями допомогла Україні інтегруватися в західні структури безпеки та економіки, ставши ключовим елементом довгострокової стратегії країни.[11]

Конструктивізм як теоретичний підхід значно розширює наше розуміння того, як ідеї, ідентичності та соціальні норми формують зовнішню політику України. Цей підхід особливо ефективно пояснює, як президент В. Зеленський, через свою риторику та публічні заяви, мобілізує міжнародну спільноту, підкреслюючи важливість національної ідентичності України як держави, яка бореться за захист демократичних цінностей та свободи. За конструктивістською логікою, ідеї та символи, які В. Зеленський активно використовує, не лише відображають реальну ситуацію, а й формують уявлення про Україну серед міжнародної спільноти.

Особливу роль у цій стратегії відіграє риторика, яка зуміла мобілізувати підтримку на різних рівнях — від політичних еліт до широкої міжнародної аудиторії. В. Зеленський, використовуючи звернення до універсальних цінностей, таких як свобода, права людини та демократія, формує враження про Україну як країну, що не просто захищає свою територію, але й стоїть на передовій боротьби за ціле міжнародне право. Це не лише зміцнює підтримку з боку західних союзників, а й формує позитивний імідж України у світі.

Це також свідчить про важливість соціальних норм у зовнішній політиці, адже В. Зеленський не лише пропагує конкретні політичні рішення,

а й акцентує увагу на ціннісних орієнтирах, які є значущими для міжнародного співтовариства. У цьому контексті конструктивізм дає можливість зрозуміти, чому риторика Зеленського має такий потужний вплив, і чому його заклики до нової національної ідентичності України резонують не лише з українцями, а й з міжнародними акторами, які вважають боротьбу України за свою незалежність та демократичні цінності частиною глобального процесу.

Методологічний підхід до дослідження зовнішньої політики президента Володимира Зеленського базується на використанні кількох ключових методів, що дозволяють максимально детально охопити всі аспекти його дипломатичної діяльності. Історичний метод є основою для аналізу розвитку зовнішньої політики України під час його президентства, даючи змогу вивчити, як внутрішні та міжнародні чинники впливали на формування і реалізацію зовнішньополітичних ініціатив.

Системний підхід, у свою чергу, дозволяє розглядати зовнішню політику України як частину ширшої системи міжнародних відносин, при цьому особливо важливою є здатність адаптуватися до нових реалій воєнного часу. Цей підхід допомагає вивчити, як зовнішня політика Зеленського взаємодіє з іншими елементами міжнародної політики, як вона впливає на глобальні та регіональні процеси в умовах війни.

Структурно-функціональний аналіз дозволяє оцінити, як різні інститути зовнішньої політики України — від дипломатичних представництв до міжнародних організацій — функціонують у контексті поточної війни. Це також дає можливість вивчити роль риторики Зеленського, зокрема його публічних виступів, у дипломатичному процесі. Адже його комунікаційна стратегія відіграла важливу роль у формуванні міжнародного іміджу України та мобілізації глобальної підтримки для боротьби проти російської агресії.

Порівняльний метод дозволяє оцінити, як зовнішньополітична діяльність Зеленського змінювалася у різні періоди, особливо до і після початку повномасштабної війни. Це дає можливість порівняти, як змінювались стратегії та тактики, а також як міжнародні відносини адаптувались до нових викликів.

Контент-аналіз допомагає оцінити вплив медіа, публічних виступів та міжнародних заяв Зеленського на міжнародну підтримку. Цей метод дозволяє вивчити, які теми та меседжі були центральними в його виступах, і як вони були сприйняті глобальними лідерами та суспільством.

Загалом, комбінація цих методів дозволяє забезпечити комплексний підхід до дослідження зовнішньої політики Зеленського, що дозволить не лише вивчити фактичну діяльність, а й зрозуміти її вплив на глобальні процеси.

Тому концептуально-методологічною основою вивчення зовнішньої політики В. Зеленського має стати складний процес, який потребує цілісного поєднання різних теорій та методів. Такий підхід дає можливість всебічно оцінити його дипломатичні зусилля, їхні наслідки для міжнародної спільноти та внутрішньої ситуації в Україні, а також комплексно зрозуміти роль України в сучасній системі міжнародних відносин.

РОЗДІЛ II. ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРЕЗИДЕНТА В.ЗЕЛЕНСЬКОГО ДО ПОЧАТКУ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГЕННЯ

2.1. Вплив геополітичної ситуації на зовнішню політику України

Геополітичне становище справляє специфічний вплив на зовнішню політику будь-якої країни, і Україна не є винятком. Останнім часом зовнішня політика України розвивається в умовах складних геополітичних викликів, пов'язаних, перш за все, з її специфічним географічним положенням між Європою та Росією, а також під впливом внутрішньополітичних процесів. У зв'язку з цим аналіз геополітичного впливу на зовнішню політику України дозволяє належним чином зрозуміти, як країні вдається змінювати свої стратегії з метою захисту національних інтересів та підвищення позицій країни на міжнародній арені.

Геополітичне позиціонування завжди відігравало вирішальну роль у формуванні зовнішньополітичного курсу України. Багато досліджень доводять, що Україна знаходиться в епіцентрі двох гігантських геополітичних блоків: Європейського Союзу і НАТО із заходу та Росії зі сходу. Такий подвійний вектор відігравав значну роль у прийнятті стратегічних рішень України протягом усіх років її незалежності. Протягом усього періоду з 1991 року українські уряди намагалися збалансувати амбіції інтеграції в західні структури з імперативом збереження стабільних відносин з Росією, яка традиційно розглядала Україну як таку, що перебуває у сфері її впливу [49, с. 1-2].

Геополітична ситуація у світі має значний вплив на зовнішню політику України, змушуючи її змінювати стратегію відповідно до нових викликів та

можливостей, що виникають на міжнародній арені. З моменту здобуття офіційної незалежності в 1991 році Україна на кожному кроці свого зовнішньополітичного курсу була змушена робити вибір між Заходом і Сходом, щоб захистити свій суверенітет і національну безпеку.

Російська агресія, яка розпочалася у 2014 році з анексії Криму і триває до сьогодні, є одним з найсуттєвіших чинників зміни зовнішньополітичного курсу України. Саме через агресію Україна була змушена суттєво посилити зовнішньополітичний курс на європейську та євроатлантичну інтеграцію, який отримав новий імпульс після Революції Гідності.

Лише російська агресія змусила Україну переглянути свою політику балансування між Росією та Заходом. Анексія Криму та широкомасштабне вторгнення на Донбас викликали міжнародну реакцію у вигляді санкцій проти Росії з боку ЄС, США та інших країн. Для України це стало не лише військовим, а й дипломатичним викликом, який вимагав широкої мобілізації міжнародної підтримки для захисту суверенітету і територіальної цілісності. Україна звернулася за політичною та гуманітарною допомогою, а також із закликами про моніторинг ситуації на окупованих територіях до таких міжнародних організацій, як ООН та ОБСЄ. Зовнішньополітичний курс України отримав очевидний антиросійський контекст. Дипломатичні відносини з Росією були розірвані, а Київ регулярно закликав міжнародну спільноту до посилення санкцій проти Москви. Перебуваючи на піку, російська агресія лише посилила українські прагнення до членства в НАТО, закріплені в Конституції України як стратегічний курс розвитку держави. Україна прагне повноправного членства в НАТО, яке, на думку української влади, є єдиним ефективним механізмом, здатним гарантувати безпеку в умовах постійної загрози з боку Росії [37, с. 33].

З моменту здобуття незалежності зовнішня політика України була спрямована на інтеграцію до Європейського Союзу. Проте після подій 2014 року євроінтеграційний курс входить до числа ключових пріоритетів державної політики. Підписання Угоди про асоціацію з ЄС у 2014 році стало знаковою подією для повноцінної інтеграції в економічний та політичний простір Європи. Окрім ускладнень, які ця угода створила як зовнішньополітичне питання, вона також стала внутрішньополітичним питанням, в рамках якого Україна повинна була здійснити серйозні реформи, особливо в сфері боротьби з корупцією, реформування судової системи та стабілізації економіки [102].

Ця інтеграція означає приведення українського законодавства у відповідність до європейських стандартів шляхом проведення реформ у всіх сферах життя - від економіки до прав людини. Іншою важливою частиною зовнішньополітичного курсу, спрямованого на їх досягнення, є виконання умов для набуття Україною повноправного членства в ЄС. Українська влада неодноразово висловлювала готовність до проведення реформ, необхідних для швидкого просування в цьому напрямку.

Державні інституції та суспільство підтримують курс на європейську інтеграцію, існує чітке бажання бути частиною європейської спільноти. Рішення про надання Україні статусу кандидата на вступ до ЄС у 2022 році [97] стало знаковим визнанням зусиль країни на міжнародній арені. Воно відкрило перед Україною нові можливості для посилення співпраці з ЄС у політичній, економічній та безпековій сферах.

Географічне положення України диктує необхідність налагодження гідних відносин з сусідами: Польщею, Угорщиною, Румунією тощо. Одним з успішних прикладів такої політики є відносини з Польщею. Польща перетворилася на одного з найбільших друзів України в Європейському

Союзі та НАТО, активно відстоюючи інтереси Києва в різних міжнародних відносинах. Вона також є великим донором гуманітарної допомоги та важливим торговельним партнером України. Одразу після початку російської агресії Польща прийняла мільйони українських біженців, ще тісніше замкнувши коло двосторонніх відносин між двома країнами [106].

Водночас українсько-угорські відносини залишаються напруженими через розбіжності щодо прав національних меншин у Закарпатській області та підтримку Угорщиною проросійських позицій в ЄС. Україна намагається досягати компромісів у цих питаннях, однак у світлі європейського ставлення до Росії відносини з Угорщиною залишаються проблематичними.

Іншим важливим напрямом української зовнішньої політики є відносини з Румунією, яка вважається одним із найнадійніших партнерів у вирішенні безпекових викликів, пов'язаних із російською агресією. Військова сфера та енергетична безпека, яка є дуже важливим елементом політики регіональної безпеки, є одними зі сфер співробітництва між Україною та Румунією.

Основними напрямками зовнішньої політики України є тісна співпраця з міжнародними організаціями - ООН, ОБСЄ, МВФ та іншими, які надають важливу політичну, економічну та гуманітарну підтримку.

ООН відіграє важливу роль для України в її боротьбі за міжнародне визнання територіальної цілісності країни. У той час як Росія, постійний член Ради Безпеки ООН, блокує будь-які резолюції, спрямовані проти неї, Україна намагається мобілізувати якомога більшу міжнародну підтримку через Генеральну Асамблею. Інша основна роль, яку відіграє ООН, полягає у наданні гуманітарної допомоги Україні та громадянам України, які постраждали від цієї війни.

Міжнародний валютний фонд є основним фінансовим партнером України, який надає фінансові ресурси, необхідні для стабілізації української економіки під час війни. Співпраця з МВФ є життєво важливою не лише для забезпечення макроекономічної стабільності, але й для проведення необхідних структурних реформ.

Україна також повинна враховувати глобальні виклики, що впливають на її зовнішньополітичний курс, такі як енергетична безпека та зміна клімату. Будучи однією з найбільших країн-транзитерів енергоносіїв у Європі, Україна опинилася в епіцентрі міжнародних енергетичних баталій. Енергетична безпека стала ключовим питанням в умовах російської агресії, і Україна активно розвиває співпрацю з ЄС у цій сфері, шукаючи нові можливості для диверсифікації джерел постачання енергоносіїв.

Геополітичне становище є одним із впливових чинників зовнішньої політики держави, а у випадку України цей вплив є особливо потужним через її унікальне розташування та історичні обставини. Так, після здобуття незалежності в 1991 році Україна була змушена балансувати між двома великими геополітичними блоками: Європейським Союзом і НАТО на заході та Росією на сході. Описана двовекторність є характерною для зовнішньополітичного курсу України в перші десятиліття незалежності, значною мірою зумовивши низку стратегічних рішень урядів щодо забезпечення стабільності та безпеки країни.

Цей баланс був серйозно порушений з початком російської агресії у 2014 році. Анексія Криму та військовий конфлікт на Донбасі змусили Україну переглянути свої зовнішньополітичні пріоритети, значно посиливши курс на інтеграцію до західних структур, включаючи ЄС та НАТО. У цьому відношенні російська агресія послужила потужним каталізатором для

активного просування України на міжнародній арені заради єдиної мети: захисту національного суверенітету і територіальної цілісності.

Яскравим наслідком такої зміни стало конституційне закріплення курсу на євроатлантичну інтеграцію в Основному Законі України. З 2014 року зовнішня політика набула виразного антиросійського вектору: вона почала орієнтуватися не лише на розрив дипломатичних відносин з Росією, а й на активну роботу з включення міжнародних санкцій проти РФ. Українська дипломатія відпрацювала активну позицію та мобілізацію на міжнародній арені на різних рівнях в рамках ООН, ОБСЄ, Європейського Союзу, НАТО та інших.

Вона перетворилася не лише на зовнішньополітичний пріоритет, а й на невід'ємну вимогу часу. Підписання Угоди про асоціацію з ЄС у 2014 році відкрило нові перспективи для політичної, економічної та соціальної трансформації України, особливо в частині боротьби з корупцією, реформування судової системи та розвитку економіки. Сьогодні мета вступу до ЄС - це не лише бажання отримати економічні вигоди, а й своєрідний знак руху до демократичних стандартів та європейських цінностей.

Крім того, велика роль сусідів у формуванні українських векторів зовнішньої політики. Польща перетворилася на надійного союзника в ЄС і НАТО, активно підтримуючи Україну у військовій та гуманітарній сфері. Водночас, не всі держави, що межують з Україною, однаково уважно ставляться до її позиції - можливим прикладом може бути Угорщина, яка часто висловлює свою проросійську позицію з певних питань, незважаючи на членство в ЄС. Це може свідчити про чергове ускладнення геополітичної ситуації в регіоні для реалізації зовнішньополітичних завдань, які ставить перед собою Україна [102].

Енергетична безпека, зміна клімату - це лише деякі з викликів, що існують у світі та впливають на зовнішньополітичний курс України. Від початку російської агресії Україна нарощує зусилля, спрямовані на диверсифікацію енергопостачання та посилення енергетичної незалежності від Росії. Крім того, пандемія COVID-19 змусила країну переглянути свої економічні пріоритети, посилити співпрацю з міжнародними організаціями у сфері охорони здоров'я та постачання вакцин.

Загалом геополітична ситуація навколо України є дуже впливовою і визначає основні вектори розвитку її зовнішньої політики. Російська агресія стала головним чинником зміни зовнішньополітичного курсу України на європейську інтеграцію та співробітництво з НАТО. При цьому, однак, співпраця з сусідами та міжнародними організаціями залишається важливим елементом цієї політики. Незважаючи на всі перешкоди, Україна продовжує зміцнювати свої позиції на міжнародній арені та розвивати дипломатичні, економічні та військові засоби захисту національних інтересів, гарантуючи свій суверенітет.

2.2 Еволюція зовнішньої політики В. Зеленського 2019-2022рр

Подальша трансформація зовнішньополітичного курсу глави держави В. Зеленського позначає дуже складний і багатополярний процес адаптації та трансформації зовнішньополітичних векторів України в перший період його президентства. Цей процес відображає не лише його особистий підхід до міжнародних відносин, але й зовнішні виклики, до яких, окрім російської агресії, додалися внутрішньополітичні реалії, що отримали право на вираження у зовнішньополітичному курсі країни.

Саме після приходу до влади у 2019 році глава держави поставив собі за мету вийти з політичного глухого кута в Україні та шукати новий формат переговорів і взаємодії з міжнародною спільнотою. Одним із головних зовнішньополітичних пріоритетів його каденції стало врегулювання конфлікту на сході України, який розпочався після анексії Криму та початку війни на Донбасі у 2014 році. В. Зеленський був прагматичним політиком, він хотів якнайшвидше закінчити війну за допомогою переговорів. Він навіть був готовий вести переговори безпосередньо з Росією, щоб війна припинилася і в регіоні настала стабільність. Відповідно, його підхід включав спроби діалогу з російським керівництвом, хоча це не спрацювало [109].

Перші спроби президента Зеленського врегулювати конфлікт на Донбасі були досить неоднозначно сприйняті як внутрішньою, так і міжнародною громадською думкою. З одного боку, його передвиборче гасло миру збіглося із загальним настроєм українського суспільства, виснаженого роками війни. Однак, з іншого боку, спроби діалогу з Росією викликали серйозне занепокоєння серед політичної еліти, яка побоювалася можливих поступок і вбачала в такій дипломатії загрозу національній безпеці.[109]

Усвідомлюючи неможливість досягнення прямих домовленостей з Росією, В. Зеленський поступово почав змінювати свою стратегію. Тоді більше зовнішньополітичних пріоритетів було пов'язано з розвитком відносин із західними партнерами: Європейським Союзом, НАТО. Ці структури поступово почали ставати ключовими елементами нинішнього зовнішньополітичного курсу, який втратив ілюзії щодо можливості швидкого примирення з Росією.

Під керівництвом Зеленського Україна почала активно працювати над поглибленням співпраці з ЄС. Найважливішою віхою стало підписання та імплементація Угоди про асоціацію з Європейським Союзом, яка надала Україні нові можливості для економічного, політичного та безпекового розвитку. Президент підтримав європейську інтеграцію, підкресливши, що вона є стратегічним напрямком розвитку України, який відповідає прагненням українського суспільства після Революції Гідності 2014 року [98]. Крім того, за президентства Зеленського тривала активна робота з реформування внутрішньої політики країни, включаючи заходи з боротьби з корупцією та посилення верховенства права - дуже важливий фактор поглиблення відносин з Європейським Союзом [87].

На початку свого президентства В. Зеленський зробив кроки до зближення з НАТО, але питання повноправного членства в Альянсі було багатоструктурним і довготривалим. Він підтримував активну співпрацю з НАТО у формі спільних військових навчань, модернізації оборонної структури України та військової допомоги. В. Зеленський завжди наголошував, що тісна співпраця з НАТО - це гарантія національної безпеки для України в умовах постійної загрози з боку Росії [41, с. 110].

Але насправді переломним моментом у його зовнішньополітичному курсі стало повномасштабне російське вторгнення в Україну в лютому 2022

року. З цього моменту все кардинально змінилося. Якщо до цього моменту В. Зеленський намагався балансувати між необхідністю зміцнення національної безпеки і бажанням не загострювати відносини з Росією, то з початком війни його курс став жорсткішим і більш орієнтованим на виживання держави у відкритій війні [99].

В. Зеленський одразу ж розпочав енергійну дипломатичну кампанію: він прагнув підвищити міжнародну солідарність з Україною. Він звернувся до Організації Об'єднаних Націй, Європейського Союзу та Ради Європи із закликом до міжнародної спільноти запровадити жорсткі санкції проти Росії, одночасно просячи військову допомогу для України. Його дипломатична діяльність була спрямована на створення потужної міжнародної коаліції, яка підтримає Україну в її боротьбі проти російської агресії. Завдяки його зусиллям багато країн погодилися ввести економічні санкції проти Росії, що стало одним з основних інструментів тиску на Москву [64].

Зміна риторики та комунікаційних стратегій самим Зеленським стала ще одним важливим елементом його зовнішньополітичного курсу. Тоді він почав активно звертатися до парламентів провідних західних країн по відеозв'язку, щоб звернути увагу на війну в Україні. Одними з перших були звернення до США, Великої Британії, Німеччини та інших. Вони мали на меті створити емоційний зв'язок між західною аудиторією та українською боротьбою за свободу. Це справді спрацювало, оскільки вдалося мобілізувати не лише західні уряди, а й широку громадськість на підтримку України [64].

Водночас В. Зеленський посилив військову співпрацю з НАТО та іншими союзниками. Він вимагав від західних країн надати Україні летальну зброю, що дозволило б їй ефективніше протистояти російській агресії. Західні країни, насамперед США та Велика Британія, почали активно

підтримувати Україну поставками зброї та фінансовою допомогою, що стало важливим фактором протидії російському наступу [64].

З початком війни питання енергетичної безпеки вийшло на перший план у зовнішній політиці Зеленського. Росія активно використовувала енергетичні ресурси як зброю, зокрема, обмежуючи постачання газу до Європи з метою тиску на європейські країни та Україну. З іншого боку, Україна почала шукати альтернативні джерела енергії та активно співпрацювати з Європейським Союзом у питаннях енергетичної безпеки. Президент Володимир Зеленський намагається зменшити залежність України від російських енергоресурсів, що стало одним із найважливіших пунктів його великої стратегії національної безпеки [64].

Крім того, В. Зеленський розпочав активну економічну дипломатію, спрямовану на відновлення зруйнованої війною економіки. Він працював над залученням міжнародної допомоги та інвестицій для відновлення зруйнованої інфраструктури. Україна активно співпрацювала з міжнародними фінансовими організаціями, такими як Міжнародний валютний фонд та Світовий банк, щоб забезпечити фінансову підтримку для стабілізації та відновлення економіки [64].

Крім того, В. Зеленський був активним у пошуку нових ринків збуту для української продукції, що було актуальним у контексті розширення економічних можливостей України. Він ініціював переговори з країнами Азії, Близького Сходу та Африки з метою залучення нових інвестицій та укладення торговельних угод, які б дозволили Україні зменшити залежність від традиційних ринків та шукати нові можливості для економічного розвитку [64].

Відповідно, внутрішні та зовнішні чинники вплинули на розвиток зовнішньої політики Зеленського від прагматичної спроби знайти мирне

вирішення конфлікту через переговори з Росією до жорсткої дипломатичної боротьби за міжнародну підтримку в умовах війни.

Ця зміна у зовнішній політиці В. Зеленського свідчить про глибші трансформації у ставленні України до міжнародних відносин, дипломатії та безпеки під час його президентства. Цей процес відображає прагматичні наміри Зеленського на самому початку його президентської кар'єри та швидкі зміни, які відбулися після початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну у 2022 році. У цей період зовнішньополітичний курс України суттєво змінився, і В. В. Зеленському довелося ухвалювати радикальні рішення з метою захисту національних інтересів та забезпечення безпеки держави в умовах відкритої військової агресії [64].

Від початку свого президентства В. Зеленський спочатку намагався шукати новий підхід до врегулювання конфлікту на сході України, в тому числі шляхом прямого діалогу з Росією. Однак поступово стало зрозуміло, що шлях переговорів не дасть бажаного результату, оскільки Росія продовжує свою агресивну політику, відмовляючись докладати реальних зусиль для досягнення миру. Це стало фактором, який змусив Зеленського переглянути свою стратегію і відмовитися від політичних амбіцій компромісу на користь зміцнення відносин із західними партнерами, зокрема з Європейським Союзом і НАТО [64].

Під його керівництвом Україна в цей період почала ще активніше інтегруватися в європейські структури. Подальша інтеграція в Європу, яка була остаточно закріплена за урядом, сформованим після Революції Гідності, стала основою зовнішньополітичного курсу Президента Зеленського. Він наголосив на необхідності приведення українського законодавства у відповідність до стандартів ЄС та підкреслив важливість боротьби з

корупцією і реформування внутрішньої політики, що могло б дозволити Україні зміцнити свої позиції на міжнародній арені [64].

Іншим важливим атрибутом зовнішньої політики було поглиблення співпраці з НАТО. Хоча питання набуття повноправного членства в НАТО залишалося на порядку денному, Президент зробив акцент на розвитку військового співробітництва з Альянсом. Він ініціював проведення спільних навчань, розвивав оборонну співпрацю та постійно декларував необхідність підтримки Заходу для зміцнення безпеки України. Виявом цього стало повномасштабне вторгнення Росії, яке змусило В. Зеленського прискорити процес зміцнення зв'язків із західними партнерами та активізувати дипломатичну діяльність.[99]

Після початку військових дій В. Зеленський присвятив себе мобілізації світової підтримки України. Виступи перед світовими лідерами, звернення до західних парламентів та участь у міжнародних форумах допомогли йому створити для України об'єднану світову коаліцію. Він активно використовував сучасні засоби комунікації, надсилаючи відеозвернення, які дозволяли йому в режимі реального часу звертатися до міжнародної аудиторії та миттєво реагувати на події, що відбувалися в Україні. Це виявилось досить непоганою стратегією: реальна серйозна міжнародна підтримка у вигляді військової допомоги, а також жорсткі санкції проти самої Росії [64].

Під час війни енергетична безпека стала першочерговим питанням його зовнішньої політики. Енергетичні ресурси були використані Росією як своєрідна зброя для економічного тиску на Україну та Європу. Україна, своєю чергою, почала шукати альтернативні джерела енергії та активно співпрацювати з ЄС у такій сфері, як енергетична безпека. В. Зеленський

намагався зменшити залежність України від російських енергоресурсів у рамках своєї більш широкої стратегії зміцнення національної безпеки [64].

Ще одним значним внеском Президента Зеленського є економічна дипломатія, спрямована на відновлення зруйнованої війною економіки України. Він активно працював над залученням міжнародних інвестицій та допомоги у відбудові країни, підписуючи угоди з міжнародними фінансовими організаціями, такими як МВФ та Світовий банк. Завдяки фінальним зусиллям Україна отримала ресурси для забезпечення макроекономічної стабільності та відновлення зруйнованої війною інфраструктури [64].

Зрештою, еволюція зовнішньої політики свідчить про його здатність адаптуватися до структурних умов міжнародно-політичного середовища, що швидко змінюється, та застосовувати нові підходи до дипломатії та комунікацій. Він успішно мобілізував міжнародну підтримку у вирішальний для України час, зрештою зміцнивши позиції останньої на міжнародній арені. Зовнішня політика Зеленського відображає боротьбу за незалежність і безпеку України в умовах зовнішньої агресії, водночас спрямована на зміцнення відносин з міжнародними партнерами з метою забезпечення довгострокової стабільності та розвитку.

2.3. Реакція міжнародної спільноти на агресію на сході України 2014-2022 рр.

Військова агресія, якщо вже на те пішло, є чітко визначеною категорією в міжнародному праві і може трактуватися як протиправне, незаконне застосування збройної сили однією державою проти іншої. Це може бути напад, спрямований на суверенітет, територіальну цілісність або політичну незалежність держави. Така агресія, відповідно, є серйозним порушенням міжнародно-правових норм і, відповідно, карається санкціями міжнародної спільноти [69].

Збройна агресія Російської Федерації проти України, що розпочалася у 2014 році, має важливий контекстуальний елемент, оскільки вона порушила не лише суверенітет України, але й міжнародні договори, зокрема Будапештський меморандум, за яким Росія разом з іншими великими державами надала Україні гарантії безпеки у зв'язку з її відмовою від ядерної зброї [13, с.350].

Російська агресія розпочалася в умовах політичного вакууму в Україні, після втечі Президента Віктора Януковича до Росії через подальший конфлікт між українськими громадянами та владою під час Революції Гідності. Це був один з таких моментів в історії України, який суттєво вплинув на внутрішню та зовнішню політику держави.

Україна офіційно визнала Росію агресором у січні 2015 року [67], коли Верховна Рада України ухвалила звернення до міжнародних організацій та парламентів інших держав про офіційне визнання Російської Федерації державою-агресором. Таке рішення стало ще одним дуже важливим кроком у міжнародній кампанії з протидії російській агресії на міжнародній арені.

У цьому контексті найважливішу роль в обговоренні російсько-українського конфлікту відігравала Організація Об'єднаних Націй. Рада Безпеки ООН неодноразово проводила екстрені засідання щодо подій на сході України. Перше таке засідання було організоване ще у квітні 2014 року [68], одразу після початку бойових дій, і на ньому відбулися консультації щодо порушень Росією міжнародного права [7]. На наступних засіданнях розглядався розвиток ситуації, зокрема, докази вторгнення російських військових на територію України в серпні 2014 року, що було засуджено міжнародним співтовариством.

У будь-якому випадку, така робота була серйозно обмежена можливістю Росії, як постійного члена Ради Безпеки ООН, накладати вето на будь-які небажані рішення. Росія регулярно блокувала будь-які рішення, які б засуджували її дії, що, в свою чергу, ускладнювало прийняття конкретних резолюцій, спрямованих на припинення агресії. Водночас це не заважало міжнародній спільноті шукати інші шляхи реагування на конфлікт, у тому числі через Генеральну Асамблею ООН[85].

Генеральна Асамблея ООН також продемонструвала солідарність з Україною, ухваливши резолюції на підтримку територіальної цілісності країни. Перша з них була прийнята 27 березня 2014 року, яка визнала анексію Криму Росією незаконною і закликала всі держави-члени ООН не визнавати зміни статусу півострова [63]. Ця резолюція була підтримана більшістю країн - 100, що стало важливою дипломатичною перемогою України. Але деякі інші держави утрималися від голосування, очевидно, під впливом Росії, що свідчить про безперспективність міжнародної політичної кон'юнктури [63].

У наступні роки з Генеральної Асамблеї ООН послідовно посипалися нові резолюції, які засуджували порушення прав людини в окупованому Криму, переслідування кримських татар та інших меншин [25]. У них також

йшлося про мілітаризацію регіону Росією як загрозу безпеці не лише України, але й усієї Європи.

ОБСЄ була ще однією великою міжнародною організацією, яка брала активну участь у врегулюванні конфлікту. У квітні 2014 року в Женеві відбулася зустріч за участю представників України, ЄС, США та Росії з метою деескалації конфлікту [96]. На ній Україна висунула низку вимог до Росії, включаючи припинення підтримки терористичних угруповань на сході України та повернення анексованого Криму. Хоча певні домовленості були досягнуті, на той час головні питання залишалися невирішеними, серед них і питання Криму [88].

ОБСЄ організувала Спеціальну моніторингову місію - організацію міжнародних спостерігачів - для того, щоб відстежувати ситуацію і стежити за виконанням домовленостей [8]. Власне, ця місія мала стежити за тим, як сторони дотримуються перемир'я, і звітувати про поточну ситуацію в зоні конфлікту. Але її робота часто порушувалася через перешкоди, які чинили як бойовики, так і російські військові.

Північноатлантичний альянс також був значною мірою залучений до міжнародної реакції на конфлікт. Генеральний секретар НАТО постійно таврував Росію за її підтримку сепаратистів на сході України [117], а НАТО почав збільшувати свою військову допомогу Україні. На саміті НАТО у вересні 2014 року було прийнято рішення про створення сил швидкого реагування, розгорнутих у країнах Східної Європи з метою захисту їх суверенітету від можливої російської агресії [9].

Альянс також вперше визнав, що Росія не лише фінансує та озброює сепаратистів на сході України, але й разом з найманцями та іншими нерегулярними силами бере активну участь у бойових діях[26][39]. Генеральний секретар НАТО Андерс Фог Расмуссен заявив, що Росія

використовує артилерію проти українських військових як з української території, так і з території Росії вздовж кордону [92].

Окрім санкцій та військової допомоги, гуманітарна допомога Україні перебуває в центрі уваги всього світу. Збройний конфлікт спричинив досить високу гуманітарну кризу на сході України, мільйони людей опинилися в зоні бойових дій. Міжнародні організації, такі як ООН, Червоний Хрест, Європейська комісія з гуманітарної допомоги, запускають програми для внутрішньо переміщених осіб: годують їх, надають тимчасове житло, медичну допомогу.

Гуманітарна робота була зосереджена на допомозі жертвам війни, відновленні зруйнованої інфраструктури та всіх подібних функцій. Міжнародне співтовариство також брало активну участь у процесі реформування України через фінансову підтримку, яку воно надавало для стабілізації економіки та проведення структурних реформ там, де це було необхідно. Все це охоплює боротьбу з корупцією, реформування судової системи та модернізацію енергетичного сектору.

Європейський Союз став одним із провідних гравців у міжнародній реакції на дії Росії через свою позицію щодо російсько-української кризи з моменту початку бойових дій на сході України у 2014 році. Верховний представник ЄС із закордонних справ і політики безпеки Кетрін Ештон ще 13 квітня 2014 року висловила глибоку стурбованість ситуацією на сході України, закликавши Росію відвести свої війська від українського кордону і припинити дестабілізуючі дії [20]. За словами К. Ештон, ЄС високо цінує роботу української влади щодо збалансованого та відповідального підтримання правопорядку, яка стала важливою складовою дипломатичної підтримки України на міжнародній арені [20].

Вже у серпні 2014 року Європейський Союз виступив із заявою під час саміту лідерів країн-членів, в якій попередив Росію про посилення економічних санкцій, якщо вона не виведе війська з України [112]. У цій заяві було зроблено сильний акцент на рішучій позиції ЄС щодо захисту суверенітету і територіальної цілісності України. Глави держав та урядів 28 країн-членів ЄС закликали до негайного виведення всіх російських збройних сил з території України [112]. Протягом наступних місяців Європейський Союз посилив економічні санкції проти Росії, особливо з новим раундом обмежень, прийнятих на саміті в Брюсселі [113].

17 вересня 2014 року Комітет міністрів Ради Європи ухвалив рішення, в якому вказав на негайний пріоритет виведення російських військ з території України, включаючи окуповану територію Автономної Республіки Крим. Це рішення стало важливим політичним сигналом для міжнародної спільноти і ще раз підкреслило сам факт незаконної присутності російських військ в Україні, який Росія досі заперечувала [70]. "Безпрецедентним" назвало це рішення Міністерство закордонних справ України у зв'язку з офіційним визнанням агресії Росії на міжнародному рівні [32].

Крім того, Парламентська асамблея Ради Європи активно долучилася до критики дій Росії в Україні. Вже 2 жовтня 2014 року ПАРЕ ухвалила резолюцію, в якій офіційно визнала присутність російських регулярних військ на території України [59]. Така резолюція закріпила міжнародне визнання російської агресії і стала важливим кроком у боротьбі України за справедливість на міжнародній арені.

У січні 2015 року ПАРЕ ухвалила резолюцію щодо гуманітарної ситуації в Україні та біженців, підтвердила факт російської агресії на Донбасі, повністю визнавши повну підтримку Росією сепаратистів у регіоні [60]. Крім того, вона засудила окупацію Криму Росією, підкресливши, що це

є незаконним згідно з міжнародним правом. Це був важливий політичний знак, який підкреслив необхідність глобальної підтримки України для вирішення гуманітарних і політичних проблем, що виникли в результаті агресії.

Резолюції ПАРЄ від 9 та 10 квітня 2015 року були спрямовані не лише на засудження окупації Криму, але й на заклик до міжнародної спільноти запровадити нові санкції проти Росії [61]. У цих документах особлива увага приділялася порушенням прав людини на окупованих територіях, зокрема кримських татар. Наголошувалося, що Росія несе відповідальність за всі порушення, скоєні в Криму та на Донбасі, оскільки де-факто контролює ці регіони [61].

Однією з важливих резолюцій, ухвалених ПАРЄ у червні 2015 року, стала резолюція щодо осіб, зниклих безвісти під час конфлікту в Україні. Документ вкотре підтвердив агресію Росії проти України та незаконну окупацію Криму [90]. Резолюція підкреслила необхідність розслідування та притягнення до відповідальності всіх осіб, винних у злочинах проти людяності під час конфлікту.

Пізніше, у 2016 році, у низці резолюцій ПАРЄ підтвердила свою позицію щодо відповідальності Росії за порушення прав людини проти громадян як Донбасу, так і Криму [34]. Зверталася увага на жорстокі методи окупаційних сил проти цивільного населення: незаконні арешти, тортури, позасудові страти. У резолюції ПАРЄ підкреслено, що в Криму кримські татари стикаються з систематичними репресіями, які серйозно загрожують самому виживанню їхньої етнічної групи як незалежної культурної та релігійної спільноти [34].

ПАРЄ вказала на чергове порушення режиму припинення вогню на Донбасі і, зокрема, на систематичні обстріли позицій українських збройних

сил з боку проросійських бойовиків. Асамблея закликала Росію припинити військову підтримку сепаратистів і вивести свої збройні сили з України, але всі заклики залишилися без відповіді з боку Росії [34].

Парламентська асамблея ОБСЄ також не залишилася осторонь ситуації на сході України. 1 липня 2014 року під час 23-ї сесії ОБСЄ ухвалила резолюцію, в якій засудила агресію Росії проти України та вказала на грубі порушення Гельсінських принципів [55]. Згідно з документом, Росія порушила всі десять основних принципів Гельсінського Заключного акту, що регулюють міжнародні відносини і взаємодію між державами.

Резолюція ОБСЄ також висловила глибоке занепокоєння спробами Російської Федерації легітимізувати анексію Криму та її агресивні дії на сході України. Парламентська Асамблея закликала всі держави-учасниці ОБСЄ не визнавати анексію Криму і продовжувати всіма засобами дипломатичний тиск на Росію з метою її повернення до міжнародно визнаних кордонів [55].

У липні 2015 року ОБСЄ ухвалила ще одну резолюцію, в якій зазначила, що військова агресивна політика Росії щодо України є очевидним порушенням міжнародних норм і стандартів. У цьому документі знову було підкреслено, що Росія повинна негайно припинити підтримку сепаратистів і вивести свої війська з території України [58].

Загалом, міжнародна спільнота продовжує займати активну позицію щодо конфлікту на сході України, незважаючи на тривалість бойових дій. Визнання Росії агресором та державою-окупантом на міжнародному рівні є значним кроком на дипломатичному шляху, що веде до подальшої ізоляції Росії на світовій арені. Міжнародні організації, такі як ЄС, ПАРЄ та ОБСЄ, продовжують тиснути на Росію політичними, економічними та

гуманітарними інструментами, щоб змусити її змінити свою політику щодо України.

Позиція міжнародних організацій щодо конфлікту на сході України не змінилася: вона полягає у підтримці територіальної цілісності України та заклику до Росії припинити агресію і повернутися на позиції поваги до міжнародного права.

Від самого початку російської агресії проти України Сполучені Штати та їхні офіційні представники зайняли активну позицію проти військових дій Росії та за цілісність української території. Майкл Макфол, колишній посол США в Росії та радник президента Барака Обами, висловив глибоку стурбованість триваючою кризою між Росією та Україною [75]. Він зазначив, що конфлікт може затягнутися на багато років, оскільки політика В. Путіна полягає в тому, щоб представити війну як боротьбу з уявним "злом", яким російська влада малює НАТО і Захід. Він порівняв таку риторiku з демонізацією опонентів, підкресливши, що "в таких конфліктах не буває легкого виходу" [75].

3 вересня 2014 року президент США Барак Обама виступив з вражаючою промовою, в якій провів паралель між російською агресією і злочинами нацизму. Враховуючи, що заява Обами стала однією з найгостріших доган діям Росії на міжнародній арені, було підкреслено серйозність того, що сталося, і жорстку відповідь на агресію Кремля [54].

Британія також виявилася дуже прихильною до України в її конфлікті з Росією. Вже 14 квітня 2014 року міністр закордонних справ Великобританії Вільям Хейг публічно звинуватив Росію в організації та координації заворушень на сході України [43]. Він наполягав на тому, що сили, залучені до дестабілізації ситуації, діяли за російським планом і нагадували ті, що були здійснені російськими військовими під час анексії Криму. Сполучене

Королівство рішуче виступило на підтримку України, засудило дії Росії та закликала до міжнародних заходів стримування агресора.

Під керівництвом канцлера Ангели Меркель Німеччина стала однією з рушійних сил у Європі, яка очолює зусилля з протидії російській агресії[113][76]. На тлі традиційно тісних економічних зв'язків між Росією та Німеччиною Меркель продемонструвала несподівану жорсткість у своїй позиції щодо Москви. Тривалий час Росія намагалася впливати на Німеччину за допомогою економічних преференцій та проектів, але після початку військових дій Меркель активно підтримала спільну політику Європейського Союзу щодо санкцій та посилення дипломатичного тиску на Москву. Це був важливий крок у формуванні загальноєвропейської стратегії щодо Росії [76].

Польща також відіграла важливу роль у підтримці України. На початку війни голова Ради міністрів Польщі Дональд Туск заявив, що Україні необхідно вжити заходів для захисту територіальної цілісності: "Росія зупиниться там, де їй дозволить Україна, тому так важливо, щоб Київ активно захищав свою незалежність [91].

Латвія та Литва також були одними з найактивніших прихильників жорсткої політики щодо Росії. У 2014 році міністр закордонних справ Латвії Едгар Рінкевичс відкрито визнав факт війни між Україною та Росією, закликавши міжнародну спільноту розглядати російське вторгнення як акт агресії [44]. Литва, у свою чергу, надала Україні не лише дипломатичну, а й військову підтримку. Керівництво Литви постійно підтверджувало готовність допомагати Україні всіма можливими засобами, включаючи постачання зброї [38].

Естонія стала першою країною у світі, яка офіційно визнала дії Росії в Україні геноцидом. 21 квітня 2022 року парламент Естонії проголосував за резолюцію, яка назвала дії Росії в Україні систематичними та масовими

воєнними злочинами проти народу України. Це рішення стало важливим кроком до визнання злочинів Росії на міжнародному рівні. Естонія також подала заяву до Міжнародного суду ООН про дозвіл втрутитися у справу між Україною та Росією щодо порушення Конвенції про запобігання злочину геноциду та покарання за нього.

Італія також брала участь, особливо її поліція, у протидії підтримці російської агресії. У 2018 році італійська поліція викрила організацію, яка вербувала найманців для участі в бойових діях на боці проросійських сепаратистів на Донбасі [35]. Ці провадження відбулися в ширшому контексті міжнародної діяльності, спрямованої на запобігання переходу третіх країн на бік російського агресора.

Реакція міжнародної спільноти на конфлікт на сході України, який розпочався у 2014 році після анексії Криму та агресивних дій Росії, стала важливою віхою змін як у світовій політиці, так і у ставленні до порушень міжнародного права. Провідні країни, міжурядові організації та міжнародні структури продемонстрували не лише солідарність з Україною, а й рішучість у реагуванні на дії агресора.

Перші кроки міжнародної спільноти включали засудження анексії Криму через Генеральну Асамблею ООН та інші організації, такі як ЄС і НАТО. Іншим важливим елементом міжнародної реакції стала резолюція ООН від 27 березня 2014 року, коли понад 100 країн визнали анексію незаконною. Санкції, які міжнародне співтовариство, Європейський Союз і США наклали на Росію, були одним із засобів ізоляції агресора і примусу його показати приклад дотримання міжнародних стандартів. Ці санкції перетворилися на важливий інструмент міжнародного тиску і були посилені протягом наступних років через подальшу ескалацію.

Не менш важливою була роль НАТО та ОБСЄ у підтримці України. Хоча НАТО засуджувало дії Росії, водночас воно надавало дуже важливу військову допомогу Україні та проводило спільні навчання з українськими збройними силами. Зі свого боку, ОБСЄ створила Спеціальну моніторингову місію для моніторингу виконання Мінських угод та фіксації порушень режиму припинення вогню, що дозволило їй зібрати докази порушень прав людини та міжнародного права на окупованих територіях.

Серед точкових реакцій окремих держав - США, Велика Британія, Німеччина та Франція, які виступали на підтримку України блоком - від політичних заяв до гуманітарної, економічної та військової допомоги. Лідери Заходу неодноразово наголошували на необхідності продовження санкцій та дипломатичного тиску на Росію, водночас висловлюючи підтримку Україні на шляху до євроатлантичної інтеграції.

Окрім військової та економічної допомоги, гуманітарна допомога стала важливою складовою реакції міжнародної спільноти. Так, міжнародні організації, такі як ООН та Червоний Хрест, серед іншого, допомогли мільйонам внутрішньо переміщених осіб в Україні. Це допомогло полегшити страждання цивільного населення, яке опинилося в зоні бойових дій, і сприяло відновленню пошкодженої інфраструктури.

Міжнародна реакція призвела до визнання Росії агресором та окупантом на рівні міжнародних організацій, зокрема ПАРЄ, ОБСЄ та Європейського Союзу. Це подальший тиск на Росію та консолідація дипломатичної і політичної підтримки України на міжнародному рівні.

Загальна реакція міжнародної спільноти на те, що відбувається на сході України, полягала в об'єднанні зусиль перед порушенням міжнародного права та прав людини. Вона показала, що міжнародна спільнота готова протистояти агресорам, захищати суверенітет і відстоювати справедливість

на міжнародному рівні. Реакція міжнародної спільноти була важливою для стримування подальшої агресії та підтримки боротьби України за незалежність і територіальну цілісність, зважаючи на тягар довготривалої складності конфлікту.

Висновок. Зовнішньополітична діяльність Володимира Зеленського до початку повномасштабного вторгнення Росії в 2022 році була складною і багатовекторною, відображаючи одночасно виклики внутрішньої політичної ситуації в Україні, зміну міжнародної обстановки та безпрецедентний вплив російської агресії, що почалася ще у 2014 році. Геополітичне положення України, яке завжди мало вирішальний вплив на зовнішньополітичну стратегію країни, особливо відчутно вплинуло на курс Володимира Зеленського як президента. Він змушений був балансувати між двома основними геополітичними блоками: західними союзниками у вигляді Європейського Союзу та НАТО та ворожими силами зі сходу, зокрема Росією.

Після здобуття незалежності у 1991 році Україна постійно намагалася знайти баланс між інтеграцією в західні структури та підтримкою стабільних відносин з Росією. Ця двовекторна політика була характерною для українських урядів на всіх етапах її новітньої історії. Однак із початком російської агресії у 2014 році цей баланс було зруйновано. Анексія Криму і конфлікт на Донбасі радикально змінили зовнішньополітичні пріоритети України, змусивши її остаточно відмовитися від ілюзії можливої співпраці з Росією та зробити чіткий вибір на користь західної інтеграції. Цей стратегічний поворот став фундаментальним для політики Володимира Зеленського, що під його керівництвом набув нового імпульсу.

В. Зеленський, прийшовши до влади у 2019 році, поставив перед собою амбітні цілі, які включали прагнення до мирного врегулювання конфлікту на

сході України, продовження інтеграції до Європейського Союзу та НАТО, а також зосередження на реформах, зокрема боротьбі з корупцією. Одним з його головних передвиборчих обіцянок було досягнення миру на Донбасі, що він намагався реалізувати через дипломатичні канали, зокрема шляхом переговорів з Росією та участі у міжнародних форматах, таких як нормандський формат. Однак ці спроби не увінчалися успіхом, оскільки Росія продовжувала свою агресивну політику, не демонструючи реальної готовності до компромісів. Це змусило Зеленського змінити свою стратегію і зосередитися на поглибленні співпраці із західними партнерами.

Геополітична ситуація, що склалася на тлі російської агресії, змусила Зеленського радикально переглянути зовнішньополітичні пріоритети. Якщо до 2014 року Україна намагалася балансувати між Заходом і Сходом, то після початку війни курс на європейську та євроатлантичну інтеграцію став основним напрямком державної політики. Під керівництвом Зеленського цей курс отримав новий імпульс, що відобразилося в активній співпраці з Європейським Союзом і НАТО. Однією з ключових подій стала імплементація Угоди про асоціацію з ЄС, яка відкрила для України нові можливості для політичної, економічної та соціальної трансформації. Україна продовжила активно працювати над приведенням свого законодавства до європейських стандартів, а також над реалізацією необхідних реформ у сфері судочинства, боротьби з корупцією та управління економікою.

Не менш важливим був курс на євроатлантичну інтеграцію, яка остаточно закріплена в Конституції України як стратегічна мета держави. В. Зеленський підтримував активну співпрацю з НАТО, ініціював проведення спільних навчань, модернізацію української армії та посилення обороноздатності держави. Однак, попри успіхи в цьому напрямку, питання повноправного членства України в НАТО залишалося складним і

багатоструктурним. Зусилля Зеленського щодо зміцнення відносин з Альянсом допомогли створити основу для подальшого поглиблення співпраці, що стало критичним під час повномасштабного вторгнення Росії у 2022 році.

Значний вплив на зовнішню політику Зеленського справляла також робота з міжнародними організаціями. ООН, ОБСЄ, Європейський Союз та Міжнародний валютний фонд відігравали важливу роль у наданні економічної, політичної та гуманітарної підтримки Україні. Робота української дипломатії в рамках цих організацій була спрямована на мобілізацію міжнародної спільноти проти російської агресії, а також на введення санкцій проти Росії та надання військової і фінансової допомоги Україні.

Дипломатичні зусилля Зеленського на міжнародній арені до початку повномасштабного вторгнення включали не лише спроби врегулювання конфлікту на Донбасі, але й активну роботу з консолідації міжнародної підтримки. Важливу роль відіграли двосторонні відносини з ключовими партнерами, такими як США, Велика Британія, Німеччина, Польща та інші країни Європейського Союзу. Польща, зокрема, стала одним із найактивніших прихильників України, надаючи гуманітарну, політичну та військову допомогу.

РОЗДІЛ III. УСПІХИ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРЕЗИДЕНТА В. ЗЕЛЕНСЬКОГО ДЛЯ ДОСЯГНЕННЯ ПЕРЕМОГИ

3.1. Дипломатичні зусилля Президента В. Зеленського та підтримка союзників

Політична робота Президента В. Зеленського в умовах війни з Росією перетворилася на один з інструментів посилення міжнародної підтримки України та зміцнення її позицій на міжнародній арені. В умовах російської агресії у 2022-2024 роках українська дипломатія зіткнулася з низкою безпрецедентних викликів, які вимагали невідкладних та ефективних заходів в ім'я національної безпеки та стабільності. Конфлікт з Росією зробив Україну епіцентром геополітичної кризи, де дипломатії довелося діяти в умовах поляризації міжнародної спільноти, враховуючи напружені відносини між провідними світовими полюсами - США та Європейським Союзом - і численні збройні конфлікти в різних частинах світу. Це є фактором, який створює додаткові ускладнення, але водночас відкриває нові можливості для української дипломатії [56].

Незважаючи на всі складні умови, дипломатичні зусилля отримали широку підтримку з боку провідних країн світу. Українська дипломатія отримала військову та фінансову допомогу, а також політичну підтримку від таких країн, як США, Велика Британія, Польща, Німеччина, Європейський Союз, а також міжнародних організацій. Від самого початку війни ці країни демонстративно засудили російську агресію та політично підтримали Україну. Одним із найпотужніших засобів такої підтримки стали міжнародні санкції, які стримують агресію, обмежуючи економічні можливості Росії [83].

Лише завдяки успіхам української дипломатії міжнародні структури, такі як НАТО, ОБСЄ, ООН, ПАРЕ та інші, не змогли втрутитися в конфлікт і зупинити воєнні злочини Російської Федерації. Вони також продемонстрували нездатність - нездатність цих міжнародних організацій оперативно реагувати на порушення міжнародного гуманітарного права - є серйозним викликом для міжнародної спільноти. Неможливість доступу на окуповані території спричинила труднощі в наданні гуманітарної допомоги цивільному населенню, яке постраждало від війни, і підкреслила низьку ефективність існуючого міжнародного механізму.

Такі приклади, як трагедія в Оленівці, де 29 липня 2022 року було вбито українських військовополонених, найкраще характеризують неспроможність міжнародної спільноти. Спеціальна місія ООН, яка була створена для розслідування цієї події, не досягла жодних результатів, і це стало ще одним підтвердженням обмеженості можливостей ООН у вирішенні подібних викликів [61]. Іншою проблемою стала недостатня реакція на масову депортацію українських дітей до Росії[63]. Лише 13-й пакет санкцій ЄС включив списки відповідальних за ці злочини, але російські воєнні злочини тривають, а Міжнародна слідча комісія ООН досі не визнала їх геноцидом [64].

Було б правильно сказати, що українська дипломатія повинна активно сприяти постійному міжнародному тиску на Росію, вимагаючи доступу міжнародних гуманітарних місій на окуповані території та систематично порушуючи питання про створення спеціального міжнародного трибуналу проти воєнних злочинів Росії в Україні [62, с. 503-505]. Більше того, це питання має регулярно підніматися на міжнародних майданчиках, де Україна може впливати на рішення міжнародної спільноти.

Одним із найяскравіших успіхів дипломатії Зеленського є побудова тісних військово-політичних союзів із Заходом, які надали Україні безпрецедентну військову підтримку. Співпраця з союзниками була одним з тих моментів, які виявилися суттєвими для стійкості української армії та її здатності до контрнаступальних операцій. Наприклад, зусилля президента, спрямовані на постачання зброї зі США, Великої Британії та країн ЄС, забезпечили необхідне для оборони, що стало головним визначальним фактором військового успіху, який сьогодні має Україна [46].

Водночас війна сприяла консолідації українського суспільства навколо європейських демократичних цінностей, що знайшло відображення у відповідному політичному курсі на вступ до Європейського Союзу. У грудні 2023 року таке епохальне рішення було прийнято Європейською Радою про початок переговорів щодо прийняття України до ЄС. Все це стало можливим завдяки стійкості української армії, міжнародній підтримці та дипломатичним зусиллям президента.

Однак отримання подальшої військової та фінансової підтримки від партнерів є пріоритетним завданням української дипломатії. Водночас важливо спрямувати діяльність Зеленського в рамках реформування національної оборонної промисловості та розширити узгодженість співпраці з міжнародними організаціями в питаннях посилення стійкості України з огляду на геополітичні фактори загрози, які останнім часом значно зростають [103].

Українська дипломатія активно працювала над залученням міжнародних партнерів до процесу запровадження та розширення санкцій проти Росії. Про одне з важливих досягнень цього процесу - ще один доказ - свідчить створення Державного реєстру санкцій, який розпочав роботу 31 січня 2024 року.[14]

Цей механізм значно підвищив прозорість та ефективність санкційного режиму, адже інформація про суб'єктів санкцій стала доступною для громадськості, бізнесу та міжнародних партнерів.

Державний реєстр санкцій став дуже важливим кроком на шляху до посилення міжнародної ізоляції та ефективного контролю за виконанням санкційних обмежень. Завдяки відкритості інформації про санкції для громадськості українська дипломатія змогла підвищити обізнаність міжнародної спільноти та забезпечити тіснішу координацію з партнерами. Крім того, реєстр дозволив швидше і точніше реагувати на зміни в загальнополітичній ситуації і де-факто сприяв посиленню тиску на Росію з боку міжнародних акторів.

Фактично, всі вищезгадані дипломатичні зусилля за відносно короткий проміжок часу були спрямовані на досягнення трьох ключових результатів: «зменшення фінансової спроможності Росії вести війну, підрив її економічного потенціалу та забезпечення її ізоляції на міжнародній арені». Санкції, запроваджені Україною у співпраці з міжнародними партнерами, насамперед Європейським Союзом, значною мірою обмежили можливості Росії фінансувати військові операції. У цьому зв'язку заморожування активів російських олігархів і високопосадовців та обмеження доступу до міжнародних фінансових ринків і передових технологій Росії стали важливими складовими. Разом з ЄС було запроваджено чотирнадцять пакетів економічних та персональних санкцій проти Росії, які стали одним з найважливіших інструментів боротьби з агресором.

Ці санкції суттєво підірвали економічну базу Росії та позбавили її значних ресурсів для продовження військової операції. Президент Європейської комісії Урсула фон дер Ляєн неодноразово підкреслювала, що санкції ЄС значно послаблюють економічний потенціал Росії, що обмежує її

доступ до технологій та ресурсів, необхідних для модернізації армії. Вона також підкреслила, що цей тиск має тривати до повної капітуляції Росії [39].

Зрештою, санкції проти російської політичної та військової еліти були поширені на промисловість, що виробляє військову техніку та озброєння. Як наслідок, доступ Росії до західних технологій і матеріалів був зведений до мінімуму, що, в свою чергу, впливає на негативні тенденції у здатності промисловості країни підтримувати військовий потенціал держави. Водночас, санкції не торкнулися продовольчого та сільськогосподарського секторів, щоб не створювати подальших наслідків у світовій економіці і для інших країн [39].

Водночас глава держави боровся за подальше розширення санкційного тиску, пропонуючи нові пакети, що включали не лише економічні обмеження, а й персональні санкції, спрямовані на блокування активів російських олігархів, візові обмеження, обмеження доступу до фінансових ресурсів і ринків. Це було зроблено з метою продовження ізоляції Росії на міжнародній арені та обмеження її доступу до фінансових можливостей [39].

Персональні санкції проти російської еліти стали одним з найважливіших інструментів ізоляції Росії на міжнародній арені. Вони блокують можливість використання фінансових ресурсів політико-економічним керівництвом країни для підтримки війни. Крім того, ці санкції мають створити умови для політичного впливу на Кремль з метою припинення агресії. Варто зазначити, що всі ці дії є одним з елементів ширшої стратегії з ізоляції Росії на міжнародній арені, частиною загального економічного та політичного тиску. [39]

Дипломатія президента Зеленського не обмежувалася вищезазначеним. Дуже активними в цьому плані були українські дипломати, які намагалися заручитися міжнародною підтримкою щодо військової та фінансової

допомоги Україні. У співпраці зі США, Великою Британією, ЄС та НАТО було забезпечено постачання сучасного озброєння та технологій, що стало більш ніж критичним фактором відбиття російської агресії. В. Зеленський регулярно зустрічався з лідерами цих країн і переконував їх у необхідності збільшення військової допомоги Україні та посилення міжнародного тиску на Росію [83].

Завдяки дипломатичній роботі Зеленського Україна отримала безпрецедентну підтримку з боку міжнародної спільноти, яка не обмежується лише фінансовою допомогою, а й технічною та тренувальною підтримкою українських військових. Співпраця України з партнерами дозволить не лише забезпечити військові ресурси для оборони, а й водночас перетворити міжнародну коаліцію на безперервний механізм тиску на Росію [83]. (Таблиця 1).

Таблиця 1. Санкційні пакети проти РФ та їх націленість

Санкційні пакети	Націленість санкцій
14-й пакет (24 червня 2024 року)	Обмеження в економіці, енергетиці, фінансах і торгівлі Росії; додаткові санкції щодо суден, які підтримують російські військові операції; розширені санкційні списки - 69 фізичних осіб і 47 організацій із замороженими активами.
13-й пакет (23 лютого 2024 року)	Торговельні обмеження; нові санкції за депортацію українських дітей, включаючи 15 фізичних осіб та 2 організації; 106 фізичних осіб та 88 організацій були додатково піддані санкціям.

12-й пакет (18 грудня 2023 року)	Заборона на імпорт російських алмазів; жорсткіші вимоги до заморожування активів; обмеження цін на нафту; 140 додаткових фізичних та юридичних осіб були піддані санкціям.
11-й пакет (23 червня 2023 року)	Торговельні, транспортні та енергетичні санкції; призупинення імпорту нафти з Росії до Німеччини та Польщі; санкції проти ще 100 фізичних та юридичних осіб.
10-й пакет (25 лютого 2023 року)	Заборона на експорт та імпорт з Росії; санкції проти трьох російських банків; ще 120 фізичних та юридичних осіб були додані до санкційного списку.
9-й пакет (16 грудня 2022 року)	Заборона на експорт до Росії; санкції проти російських безпілотників та обмеження доступу до них; санкції проти 200 осіб та організацій.
8-й пакет (5 жовтня 2022 року)	Розширені обмеження щодо окупованих Херсонської та Запорізької областей; обмеження на експорт та імпорт; санкції проти додаткових санкційних осіб.
7-й пакет (21 липня 2022 року)	Заборона на імпорт золота; санкції проти підсанкційних осіб, які зобов'язані задекларувати свої активи; 54 фізичні особи та 10 організацій були додані до списку.
6-й пакет (3 червня 2022 року)	Заборона на імпорт нафти; призупинення мовлення трьох російських телеканалів; додаткові експортні обмеження.
5-й пакет (8 квітня 2022 року)	Заборона на імпорт вугілля; санкції проти чотирьох російських банків; заборона на експорт та імпорт; санкції

року)	проти 217 фізичних осіб та 18 організацій.
4-й пакет (15 березня 2022 року)	Заборона на операції з російськими державними підприємствами; заборона на імпорту металу та сталі; санкції проти 877 фізичних осіб та 62 організацій.
3-й пакет (2 березня 2022 року)	Виключення російських банків з системи SWIFT; обмеження на інвестиції в російські проекти; додаткові санкції проти 702 фізичних осіб та 53 організацій.
2-й пакет (25 лютого 2022 року)	Санкції проти фінансового, енергетичного та транспортного секторів; заборона на продаж літаків та обладнання російським авіакомпаніям; санкції проти 654 фізичних осіб та 52 організацій.
1-й пакет (23 лютого 2022 року)	Санкції у відповідь на визнання Росією непідконтрольних територій України та введення військ; санкції проти фінансового сектору, обмеження візової політики; санкції проти 555 фізичних осіб та 52 організацій.

Джерело: сформовано на основі [39][83]

Суть української дипломатії полягала в тому, щоб позбавити Росію доступу до міжнародних економічних, фінансових та політичних ресурсів, які могли б підживлювати її військову машину. Провідним підходом стало посилення санкційного тиску, що мало не лише економічні наслідки для агресора, а й серйозні політичні та геополітичні.

Іншим основним напрямком цього процесу стало запровадження санкцій проти Росії з боку Європейського Союзу та інших країн. Так, Європейський Союз запровадив санкції проти 1 270 фізичних та 664

юридичних осіб, Велика Британія - проти 1 596 фізичних та 203 юридичних осіб, Сполучені Штати Америки - проти 1 468 фізичних та 1 815 юридичних осіб, Канада - проти 1 702 фізичних та 477 юридичних осіб, Швейцарія - проти 1 398 фізичних та 613 юридичних осіб, Австралія - проти 1 044 фізичних та 177 юридичних осіб, Японія - проти 960 фізичних та 518 юридичних осіб. Це ілюструє масштабну та широку міжнародну реакцію на російську агресію та перетворює санкційний тиск на один із найгостріших інструментів у конфлікті з Кремлем [23].

Серед символічних моментів, які підкреслили необхідність посилення санкційного тиску, стала заява Жозепа Борреля - Верховного представника ЄС із закордонних справ і політики безпеки. Він зазначив, що 13-й пакет санкцій, який застосовується не лише до російського військового та оборонного секторів, але й до організацій третіх країн, які постачають Росії військову техніку, є надзвичайно важливим. Такий підхід дійсно показує, що основною стратегією ЄС був демонтаж не тільки військового потенціалу Росії, але й продовження підтримки України в її незалежності, суверенітеті та територіальній цілісності. Це стало підтвердженням того, що міжнародна спільнота не лише підтримує Україну, але й розробляє нові інструменти економічного тиску на агресора [81].

24 червня 2024 року міжнародна коаліція посилила тиск на Росію, ухваливши 14-й пакет санкцій, спрямований на посилення обмежень щодо 116 фізичних та юридичних осіб, безпосередньо причетних до порушення суверенітету України. Найбільш важливим є заборона на використання європейської інфраструктури для переробки російського скрапленого природного газу, що завдало значного удару по енергетичній галузі Росії. Крім того, заборона на нові інвестиції в проекти, пов'язані з російськими

енергоресурсами, такі як «Арктичний СПГ-2» і «Мурманський СПГ», ще більше обмежила економічні позиції Кремля [71].

Економічні санкції були не єдиною темою, на яку були спрямовані зусилля української дипломатії. Завдяки активній роботі української дипломатії Росію було виключено з 29 міжнародних організацій, що серйозно обмежило її можливості впливати на міжнародну політику та ухвалювати глобальні рішення. Українські дипломати зробили значний внесок у неможливість призначення представників Росії до керівних органів майже 60 міжнародних організацій, що ще більше підірвало її міжнародний авторитет. Важко знайти інший випадок такої політичної ізоляції в сучасній дипломатичній практиці, і в цьому конкретному випадку вона підкреслила серйозну реакцію міжнародної спільноти на агресію Росії [80].

Завдяки таким заходам Україна значно підвищила рівень міжнародного тиску на Росію, і це вже призвело до певних реальних наслідків. Виключення Російської Федерації з міжнародних організацій та структур підриває можливість її подальших агресивних дій на світовій арені та ставить під сумнів легітимність її позиції в рамках світового політичного процесу. Це означає, що міжнародна ізоляція, в яку Україна разом із союзниками загнала Росію, стала ефективним інструментом протидії російській агресії та посилення глобальної підтримки України [78].

Окрім кроків, спрямованих на ізоляцію Росії, Україна активно просувала ідею кваліфікації Росії як держави-спонсора тероризму. Цей статус був офіційно визнаний Європейським парламентом, Парламентською асамблеєю Ради Європи, Парламентською асамблеєю НАТО та іншими впливовими міжнародними організаціями. Це стало ще одним кроком на шляху до делегітимізації російського режиму. У резолюції Європарламенту від листопада 2022 року про визнання Росії державою-спонсором тероризму

підкреслено необхідність посилення режиму санкцій та повної міжнародної ізоляції Кремля [77].

Важливо зазначити, що такі заходи є політичними і водночас правовими. Міжнародна спільнота підтримує розслідування воєнних злочинів Росії в Україні та створення міжнародного трибуналу, який би притягнув злочинців до відповідальності. Це ще один крок до політичної та правової делегітимізації російського режиму та засудження його тактики терористичної війни [77].

Висновок. Аналіз дипломатичних зусиль президента Володимира Зеленського під час війни з Росією свідчить про масштабну та ефективну роботу української дипломатії, спрямовану на забезпечення міжнародної підтримки та ізоляції Росії на світовій арені. Основною метою дипломатії Зеленського стало досягнення системного міжнародного тиску на Росію через запровадження санкцій, налагодження військово-політичних альянсів та створення глобальної підтримки для України. У результаті цих зусиль, українська держава отримала не лише фінансову та військову допомогу від своїх західних союзників, але й значно посилила свою міжнародну позицію, демонструючи рішучість та здатність до стратегічної дипломатії.

Запровадження багатоступеневих санкційних режимів проти Росії стало ключовим інструментом української дипломатії, що дозволив обмежити можливості агресора фінансувати свою військову кампанію та здійснювати нові агресивні дії. Україна разом із партнерами зуміла впровадити чотирнадцять пакетів санкцій, спрямованих на фінансову, економічну та політичну ізоляцію Кремля, що підтверджує ефективність дипломатичних зусиль Зеленського. Особливий акцент було зроблено на блокуванні доступу Росії до міжнародних фінансових ринків і передових технологій, що суттєво підірвало її військово-промисловий потенціал.

Важливо відзначити, що одним з основних досягнень дипломатії Зеленського було формування міжнародної коаліції на підтримку України, яка включала країни Європейського Союзу, США, Велику Британію, Канаду, Японію та інших міжнародних партнерів. Ці країни не лише надали Україні військову допомогу, але й активізували свої дії для ізоляції Росії на світовій арені, чим забезпечили потужний політичний і дипломатичний тиск на Кремль. Співпраця з союзниками стала важливим чинником стійкості української армії та проведення успішних оборонних і контрнаступальних операцій.

Однак, варто зазначити, що певні міжнародні інституції, такі як ООН і ОБСЄ, виявили свою обмеженість у контексті реагування на російську агресію, що підкреслює необхідність реформування глобальних безпекових механізмів. Нездатність цих організацій вжити дієвих заходів щодо припинення воєнних злочинів у зоні конфлікту ставить під сумнів їхню ефективність, що стає новим викликом для української дипломатії.

3.2. Зовнішньополітична діяльність Президента В. Зеленського у формуванні військових союзів та постачання зброї

З самого початку свого президентського терміну Володимир Зеленський зіткнувся з величезними викликами, намагаючись забезпечити безпеку та суверенітет України у зв'язку з війною з Росією, яка спочатку розпочалася у 2014 році, а згодом переросла у повномасштабний конфлікт у 2022 році. В. Зеленський прийшов до влади з обіцянкою зробити все можливе, щоб зупинити війну на Донбасі та відновити територіальну цілісність України дипломатичним шляхом. Однак з початком повномасштабного вторгнення Росії в лютому 2022 року все кардинально змінилося, і його курс був спрямований на зміцнення обороноздатності країни шляхом залучення міжнародної підтримки - включно з військовими альянсами та поставками зброї.

Створення нових військових альянсів, спрямованих не лише на постачання зброї, а й на обмін інформацією, проведення спільних навчань та вироблення спільної стратегії протидії російській агресії, - один із перших значних кроків Зеленського для розбудови обороноздатності України [74]. Наприклад, у лютому 2022 року було створено альянс між Україною, Великою Британією та Польщею [101]. В рамках альянсу Велика Британія стала одним з перших постачальників сучасних протитанкових ракетних комплексів NLAW для українських збройних сил. В. Зеленський неодноразово висловлював вдячність британському уряду за всю надану підтримку, підкреслюючи, що ці комплекси стали незамінним елементом оборони України. "ПТРК дозволяють нашим військовим ефективно протистояти бронетанковим підрозділам противника на коротких дистанціях, що стало вирішальним у багатьох боях", - сказав він під час інтерв'ю, яке дав

на початку 2022 року. Також Велика Британія поставила Україні системи протиповітряної оборони Stormer NVM, які захищають від повітряних і ракетних ударів, що відбуваються по всій країні [100]. Дуже важливий союзник України в регіоні, Польща, поставила модернізовані танки Т-72 і самохідні артилерійські установки Krab [118]. Це значно посилило артилерійські та бронетанкові сили України. Ця співпраця не лише зміцнила обороноздатність України, але й підтвердила тісну регіональну співпрацю та підтримку Польщі як стратегічного партнера.

Крім того, В. Зеленський розвинув співпрацю в рамках інших регіональних альянсів, таких як Люблінський трикутник, який об'єднує Україну, Польщу та Литву, Асоційоване тріо з України, Грузії і Молдови [115], а також Квадрига з України і Туреччини [115]. В рамках цих ініціативи Україна отримала не лише військову техніку, а й боєприпаси та інші оборонні матеріали. Лише Литва надала значний відсоток боєприпасів та додаткової амуніції українським військовим, що зміцнило об'єднані зусилля у стримуванні російської агресії.

Пов'язаною, але окремою важливою сферою військової політики, яку проводив В. Зеленський, було розгортання сучасних систем протиповітряної оборони проти російських ракетних ударів. Від початку війни Росія активно використовувала повітряні та ракетні удари по інфраструктурі та містах України, що терміново потребувало відповіді. Завдяки його зусиллям та дипломатичним переговорам зі США та Німеччиною Україна отримала такі системи, як Патріот, НАСАМС та ІРІС-Т [47].

Американські комплекси Patriot стали ключовими для захисту стратегічних об'єктів України. Вони є одними з найсучасніших у світі систем протиповітряної оборони, здатних захистити від балістичних ракет, які Росія активно використовує для атак на ключові об'єкти інфраструктури. Системи

NASAMS, надані США та Норвегією, стали одним з важливих інструментів протидії ракетним ударам [47].

Окрім систем протиповітряної оборони, одним із важливих елементів міжнародної підтримки було постачання бронетехніки. В. Зеленський активно шукав підтримки з боку європейських країн для посилення бронетанкових підрозділів України. Так, німецькі танки Леопард-2 стали основою українських бронетанкових сил, вже встигнувши взяти участь у бойових діях на передовій [119].

Разом з Леопард-2 Сполучені Штати надали Україні одну з найсучасніших бойових машин у світі - танки M1 Abrams. Системи захисту та вогневої потужності забезпечують передові можливості для ефективної протидії українських військових російській бронетехніці. Крім того, Польща і Чехія активно реструктуризували і надали танки T-72, щоб компенсувати втрати на полі бою і надалі розвивати обороноздатність країни. Не менш важливим елементом військової підтримки стали сучасні системи польової артилерії, зокрема, надані Сполученими Штатами - HIMARS. Вони дозволяють наносити високоточні удари на великі відстані і, без сумніву, відіграли вирішальну роль у знищенні російських складів боєприпасів і логістичних вузлів. HIMARS значно розширив можливості української артилерії і дозволив їй не лише стримувати ворога, але й вести контрнаступ. Окрім HIMARS, Україна отримала від Великої Британії та Німеччини реактивні системи залпового вогню M270, які стали важливим елементом протидії масованим російським артилерійським атакам [6].

В. Зеленський неодноразово наголошував, що міжнародна військова допомога є ключем до перемоги у війні з Росією. Його звернення до законодавчих органів різних країн світу, до керівників НАТО були спрямовані не лише на прохання про продовження поставок зброї, але й на

підкреслення важливості єдності Заходу як необхідної умови протидії російській агресії [119].

Іншим допоміжним інструментом з менш важливими наслідками є протитанкова та протипіхотна зброя, яку Україна отримала на початку війни. Серед них - британський НЛАВ та американський Джавелін, які продемонстрували надзвичайну ефективність у знищенні російських танків. Ці системи стали символом стійкості українських військ у боротьбі з переважаючою технікою противника на ранньому етапі війни [6].

Висновок. Загалом політика Зеленського у сфері військових союзів та поставок зброї була ефективною. Президент отримав абсолютно рекордну політичну підтримку з боку НАТО, Європейського Союзу та інших міжнародних партнерів - власне, завдяки чому Україні вдалося не лише вистояти, а й успішно проводити контрнаступальні операції. Військові альянси перетворилися не лише на інструмент оборони, а й на важливий дипломатичний важіль для посилення позицій України на міжнародній арені.

Основу стратегії стримування російської агресії в Україні, яка розпочалася у 2014 році та була розширена у 2022 році, склали військові союзи та постачання зброї. Саме завдяки зміцненню військових альянсів та зверненню до міжнародної підтримки, яку надала політика Президента В. Зеленського, Україні вдалося не лише вистояти під натиском ворога, а й організувати ефективні контрнаступальні операції. Саме ця політика кардинально змінила хід війни, перетворивши Україну на символ глобальної боротьби за демократію та суверенітет.

Він періодично наголошує на військовій підтримці НАТО, Європейського Союзу та інших партнерів, яка дозволила Україні отримати передові системи: Патріот, ХАЙМАРС, НАСАМС, ІРІС-Т та Леопард-2. Вони не лише значно посилили оборону країни, але й стали запорукою

успішного контрнаступу проти російських наступальних дій. Він також підкреслив, що єдність Заходу багато значить, і з кожною поставкою зброї робиться внесок у захист глобальної безпеки.

Іншим важливим наслідком політики військового союзу стала поява нових альянсів: союз України з Великою Британією та Польщею забезпечив термінові поставки найсучаснішого озброєння. Сусідні країни, такі як Польща та Литва, стали надійними партнерами у військово-технічній допомозі, забезпечуючи постачання танків, артилерійських систем та боєприпасів.

Політика військових союзів, окрім поставок зброї, стала ще одним ключовим фактором міжнародної дипломатії, що доводить незламність міжнародної спільноти у протистоянні агресії. Адже саме під його керівництвом В. Зеленському вдалося мобілізувати світову підтримку і довести, що захист України є спільною справою для всіх демократичних країн. Завдяки такій підтримці Україна й досі відстоює свій суверенітет і територіальну цілісність.

3.3. Спроби В. Зеленського щодо дипломатичного врегулювання війни

З перших днів свого президентства дипломатичне врегулювання конфлікту на сході України є одним з головних зовнішньополітичних завдань Президента України В. Зеленського. В. Зеленський був обраний з обіцянками принести мир на Донбас шляхом переговорів, але не за рахунок національних інтересів України. Він неодноразово заявляв про необхідність докласти дипломатичних зусиль у цьому напрямку та заручитися міжнародною підтримкою для вирішення конфлікту, але підкреслював, що повернення окупованих територій - це не питання національної безпеки, а питання справедливості.

Однією з найперших спроб, яку він зробив для врегулювання конфлікту, була участь у так званому "нормандському форматі". Він був, по суті, основою переговорного процесу з моменту підписання Мінських угод у 2014 році. 11 липня 2019 року В. Зеленський обговорив участь у саміті "Нормандської четвірки" в Парижі разом із президентом Росії Володимиром Путіним, президентом Франції Еммануелем Макроном і канцлером Німеччини Ангелою Меркель.

Однією з найважливіших особливостей політики Зеленського був його потяг до більш активної дипломатії. Він розумів, що Україні потрібна міжнародна підтримка для досягнення успіху у вигляді певного позитивного результату дипломатичних зусиль. Саме тому В. Зеленський неодноразово закликав керівництво Європейського Союзу, НАТО та інших міжнародних організацій долучитися до процесу встановлення миру в Україні. Президент весь час підкреслював, що війна в Україні - це не лише проблема українців, а й загроза безпеці всього європейського континенту [93].

Він також усвідомлював, що без різкого посилення тиску на Росію жодні мирні переговори не матимуть успіху. У зв'язку з цим він активно просував ідею міжнародних санкцій проти Кремля. У своїх зверненнях до міжнародної спільноти В. Зеленський неодноразово закликав до посилення санкційного тиску на Росію з огляду на порушення нею міжнародного права та невиконання Мінських угод. Його адміністрація також активно співпрацювала зі США, ЄС та іншими міжнародними гравцями з метою забезпечення підтримки України на дипломатичній арені, як зазначалось раніше в роботі.

Однак, коли в лютому 2022 року почалося повномасштабне вторгнення Росії, для Зеленського все змінилося в тому, як він підходив до цих переговорів. Він заявив, що будь-яка форма дипломатичних дій можлива лише тоді, коли всі окупаційні війська Росії будуть виведені з території України і територіальна цілісність країни буде відновлена [93].

В. Зеленський від самого початку повномасштабного вторгнення активно намагався перетворити дипломатію на ефективний засіб згуртування міжнародної підтримки. Його звернення до парламентів різних країн, зокрема США, Великої Британії, Німеччини, Канади та Європейського Союзу, викликали справжній резонанс. У своїх промовах він вимагав посилення санкцій, збільшення військової допомоги та дипломатичної підтримки. В. Зеленський перетворився на символ боротьби України за незалежність на міжнародній арені, а його риторика зуміла консолідувати більшість світових лідерів в один фронт проти агресії Росії [16, с. 65-88].

Крім того, він звернувся до міжнародних організацій, таких як ООН, НАТО та ОБСЄ, із закликами до дій. Він послідовно наголошував, що реформа міжнародних безпекових інституцій є нагальною, оскільки механізми, які існують до цього часу, не змогли запобігти російській агресії:

"ООН повинна мати можливість довести, що вона може захистити слабкі країни від агресивних дій великих держав", - сказав В. Зеленський під час виступу в Раді Безпеки ООН [16, с.65-88].

На тлі воєнних труднощів президентство Зеленського ініціювало пошук нових дипломатичних альянсів. Багато було зроблено для налагодження тісніших відносин з Польщею, Великою Британією та країнами Балтії. Особлива увага приділялася розвитку військових альянсів, що дозволило Україні отримати сучасне озброєння та техніку, які допоможуть відбити російську агресію. Альянси з країнами НАТО фактично створили підґрунтя для надання військової допомоги Україні, а сама Україна прагне членства в Альянсі, що було зазначено раніше в роботі [16, с.65-88].

Спроби дипломатичного врегулювання конфлікту також передбачали залучення Туреччини як посередника. Президент Туреччини Реджеп Таїп Ердоган намагався виступити посередником між Україною та Росією, що призвело до кількох раундів переговорів у Стамбулі в березні та квітні 2022 року[28]. Однак ці переговори не призвели до відчутного результату, оскільки Росія продовжувала наполягати на неприйнятних для України вимогах, зокрема щодо демілітаризації [28].

Він також високо оцінив роль Туреччини у підписанні зернової угоди в липні 2022 року, яка дозволила відновити експорт українського зерна через Чорне море. Така угода стала ілюстрацією можливості дипломатичного успіху в конкретних питаннях навіть у воєнний час. Проте вона була винятком із загальної складності переговорного процесу [114].

Окрім міжнародних посередників, В. Зеленський наголосив на створенні спеціальних міжнародних трибуналів щодо воєнних злочинів Росії в Україні. Він неодноразово звертався до міжнародної спільноти із закликом покарати агресора і домогтися справедливості для жертв цієї війни. Заклики

Зеленського до притягнення Росії до відповідальності були підтримані Європейським парламентом, який у листопаді 2022 року визнав Росію державою-спонсором тероризму [22].

Іншою важливою віхою його дипломатії став подальший розвиток співпраці з ООН. За ініціативи України на сесії Генеральної Асамблеї ООН у квітні 2023 року було розглянуто питання відповідальності Росії за міжнародним правом [65]. В. Зеленський також запропонував перетворити Раду Безпеки ООН на організацію, де агресор не зможе скористатися правом вето для блокування важливих рішень.

Висновок. Загалом дипломатичні зусилля Зеленського у війні з Росією показали його готовність до швидких змін та пошуку нових методів захисту національних інтересів - від найперших спроб пошуку компромісу та діалогу до рішення про ізоляцію Росії та посилення міжнародного санкційного режиму В. Зеленський багато разів підтвердив, що готовий відстоювати суверенітет України навіть у найскладніших умовах. Його тверда діяльність, слово та міжнародна мобілізація вивели Україну на перший план як символ громадянської боротьби за демократичні цінності в сучасному світі.

В. Зеленський також дуже добре розуміє, що успіх України в галузі дипломатії неможливий без серйозної і стабільної підтримки з боку союзників. Усі його поїздки до США, Великої Британії, Франції та Німеччини мали одну більш важливу мету, ніж просто отримання військової допомоги: він намагався закріпити довгострокові політичні відносини. Розігруючи карту міжнародної підтримки, В. Зеленський домогся значних поступок від інших лідерів: нових, поглиблених санкцій проти Росії та нових військових поставок. Спроби вирішити конфлікт в Україні за часів президентства В. Зеленського відображають дуже складний, крихкий баланс між прагненням до миру та збереженням суверенітету країни. З самого

моменту свого приходу до влади В. Зеленський сам активно шукав можливості для досягнення миру на Донбасі разом з міжнародними організаціями та ключовими лідерами країн. Він брав участь у Нормандському форматі, окрім переговорів з Росією, що також було проявом його політичного врегулювання. Однак кроки Росії щодо підтримки сепаратистів і подальшої агресії не принесли відчутних результатів.

Досі В. Зеленський був гнучким у переговорах: намагався знаходити компроміси і водночас посилював міжнародний тиск на Росію за допомогою санкцій. Загалом, після повномасштабного вторгнення у 2022 році його політика змінилася на більш рішучі дії з міжнародної ізоляції Росії та мобілізації підтримки світових лідерів і міжнародних організацій.

Успіх у дипломатичній сфері для Зеленського означав, що міжнародне співтовариство дуже консолідувалося щодо підтримки України. Йому вдалося отримати широку фінансову, військову та політичну підтримку з боку ЄС, НАТО та інших міжнародних союзників. Водночас його звернення до міжнародних інституцій, заклики до реформування ООН та її Ради Безпеки, а також до створення спеціальних трибуналів для розслідування воєнних злочинів стають наріжним каменем його дипломатії.

Таким чином, спроби президента Зеленського щодо дипломатичного врегулювання конфлікту вирізняються твердістю та стратегічним мисленням. В умовах постійних перешкод з боку Росії, на тлі постійних перешкод з боку Росії, В. Зеленському вдається раз за разом доводити, що мир можливий лише на основі відновлення територіальної цілісності України та поваги до міжнародного права. Його зусилля слугують гарним прикладом того, як сучасна дипломатія може ефективно мобілізувати міжнародну підтримку для захисту національних інтересів та справедливості.

РОЗДІЛ IV. ПРОРАХУНКИ У ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПРЕЗИДЕНТА В. ЗЕЛЕНСЬКОГО ЗАДЛЯ ДОСЯГНЕННЯ ПЕРЕМОГИ

4.1 Непослідовність у політичних заявах і рішеннях

Володимиру В. Зеленському неодноразово закидали непослідовність у політичних заявах і діях, що розходилися з його діями під час його президентства, але особливо в перші роки. Він прийшов до влади на хвилі обіцянок щодо вирішення конфлікту на Донбасі та мирних відносин з Росією - одного з його так званих програмних мінімумів. Після виборів В. Зеленський пообіцяв знайти для українців політичне врегулювання конфлікту, зокрема шляхом переговорів у Нормандському форматі за участі України, Росії, Франції та Німеччини, як вказувалось раніше в роботі.

Важливими кроками, які В. Зеленський зробив на самому початку своєї каденції, були спроби відновити переговори відповідно до Мінських угод. Це включало відведення українських військ з низки передових позицій на Донбасі та спробу домовитися про припинення вогню. Президент публічно заявив про готовність розглянути пропозиції щодо амністії бойовиків та проведення виборів на тимчасово окупованих територіях, якщо це дозволить повернути Донбас під контроль України. Усі ці кроки мали продемонструвати, що Україна була готова до миру та відновлення своєї територіальної цілісності політичними засобами.

Однак всі ці дії отримали дуже неоднозначну реакцію в українському суспільстві. Багато українців, зокрема ветерани цієї війни, волонтери та активісти, сприйняли такий політичний курс як прояв слабкості та готовності

поступитися національними інтересами. Одним із найактивніших протестів проти його рішення стало суспільне невдоволення так званою "формулою Штайнмаєра", за якою на окупованих територіях Донбасу мали відбутися місцеві вибори під контролем міжнародних спостерігачів. Противники цього плану вважали, що він фактично легітимізує російську агресію та послаблює позиції України на міжнародній арені. Одним із прикладів такої внутрішньої напруженості став протест у жовтні 2019 року, коли тисячі людей вийшли на вулиці Києва під гаслом "Ні капітуляції" [53]. Протестувальники виступали проти поступок України Росії в рамках несправедливих компромісів, заснованих на Мінських угодах. Серед основних гасел цієї акції була вимога, що жоден компроміс не повинен призвести до втрати територіальної цілісності України або поступок Кремлю.

З часом стало очевидно, що Росія не збирається йти на жодні суттєві компроміси. Переговори стали для президента Путіна інструментом збереження статус-кво, що ґрунтується на продовженні тиску на Україну. Багато спостерігачів, включаючи різних міжнародних аналітиків, почали відзначати, що Москва використовує переговорний процес для того, щоб виграти час і закріпити свої позиції на окупованих територіях. Як зауважив відомий американський експерт з питань безпеки Майкл Карпентер, "Росія не має наміру відступати з Донбасу, а Мінські угоди є лише дипломатичною пасткою для України" [79].

Відтоді В. Зеленський почав поступово змінювати свою риторику на більш жорстку, наполягати на більш серйозних міжнародних санкціях проти Росії та більш рішучій військовій допомозі Україні з боку західних союзників.

Звідси випливає, що ще один легко помітний поворот у політиці Зеленського відбувся після повномасштабного російського вторгнення в

Україну в лютому 2022 року. Якщо раніше він намагався збалансувати дипломатичні зусилля з оборонними, то після вторгнення став більше покладатися на більшу міжнародну підтримку, зокрема на військову допомогу з боку НАТО, США та Європейського Союзу. Натомість В. Зеленський почав наполегливо вимагати виведення російських військ з української території, як також вказувалось раніше.

Внутрішня політика також продемонструвала суперечливість Зеленського. Наприклад, боротьба з корупцією була однією з головних передвиборчих обіцянок, але в реальному житті ця програма постійно супроводжувалася скандалами. Публічно закликаючи до засудження корупції, адміністрації Зеленського довелося пережити кілька скандалів, зокрема офшорний скандал Pandora Papers [17], в ході якого з'ясувалося, що деякі члени найближчого оточення президента використовували офшорні фірми для приховування фінансових активів. Скандал підірвав його антикорупційну програму, хоча сам він заперечував будь-яку причетність до правопорушень.

Крім того, у 2021 році стався скандал, відомий як "Вагнергейт" [27], коли українські спецслужби спланували операцію із захоплення бойовиків ПВК "Вагнера", але потім скасували її. Це викликало величезний резонанс в українському суспільстві та призвело до нових звинувачень у неефективному управлінні спецопераціями з боку Зеленського та можливого тиску з боку Росії.

Висновок. Політична риторика та рішення Володимира Зеленського з самого початку його президентства характеризувалися певною непослідовністю, особливо в ключових сферах — зовнішній політиці, боротьбі з корупцією та управлінні конфліктом на Донбасі. Під час передвиборчої кампанії В. Зеленський активно обіцяв досягнення миру на

сході України через дипломатичні переговори та компроміси, демонструючи готовність розглядати навіть суперечливі ініціативи, зокрема амністію для бойовиків та можливість виборів на окупованих територіях. Проте ці спроби зіткнулися з різким несприйняттям значної частини суспільства, яка сприйняла такі ініціативи як поступки, що загрожують національній безпеці.

Введення так званої "формули Штайнмаєра" посилювало напругу, що вилилося у масові протести та критичну реакцію громадськості, яка вимагала жорсткішої позиції щодо Росії. Відчуваючи тиск суспільства та обмеження компромісного підходу, В. Зеленський поступово змінив курс, зокрема посилив риторику, закликавши до збільшення санкційного тиску на Росію та активізації західної військової підтримки України. Така еволюція його позиції відображала як непередбачуваність політичної ситуації, так і прагнення президента адаптувати свою стратегію відповідно до настроїв у суспільстві. Однак ця зміна викликала питання щодо цілісності його підходу та довгострокової візії, що могло б забезпечити стабільність і послідовність у виконанні обіцянок, які українське суспільство та міжнародні партнери розглядали як життєво важливі.

Непослідовність у зовнішній політиці України стала ще більш очевидною після повномасштабного вторгнення Росії у 2022 році. Президент В. Зеленський, який раніше акцентував увагу на дипломатичних рішеннях та пошуку компромісів, був змушений змінити підхід, прийнявши більш рішучу і навіть агресивну позицію. Він розпочав активні кампанії з вимогою надати Україні зброю та домагався ізоляції Росії на міжнародній арені, апелюючи до світових лідерів і міжнародних організацій з проханням підтримати українську боротьбу.

Хоча така зміна курсу була цілком виправданою та необхідною у воєнних умовах, вона також підкреслила відсутність єдиної стратегії з

початку його президентства. Така відсутність довгострокової концепції ускладнила не тільки оцінку результативності його зовнішньої політики, а й сприйняття її з боку міжнародних партнерів. З огляду на це, чіткіше визначення пріоритетів і стратегічної лінії дій могло б зробити українську позицію більш стабільною та передбачуваною, сприяючи довірі та полегшуючи процес мобілізації міжнародної підтримки в періоди загострення.

Іншою важливою проблемою стала боротьба з корупцією. Хоча В. Зеленський обіцяв викоринити корупцію, його адміністрація зіткнулася з низкою скандалів, таких як Pandora Papers, що підірвало довіру до антикорупційної політики. Це створило враження, що боротьба з корупцією залишається радше риторичною, ніж реальною.

Внутрішня політика Зеленського також характеризувалася суперечливими кадровими рішеннями та управлінськими прорахунками, що підірвало стабільність у його команді. Часті зміни в адміністрації та інциденти, такі як "Вагнергейт", створювали відчуття нестабільності і недовіри до його керівництва, що в свою чергу ускладнювало взаємодію з міжнародними партнерами.[27]

4.2 Обмеженість ресурсів для ведення зовнішньої політики

Дійсно, Україна серйозно обмежена у своїй зовнішній політиці через обмеженість економічних ресурсів та залежність від міжнародної допомоги. З початку війни з Росією у 2014 році, а особливо після повномасштабного вторгнення у 2022 році, країна була змушена покладатися на підтримку західних країн, що серйозно вплинуло на можливість проводити незалежну зовнішню політику.

На посаді президента Володимир Зеленський намагається активізувати дипломатичні зусилля в пошуках підтримки, хоча мізерні ресурси та економічні труднощі роблять цей процес обтяжливим. Охоплена війною, багато років занурена в економічну кризу, Україна не має можливості вести широкомасштабну міжнародну політику нарівні з великими державами. Фінансові обмеження вплинули не лише на нездатність країни проводити незалежну зовнішню політику, а й, зрештою, провести внутрішні реформи, які б зміцнили її державність та просунули інтеграцію до Європейського Союзу і НАТО [19].

Наприклад, одним з головних аспектів, на якому наголошує Захід, є боротьба з корупцією. Ці умови проведення реформ у сфері правосуддя, боротьби з корупцією та економічної стабілізації зазвичай ставляться перед міжнародними партнерами, такими як Сполучені Штати, Європейський Союз та Міжнародний валютний фонд, для отримання фінансової підтримки. Ці вимоги неодноразово посилювали тиск на уряд Зеленського, який і без того зростав на тлі соціальної напруженості в країні. Західні партнери чітко дали зрозуміти, що без прогресу в боротьбі з корупцією, яку бачать пересічні українці та сторонні спостерігачі, підтримка України буде обмеженою. Яскравим прикладом є позиція, яку зайняли Європейський Союз та США

щодо того, як багато Україна досягла у реформуванні судової системи. Уряд України у 2021 році ухвалив кілька законопроектів, спрямованих на реформування Вищої ради правосуддя та органу перевірки суддів на доброчесність. Однак реальні заходи були відкладені, а темпи реформування судової системи були дуже повільними[1]. Така ситуація викликала критику з боку міжнародних партнерів. Зокрема, посол ЄС в Україні Матті Маасікас заявив: "Реформа правосуддя є однією з ключових вимог для України, якщо вона хоче наблизитися до вступу в Європейський Союз. Необхідно активізувати зусилля для її реалізації, адже без ефективного судочинства не буде ні інвестицій, ні довіри з боку партнерів" [15].

Боротьба з корупцією також була однією з найчутливіших тем у відносинах України із Заходом. Попри те, що президент В. Зеленський неодноразово обіцяв долучитися до боротьби з корупцією, ситуація залишалася складною. Згідно з Індексом сприйняття корупції від Transparency International [110] у 2021 році Україна посіла 122-гу позицію зі 180 країн, що свідчить про стабільну наявність проблем з корупцією.

Хоча В. Зеленський публічно заперечував свою причетність до схем, розкритих в вищезгаданій справі Pandora Papers, цей інцидент серйозно підірвав довіру до його антикорупційних обіцянок. Такі випадки справді викликають сумніви у західних партнерів щодо того, чи зможе Україна реалізувати обіцяні реформи, особливо у воєнний час [17].

Ще одним прикладом тиску з боку міжнародної спільноти є вимоги Міжнародного валютного фонду. Завдяки співпраці між Україною та МВФ Україні надаються кредити, які підтримують економічну стабільність. Водночас МВФ вимагає проведення таких структурних реформ, як приватизація державних підприємств, скорочення дефіциту бюджету та боротьба з корупцією. Перед Зеленським постійно постає проблема: як

поєднати прагнення до міжнародної допомоги з політичною стабільністю всередині країни[21, с.26-28].

З початку повномасштабної війни у 2022 році Україна отримала величезні обсяги міжнародної допомоги. Протягом останніх місяців В. Зеленський був одним з найактивніших глав держав, які просили західні уряди збільшити військову та фінансову допомогу для потужного стримування російської агресії. Проте всі ці процеси не були легкими та безболісними. Наприклад, постачання сучасних систем протиповітряної оборони, таких як Patriot та NASAMS, потребувало тривалих дипломатичних переговорів та міжурядових погоджень між Україною та країнами НАТО. Крім того, військова допомога регулярно затримувалася через бюрократичні процедури або через політичні розбіжності всередині західних партнерів, на що вказав А. Пишний у інтерв'ю [30].

Але також були висунуті умови щодо проведення реформ для їх підтримки з боку західних країн. У зв'язку з цим Європейський Союз визначив розвиток верховенства права та боротьбу з корупцією як ключові умови для вступу України до ЄС [3]. Він також закликав Україну прискорити реформування судової системи та вжити заходів, які зроблять антикорупційні інституції більш незалежними. Якщо ці умови залишаться невиконаними, шанси на вступ можуть залишитися невизначеними. І це незважаючи на величезну підтримку, яку отримує країна у військовому та фінансовому плані.

Висновок. Україна, опинившись у складних умовах війни та економічної кризи, виявила значні обмеження у своїх можливостях проводити незалежну зовнішню політику. Одним з головних факторів цих обмежень є недостатність економічних ресурсів, що зумовлює залежність країни від міжнародної допомоги. З моменту початку війни з Росією у 2014

році, а особливо після повномасштабного вторгнення у 2022 році, Україна була змушена покладатися на фінансову, військову та політичну підтримку з боку західних країн і міжнародних організацій, що значно вплинуло на її політичний курс.

Залежність від зовнішньої допомоги суттєво обмежила простір для маневру у зовнішній політиці. Західні партнери висунули низку умов для надання підтримки, включаючи боротьбу з корупцією, реформу судової системи та забезпечення верховенства права. Невиконання цих вимог призвело до критики та тиску з боку західних країн, що загостило внутрішньополітичну ситуацію в Україні. Крім того, повільний темп реформ і скандали, як-от Pandora Papers, підірвали довіру до антикорупційних зусиль уряду, що ставило під сумнів спроможність України проводити глибокі зміни.

Українська зовнішня політика також обмежена бюрократичними процесами та політичними розбіжностями всередині міжнародної спільноти, що уповільнює надання військової допомоги. Наприклад, постачання сучасних систем озброєння часто затримується через тривалі переговори та різні інтереси союзників.

4.3 Вплив внутрішньополітичних конфліктів та корупційних скандалів на зовнішню політику

Напевно, найактивнішим прикладом внутрішньополітичних розбіжностей є питання кадрових призначень у силових структурах та судовій реформі. Опозиція та частина політичних сил весь час чинили опір уряду Зеленського. Це спричинило затримки у впровадженні ключових реформ, на яких наполягали західні партнери України, зокрема Європейський Союз. Судова реформа, яка є однією з найважливіших умов інтеграції України до ЄС, дуже часто стикалася з політичним опором і навіть відвертою протидією з боку опозиції та громадських активістів. Рішення щодо суддів, у тому числі пов'язані з антикорупційними структурами, спричинили внутрішньополітичний конфлікт, який загострив внутрішньополітичну боротьбу та підірвав довіру міжнародних партнерів до спроможності уряду Зеленського провести необхідні реформи [40].

Ще однією значною проблемою, що лежить в основі внутрішніх конфліктів, було мовне питання. Ухвалений у 2019 році Закон "Про забезпечення функціонування української мови як державної" став політичною бомбою сповільненої дії. Попри широку підтримку націоналістичних сил та більшості населення, цей закон отримав критику з боку частини російськомовного населення та проросійських політичних сил як дискримінаційний за своєю суттю. Це питання стало приводом для нових конфліктів всередині країни, відволікло увагу від зовнішньополітичних питань інтеграції в ЄС і НАТО та підірвало єдність політичного курсу [45].

Ще одним потужним ударом по репутації президента став скандал з вищезгаданим "Вагнергейтом", який вибухнув у 2020 році. Цей скандал підірвав позиції президента в очах частини суспільства, збільшивши

політичну напругу всередині країни, а також посиливши переконання, що українські спецслужби могли завдати суттєвого удару по військовому потенціалу Росії. Міжнародне співтовариство, хоча і не дуже активно обговорювало Вагнергейт, але звернуло увагу на ці події. Цей скандал відволік увагу громадськості від більш актуальних зовнішньополітичних проблем і послабив позиції України на міжнародній арені, створивши імідж внутрішньополітичної нестабільності та недовіри до влади [27].

Значної критики також зазнали кадрові зміни в Адміністрації Зеленського. Президент постійно змінював ключових осіб у своїй команді, створюючи враження нестабільності в управлінні країною. Найбільш резонансним прикладом стало призначення, а згодом і звільнення голови Офісу президента Андрія Богдана, який був однією з найсильніших фігур в уряді на початку президентства Зеленського і був внесений до списків корумпованих політиків згідно з законом про люстрацію. Ці перестановки викликали занепокоєння щодо стабільності політичної команди Зеленського, яка мала впроваджувати обіцяні реформи [148, с. 92-93].

Крім того, звільнення ключових осіб часто підривали довіру міжнародних партнерів до довгострокової політики Зеленського. Наприклад, наприкінці жовтня 2021 року глава держави відсторонив від посади спікера Верховної Ради Дмитра Разумкова, який був одним із головних прихильників Зеленського під час його першої виборчої кампанії, але згодом розійшовся з президентом через низку важливих політичних питань. Конфлікт між Зеленським і Разумковим став ще одним прикладом того, як внутрішньополітична боротьба відволікає увагу від важливих зовнішньополітичних завдань [2].

Після публікації у 2021 році Pandora Papers, з'ясувалося, що оточення президента володіє офшорними компаніями. Розслідування показало, що такі

офшорні фірми можуть слугувати для ухилення від сплати податків або приховування активів. Все це суперечило передвиборчій риториці Зеленського, який обіцяв зробити політичне та економічне життя в Україні прозорим [116]. Це викликало серйозну критику в країні та за кордоном. Хоча він публічно заперечував свою причетність до будь-яких корупційних схем, цим скандалом В. Зеленський завдав шкоди своїй репутації реформатора та антикорупційного активіста.

Причина в тому, що політичні розбіжності між різними гілками влади, мовне питання, корупційні скандали та кадрові перестановки - все це створювало відчуття нестабільності, яке могло підірвати довіру міжнародних партнерів до України. Знайти баланс між заспокоєнням громадянських політичних заворушень і зверненням до світу за підтримкою проти російської агресії - і в тому, і в іншому випадку - було серйозним викликом для адміністрації Зеленського.

Попри те, що під час виборчої кампанії 2019 року він позиціонував себе як реформатор і обіцяв докорінно змінити підходи до управління державою та викоринити корупцію, в реальному житті боротьба з корупцією зіткнулася з численними труднощами та скандалами, які підірвали довіру до його адміністрації.

В. Зеленський та його адміністрація відкинули звинувачення, висунуті в Pandora Papers, заявивши, що такі офшори були створені для захисту бізнесу від російської агресії та незаконного тиску на українські підприємства. Президент заявив, що його команда діяла в рамках закону, а всі доходи були прозорими та задекларованими. Він зауважив, що такі офшори стали виправданим інструментом для українських підприємців у 2012-2013 роках, коли Росія почала чинити економічний тиск на Україну [116].

Описаний офшорний кейс був не єдиним корупційним скандалом, який вплинув на імідж Зеленського. Пізніше, у 2020 році, в Україні розгорівся ще один гучний скандал, пов'язаний із закупівлею медичного обладнання для боротьби з COVID-19. Звинувачували, що деякі чиновники завищували ціни на медичні засоби та отримували "відкати" від постачальників. Цей скандал викликав обурення в суспільстві, адже в умовах пандемії корупція у сфері охорони здоров'я виглядала особливо цинічною. У відповідь В. Зеленський звільнив низку чиновників і закликав до прозорості державних закупівель. Однак усі ці реакції не були вирішальними, на думку більшості експертів, цей скандал став додатковим підтвердженням глибоких корупційних проблем у країні [33].

Його також критикували за неспроможність просувати антикорупційні реформи з системної точки зору та за політичну смугу перешкод, яка стоїть на шляху оновлення ключових антикорупційних структур: наприклад, Національне антикорупційне бюро України, створене за часів Порошенка, стало об'єктом політичного тиску, а конкурсна процедура обрання нового керівника НАБУ була затягнута, що глибоко обурило громадянське суспільство. Міжнародні партнери України також неодноразово висловлювали своє занепокоєння щодо досі непоступливого темпу розвитку подій в антикорупційній політиці. Критика також лунала щодо ситуації з Вищим антикорупційним судом. Хоча цей суд був створений для боротьби з високопосадовою корупцією, його робота надто часто ставилася під сумнів. Міжнародний валютний фонд та Європейський Союз неодноразово закликали адміністрацію на чолі з Зеленським провести системні реформи в судовій системі та забезпечити незалежність антикорупційних органів [52 с. 275-284].

Аналогічно, деякі аналітики також зазначали, що багато реформ, ініційованих Зеленським, ніколи не досягнуть довгострокових результатів через брак інституційної підтримки та політичного консенсусу. Наприклад, у 2020 році президент ініціював створення Національної ради реформ, яка мала стати ключовим органом для проведення реформ в Україні. Однак ці зусилля не принесли очікуваного результату, а багато дій залишилися на рівні декларацій і так і не були реалізовані на практиці [66].

У контексті всіх цих скандалів, пов'язаних з корупцією, слід зазначити, що, незважаючи ні на що, В. Зеленський продовжував декларувати свої наміри щодо боротьби з корупцією. Однак, реальні дії не завжди відповідали риторичі. Вона є однією з найбільших перешкод, що заважають розвитку економіки України. Водночас, корупція є однією з реальних причин, чому Україна не змогла продовжити подальші інтеграційні процеси з Європейським Союзом та НАТО.

Ще одним із ключових недоліків політики В. Зеленського, який став очевидним під час повномасштабного вторгнення Росії у 2022 році, було те, що країна виявилася непоінформованою та непередготовленою до цієї загрози, незважаючи на неодноразові попередження західних розвідок. За кілька місяців до вторгнення американська та британська розвідки звертали увагу української влади на посилення військової активності Росії поблизу кордонів України. Західні партнери також попереджали, що вторгнення може розпочатися в перші місяці 2022 року, але ніхто до кінця не взяв до уваги таке попередження. В. Зеленський намагався не показувати паніку серед населення, публічно применшував загрозу і закликав українців нічого не боятися. У січні та лютому 2022 року В. Зеленському довелося кілька разів підкреслювати, що хоча ситуація дуже серйозна, українцям не варто панікувати. Він публічно закликав громадян не скуповувати продукти і не

забирати гроші з банків. У своєму зверненні в січні 2022 року він сказав: "Все під контролем. Немає причин для паніки" [29].

В. Зеленський намагався запобігти масовій паніці, яка могла б розвалити країну ще до початку воєнних дій, і це мало сенс. Однак це прагнення зберігати спокій могло призвести до запізненого виконання деяких ключових оборонних рішень, таких як мобілізація резервів, приведення цивільної інфраструктури у стан готовності до війни та посилення захисту найбільш важливих стратегічних міст.

У перші дні вторгнення російським військам вдалося просунутися глибоко на південь від білоруського кордону, захопивши ключові райони Чернігівської та Київської областей. Оборона столиці була підготовлена, але деякі оборонні споруди та об'єкти міської інфраструктури виявилися не готовими витримати тривалу облогу. Недостатній захист мостів та відсутність повної координації між військовими та силами місцевої самооборони загрожували швидкому просуванню ворожих військ до столиці [89].

Більше того, за даними розвідки та звітами військових експертів, відсутність належної підготовки дозволила російським військам глибоко просунутися в районі Харкова та Херсона. Військові експерти пояснюють, що навіть попри те, що Україна мала велику кількість озброєння та підготовлених військових, оперативний план оборони міст на початку вторгнення був неповним. Як наслідок, Херсон і область були легко і швидко окуповані російськими військами, які після цього змогли захопити ключові транспортні вузли. Інший приклад стосується мобілізації в резерві. Хоча процес розгортання територіальної оборони розпочався ще у 2021 році, на думку багатьох аналітиків, на момент початку війни він ще не був завершений. Дійсно, активна мобілізація резервістів та загальний призов

були розпочаті Президентом та його адміністрацією лише після вторгнення. Вже 24 лютого 2022 року, в той самий день, коли фактично почалося вторгнення, президент В. Зеленський оголосив загальну мобілізацію по всій Україні, що стосується як резервістів, так і добровольців. Однак, на думку багатьох військових експертів у перші години і дні війни, у разі більш ранньої мобілізації українські збройні сили мали б у своєму розпорядженні більш підготовлені та організовані резерви для оборони ключових міст і територій [89].

Після початку вторгнення В. Зеленський та його адміністрація швидко адаптувалися до нових умов і розгорнули масштабну міжнародну кампанію для залучення підтримки. Але перші дні війни показали, що Україна не була повністю готова до такого варіанту розвитку подій, і все це, ймовірно, вплинуло на швидкість та ефективність оборони. На думку критиків, президент міг би зробити більше за кількома напрямками напередодні вторгнення: активніше тренувати людей і Збройні сили, розширити навчання територіальної оборони, активніше мобілізувати резерви [89].

Однак, незважаючи на ці критичні моменти, В. Зеленський швидко усвідомив масштаб загрози і в перші ж дні вторгнення зміг донести, що він сповнений рішучості залишитися в Києві та очолити опір країни, який отримав велику підтримку українського народу та міжнародної спільноти. Його промови від початку вторгнення стали символом стійкості та опору. Знаковою стала відповідь Зеленського на пропозицію США евакуювати його з Києва: "Мені не потрібна поїздка, мені потрібна зброя", що стало одним із тих моментів, які закріпили його лідерські позиції та підтримку як вдома, так і за кордоном [42].

Після перших невдач Україні вдалося досить швидко перелаштуватися і розпочати більш ефективну оборону. Це і заклики до міжнародних

партнерів надати зброю, і фінансову підтримку, і жорсткі санкції проти Росії. У цьому плані В. Зеленський став надзвичайно важливою фігурою, яка згуртувала міжнародну підтримку України. Завдяки його роботі стало можливим отримання Україною високотехнологічних систем протиповітряної оборони, артилерійських систем, танків та іншого озброєння від США, Великої Британії, ЄС та інших союзників [89].

Загалом, хоча недоліки підготовки до вторгнення стали очевидними вже в перші дні війни, адміністрація Зеленського виявилася здатною швидко адаптуватися до реалій воєнного часу: їй вдалося переорієнтувати країну на активний опір, мобілізувати внутрішні та міжнародні ресурси, ефективно використати дипломатичні канали для залучення підтримки міжнародної спільноти.

Військові операції, що проводяться у воєнний час, завжди супроводжуються успіхами та труднощами. Однак контрнаступ 2023 року отримав багато критики та підкреслив низку недоліків у плануванні та реалізації стратегії військового керівництва, яка планувалася як важлива операція зі звільнення окупованих територій на сході та півдні України. Цей контрнаступ активно висвітлювався як у внутрішніх українських ЗМІ, так і в міжнародних; він був на порядку денному з початку цього року, що породило значні очікування як серед українців, так і на Заході [121].

Уряд Зеленського та військове командування активно просували цей контрнаступ, створюючи надії на швидке звільнення окупованих територій та демонстрацію сили української армії. Місцеві ЗМІ майже щодня обіцяли вирішальні удари та прориви на лінії фронту, що підживлювало зростаючі очікування в суспільстві. Більшість іноземних експертів також прогнозували великий успіх, враховуючи, що підтримка Заходу була дуже активною,

включаючи постачання сучасного озброєння та навчання українських солдатів [121].

Однак в реальності цей контрнаступ виявився набагато важчим, ніж передбачалося. Бої на сході та півдні країни наштотувалися на серйозну протидію контингентів російських військ, які задовго до цього встигли побудувати розгалужені лінії укріплень і мінних полів. Ця боротьба набула винятково гострого характеру; просування було повільним, що контрастувало з початковими заявами про швидке просування. Це не було великою кількістю кваліфікованої техніки та озброєння, здатного прорвати добре захищені позиції росіян. З належною повагою, Україна отримала багато військової техніки від своїх західних союзників, але цього було недостатньо, щоб прорвати настільки добре укріпленого ворога на оборонних позиціях.

Це вже включало в себе проблему неузгодженості між військовим і політичним керівництвом. Критики вказують на те, що політичний тиск на проведення операції такого масштабу був дуже великим, і це могло стати причиною її початку без належної підготовки. Зокрема, українські та західні ЗМІ неодноразово вказували на те, що політична потреба продемонструвати успіх на полі бою випереджала реальні можливості українських військ [121].

Виклик був не меншим військовим випробуванням, ніж політичним. Висока увага ЗМІ як всередині країни, так і на міжнародному рівні чинить величезний тиск на уряд на чолі з Зеленським. Постійні звіти про хід бойових дій на телемарафонах та у випусках новин підвищували очікування серед населення. Насправді все було не так оптимістично. Темпи наступу були повільними, втрати серед українських військових величезними, що в таких умовах означало відсутність життєво важливих проривів; це викликало

невдоволення з боку громадськості та звинувачення з боку експертів і опозиції.

Критика стосується і того, що сам телемарафон, який був створений для інформування українців про події на фронті, певним чином перетворився на пропагандистський інструмент і дав невинуваті надії на швидку перемогу. Інформація про бойові дії в деякі моменти поширювалася з невинуваті високим оптимізмом. Це створювало враження вже близької перемоги, тоді як насправді все виявилось набагато важчим і потребувало більше часу та коштів.

Окрім провалу контрнаступу, визначено й інші суттєві недоліки в структурі української армії. Серед найважливіших недоліків - не досягнутий професійний рівень військовослужбовців, особливо офіцерського складу. В результаті величезної кількості вбитих і поранених командирів на лінії фронту, відчувається нестача досвідчених лідерів, здатних керувати бойовими діями в умовах витонченої тактики російських сил.

Крім того, з'явилися проблеми з координацією дій великих підрозділів і штабів. Все це призводило до того, що бойові підрозділи були кинуті напризволяще або не отримували відповідної підтримки навіть під час наступу. Також протягом перших тижнів контрнаступу повідомлялося про проблеми з використанням новітньої західної техніки. Більшість військовослужбовців не мали достатньої підготовки до бойової роботи на західних танках і артилерійських системах, що серйозно знижувало їхню ефективність у бою.

Але всі ці недоліки на тлі впертого опору російських військ не дозволили контрнаступу досягти прогнозованих результатів. Українські війська, незважаючи на певні успіхи, не змогли звільнити значні території - на що дуже розраховувало як політичне, так і військове керівництво. Як

наслідок, з іншого боку, з'явилося розчарування серед населення та критичні відгуки західних партнерів, які очікували більшого прогресу з огляду на велику кількість переданої техніки та озброєння. Іншою проблемою, яка з'явилася паралельно з війною, стала корупція в армії, яка стала дуже помітною. Хоча В. Зеленський кілька разів заявляв, що буде боротися з корупцією, окремі скандали все ще свідчать про актуальність цієї проблеми. Лише у 2023 році було проведено низку розслідувань щодо поставок продовольства та військових матеріалів за участі високопосадовців ЗСУ. Ці схеми призвели до значних втрат коштів, які мали бути витрачені на потреби армії. Одним з найгучніших стало розслідування завищених цін на продукти харчування для військових, що викликало обурення громадськості - ті ж яйця по 17 грн за штуку за часів міністерства Рєзнікова [5].

Загалом контрнаступ 2023 року став хорошим уроком для українського військово-політичного керівництва. Він довів, що ця війна, незважаючи на значну міжнародну підтримку, є складною і багатогранною. Вимоги до оперативного планування та реалізації мають стати більш реалістичними. Крім того, підготовка особового складу, координація та боротьба з корупцією залишаються найважливішими викликами для подальшого бойового успіху.

Найяскравішу емоційну реакцію в політичних колах викликало призначення генерала Олександра Сирського на посаду командувача ЗСУ. Сирський був однією з ключових фігур в обороні Києва в перші дні широкомасштабного вторгнення Росії в Україну у 2022 році. Водночас його призначення виявилось своєрідною бомбою для українського політикуму - зокрема, для опозиційних сил, які поставили під сумнів його управлінські здібності та роль у минулих військових операціях. Ці внутрішньополітичні суперечки часто виливаються на сприйняття України міжнародною спільнотою, створюючи відчуття політичної нестабільності [26].

Телемарафон, започаткований на початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну в лютому 2022 року, перетворився на основний інструмент інформування населення про перебіг бойових дій, рішення уряду, дії військових та загальну ситуацію в країні. Офіційна назва "Об'єднаний марафон" об'єднала основні українські телеканали, які на той час транслювали єдиний контент, підконтрольний державним органам. Його метою було не лише оперативне інформування про військові дії, а й підтримання морального духу громадян, об'єднання суспільства та поширення державного бачення подій у країні.

Позитивна роль цього телемарафону полягала в тому, що вдалося запобігти паніці та дезінформації на самому початку операції. Марафон також дозволив уряду терміново інформувати населення як про політику, так і про всі важливі питання безпеки, евакуації, бойових дій та гуманітарної допомоги. Він перетворився на єдиний пункт єдиної, централізованої інформації, що було вкрай важливо в умовах військової агресії та інформаційної війни з боку Росії. Водночас такий формат дозволяв оперативно висвітлювати події, що відбуваються, та динамічно подавати новини з можливістю запобігати поширенню фейкових новин та ворожої пропаганди.

Однак з часом телемарафон почали критикувати як його опоненти, так і лояльні глядачі з кількох причин: по-перше, формат, який на першому етапі вважався досить ефективним, поступово почав набридати глядачам, деякі експерти та аудиторія вважали його занадто заангажованим. Опозиційні політики та частина медіа-експертів почали висловлювати думку, що телемарафон поступово перетворюється на пропагандистський інструмент влади Зеленського, де домінує лише одна точка зору - державна. Як наслідок, поступово закріпилося відчуття, що до уваги громадськості подається певна

версія подій, і не завжди надається можливість осмислити те, що відбувається в країні, принаймні критично.

Варто також зазначити, що, по суті, під час телемарафону не було жодної критики на адресу уряду, не було висвітлено жодного проблемного питання в урядовій політиці. Основний акцент був зроблений на героїзмі українських військових, успіхах на фронті та міжнародній підтримці. Натомість складні поточні проблеми, такі як проблеми армії, корупція, внутрішньополітичні конфлікти чи економічні негаразди, або не висвітлювалися, або висвітлювалися з певними прикрасами. Найсерйозніша критика з цього приводу лунала з боку опозиційних партій, які вважали, що телемарафон був використаний не лише як інструмент інформування, але й для політичного контролю над громадською думкою.

Інший момент, який критикується, - це монополізація телебачення. Просто всі ключові телеканали були об'єднані в один інформаційний потік, що фактично позбавило аудиторію можливості вибору іншого джерела новин та іншої інтерпретації подій.

Ще однією проблемою стало питання інформаційного балансу між регіонами України. Оскільки в ефірі телемарафону йшлося переважно про загальнонаціональні новини, акцентуючи увагу на загальних питаннях, деякі важливі місцеві події не висвітлювалися. Це спричинило ситуацію інформаційного вакууму у віддалених регіонах; люди часто не отримували детальних новин про ситуацію у своїх громадах.

Тим часом телемарафон продовжував виконувати важливу функцію міжнародної комунікації. Під час цього марафону трансливалися відкриті звернення В. Зеленського до парламентів різних країн, міжнародних організацій, громадськості, що дозволило йому підтримувати дуже високий рівень мобілізації як всередині країни, так і на міжнародній арені. Надалі ці

звернення перетворилися на важливу складову міжнародної дипломатії, оскільки постійно нагадували міжнародній спільноті про необхідність підтримки України.[89]

Тема також перетворилася на надзвичайно добре організований канал гуманітарної допомоги, благодійності та організаційної роботи з волонтерами, що, безумовно, сприяло посиленню консолідаційних процесів в українському суспільстві. Завдяки постійному висвітленню волонтерської діяльності та гуманітарних ініціатив багато людей долучилися до допомоги армії, вимушеним переселенцям та жертвам війни.

Тим не менш, критика на адресу телемарафону зростає. Опозиція та незалежні журналісти постійно натякають, що марафон став інструментом політичного тиску, який обмежує плюралізм думок та свободу преси. Дехто також зауважує, що телемарафон використовується для того, щоб уникнути незручних запитань про провину влади за певні недоліки у військових діях та внутрішній політиці [86].

Таким чином, телемарафон має свої позитивні та негативні сторони: з одного боку, він відіграв значну роль у мобілізації суспільства під час війни, згуртуванні та підтримці морального духу українців. Але з іншого боку, надмірна залежність від державної політики, брак критичного висвітлення та можлива монополізація інформаційного простору загрожують плюралізму ЗМІ та свободі слова в Україні.

Висновок. Однак, незважаючи на все це, політика, яку проводив Володимир Зеленський, мала низку недоліків і помилок, які досить суттєво вплинули на ситуацію в Україні як всередині країни, так і ззовні. Одним з основних недоліків глави держави є розбіжність між словом і ділом, що особливо проявилось в контексті мирного врегулювання конфлікту на Донбасі. На початковому етапі спроби мирних переговорів з Росією шляхом

переговорів і компромісів сприймалися як слабкість як опозицією, так і частиною суспільства. Пізніше це мало наслідки у вигляді протестів і недовіри. Подальше посилення жорсткості тону в риториці Зеленського викликало критику з боку міжнародних партнерів, оскільки вони можуть вважати це непередбачуваною стратегією.

Відсутність підготовки до повномасштабного російського вторгнення у 2022 році стала ще одним серйозним викликом для уряду Зеленського. І хоча він намагався не вганяти людей у паніку, це могло стати причиною затримок у прийнятті важливих рішень, таких як мобілізація резервів та підготовка інфраструктури до війни. Також критикували повільні темпи контрнаступу цього року, які широко розрекламували як певний перелом. Реальність виявилася набагато складнішою, перетворившись на суспільне розчарування і підірвавши довіру до військового керівництва.

Війна з корупцією також стала головним болем. Хоча він намагається позиціонувати себе як реформатор, "Папери Пандори" та інші корупційні скандали серйозно підірвали його репутацію. Внутрішньополітичні конфлікти, кадрові перестановки та звинувачення у корупції в армії ще більше створили проблем, послабивши ефективність його політики. Це також чинило тиск на уряд України, який дуже залежить від іноземної допомоги, в контексті реформ, яких вимагають міжнародні партнери.

У свою чергу, телемарафон, ініційований під час війни, хоча і відіграв важливу роль у мобілізації суспільства, був розкритикований за пропагандистський характер і відсутність критичного висвітлення проблем в армії та уряді.

Загалом непослідовність, нездатність належним чином підготуватися до воєнних загроз, нездатність приборкати корупцію та політичні конфлікти

всередині влади - це основні прорахунки політики Зеленського, які негативно вплинули на реалізацію стратегічних цілей України на міжнародній арені.

ВИСНОВКИ

Таким чином, на основі результатів дослідження зовнішньої політики Володимира Зеленського під час війни з Російською Федерацією у 2022-2024 роках можна сформулювати кілька ключових висновків, які мають значення як для наукового осмислення сучасної дипломатії, так і для практичного застосування у політичному контексті.

По-перше, важливим досягненням зовнішньої політики України під керівництвом Зеленського стало мобілізування масштабної міжнародної підтримки, яка включала не лише гуманітарну допомогу, а й надання військових ресурсів та технологій. Це дозволило зміцнити обороноздатність України, надати армії необхідні засоби для боротьби з набагато сильнішим противником, а також сприяло утриманню і навіть поверненню значних територій, що було критично важливо для подальшої стабільності країни.

По-друге, дипломатія Зеленського була спрямована на підвищення іміджу України на міжнародній арені. Його здатність вести ефективну комунікацію з міжнародними партнерами, виразно окреслюючи стратегічні цілі та потреби країни, дозволила залучити ресурси, які сприяли як безпеці України, так і її економічному розвитку в умовах війни.

Проте, не можна оминати й виклики, з якими зіткнулася українська зовнішня політика. Одним із найбільших ризиків ставала необхідність уникати залежності від окремих партнерів, забезпечуючи широку міжнародну підтримку, що зберігала би рівновагу у зовнішньополітичних відносинах. Крім того, виклики стосувалися внутрішніх проблем, таких як корупція, необхідність реформ у ключових секторах, зокрема в судочинстві, та посилення державних інститутів, що залишалися важливими для подальшого процесу європейської інтеграції.

Залучення військової допомоги стало стратегічно важливим кроком у дипломатії Зеленського, адже це дозволило Україні отримати сучасне озброєння, яке значно підвищило обороноздатність країни. Одержання таких систем, як протиповітряна оборона Patriot, ракетні системи HIMARS та танки Leopard, стало не лише відповіддю на загрозу з боку Росії, а й важливим елементом для зміцнення військових можливостей України. Ці системи дозволили не тільки ефективно стримувати російські наступи, а й організовувати успішні контрнаступи, які стали одними з вирішальних моментів у війні.

Дипломатія Зеленського на міжнародній арені здобула Україні ресурси, необхідні для ведення активних бойових дій, підвищуючи здатність українських збройних сил ефективно протистояти значно більшій та краще оснащій російській армії. Це дозволило Україні не просто утримувати території, а й розвивати наступальні операції, які були критично важливими для звільнення захоплених регіонів.

Дипломатичні зусилля Президента не обмежувалися лише закликами до миру, а були спрямовані на залучення тих ресурсів, які безпосередньо впливали на бойову ситуацію. Відправною точкою для цих успіхів стала здатність Зеленського формулювати чіткі й зрозумілі послання для міжнародної спільноти, які не лише закликали до підтримки, але й чітко визначали, яке саме озброєння та ресурси Україна потребує для забезпечення своєї безпеки і ефективного протистояння агресії. В результаті, завдяки цьому дипломатичному курсу, Україна змогла значно зміцнити свої військові позиції, що стало важливим фактором на полі бою.

По-друге, значну роль у його зовнішній політиці відіграла політика санкцій проти Росії. Остання частина зовнішньої політики перетворилася на суттєву складову тиску на агресора. Серйозним наслідком запроваджених

санкцій є негативний вплив на можливість фінансування агресії з боку Кремля на російську економіку, банківську систему, енергетичний сектор та військово-промисловий комплекс. Політика санкцій обмежила доступ до сучасних технологій та міжнародних фінансових ринків, що серйозно послабило потенціал Росії для утримання військової машини.

Що важливо відзначити: В. Зеленський активно лобіював розширення та посилення санкційного тиску міжнародної спільноти. Він неодноразово звертався до міжнародних організацій, таких як ООН, ЄС та G7, із закликом до більш серйозних санкцій, і це звернення зуміло посилити ізоляцію Росії на міжнародній арені. Саме така зовнішньополітична позиція дозволила Україні перетворитися на державу, яка бореться не лише за свою незалежність, а й за міжнародний правопорядок, заснований на повазі до принципів суверенітету і територіальної цілісності.

По-третє, інтеграція до європейських та євроатлантичних структур стала одним із найважливіших напрямів зовнішньої політики адміністрації Зеленського. У 2022 році Україна отримала статус кандидата на вступ до Європейського Союзу, що стало символічним визнанням європейських прагнень країни та внутрішньої готовності до проведення реформ, яких вимагає цей статус. Цей крок відкрив абсолютно нові перспективи політичної та економічної співпраці з ЄС і водночас надав Україні більш серйозних позицій як майбутньому члену європейської сім'ї народів.

Міжнародна підтримка, яка включала не лише гуманітарну допомогу, але й фінансування відновлення України, стала важливим стимулом для внутрішніх реформ у країні. В. Зеленський підкреслював, що інтеграція до Європейського Союзу є важливим орієнтиром для розвитку України, а для досягнення цієї мети необхідно відповідати найвищим стандартам у кількох критичних сферах. Це включає реформу судової системи, боротьбу з

корупцією та посилення економічного розвитку. Усі ці фактори є невід'ємними елементами європейської інтеграції, і саме вони визначають стабільність і сталий розвиток країни після війни.

В. Зеленський зазначив, що завершення судової реформи має стати пріоритетом, адже наявність незалежної та ефективної судової системи є основою для забезпечення верховенства права і довіри як з боку громадян, так і з боку міжнародних партнерів. Він також підкреслив важливість посилення антикорупційних інститутів, адже боротьба з корупцією є не тільки внутрішньою вимогою для стабільного розвитку держави, а й важливим кроком на шляху до отримання статусу кандидата на членство в ЄС.

Особливо важливою є також побудова економічно стабільної та конкурентоспроможної держави. В умовах післявоєнного відновлення України це стає критичним, адже для успішної інтеграції до ЄС необхідно не лише здійснити інституційні зміни, але й створити основи для сталого економічного росту. В. Зеленський акцентував на важливості створення умов для залучення інвестицій, розвитку підприємницької активності та створення робочих місць, що стане основою для відновлення економіки в післявоєнний період.

Таким чином, міжнародна підтримка відновлення України не обмежується лише фізичною реконструкцією, але й стимулює глибокі інституційні та структурні зміни, які є необхідними для забезпечення стабільного розвитку країни та її інтеграції до європейських структур.

По-четверте, дипломатичні зусилля лідера були спрямовані на формування міжнародної громадської думки на користь України. Дійсно, безліч виступів перед парламентами різних країн, звернення до ООН, Європарламенту та інших міжнародних організацій допомогли сформувати

глобальну підтримку України. Ці виступи мали важливий політичний і символічний характер, оскільки підкреслювали важливість української боротьби як частини глобальної боротьби за демократичні цінності і свободу.

Особливу роль у зовнішній політиці Володимира Зеленського відіграла мобілізація міжнародної підтримки для гуманітарної допомоги та відновлення зруйнованої інфраструктури України. В. Зеленський неодноразово підкреслював важливість міжнародних інвестицій для відбудови постраждалих регіонів і для відновлення економіки країни після війни. Оскільки відновлення не обмежується лише матеріальними ресурсами, але й вимагає стратегічного підходу до реконструкції, президент України акцентував увагу на необхідності довгострокових програм підтримки, що охоплюють не лише негайну гуманітарну допомогу, але й комплексне фінансування проектів з модернізації та відновлення інфраструктури.

Від самого початку війни В. Зеленський активно працював над створенням рамок для таких програм, намагаючись залучити як державні, так і приватні міжнародні ресурси. Він наголошував на важливості комплексного підходу до відновлення країни, вважаючи, що міжнародна підтримка повинна бути не тільки гуманітарною, але й спрямованою на відбудову економічного потенціалу України. Це включає в себе відновлення критично важливих інфраструктурних об'єктів, таких як енергетичні мережі, дороги, лікарні, а також проекти, що забезпечують сталий розвиток економіки в майбутньому.

Такі ініціативи мають дві важливі мети: по-перше, забезпечити нормалізацію життя в постраждалих від війни регіонах України, а по-друге, закласти основу для економічного відновлення в довгостроковій перспективі. В умовах війни відновлення інфраструктури є не лише технічним процесом, але й важливим фактором стабільності та соціального миру, що має велике

значення як для внутрішньої ситуації в Україні, так і для зміцнення її міжнародних позицій.

В. Зеленський неодноразово акцентував увагу на тому, що відновлення повинно враховувати не тільки фізичну реконструкцію, але й модернізацію інфраструктури в контексті європейських стандартів. Тому одна з головних цілей його дипломатичних зусиль полягає в тому, щоб гарантувати, що міжнародна допомога не лише підтримує тимчасові потреби, а й створює основи для розвитку стійкої і конкурентоспроможної економіки після завершення конфлікту.

Іншим моментом стала зовнішня політика Зеленського, спрямована на надзвичайну інтенсифікацію відносин з країнами Глобального Півдня. Такий напрям був особливо актуальним, оскільки багато країн цього регіону залишалися нейтральними щодо війни в Україні або утримувалися від її відкритої підтримки через економічні та політичні зв'язки з Росією. В. Зеленський та його команда провели певну значну роботу з налагодження діалогу з цими країнами та підкреслили свою повагу до міжнародного права та суверенітету відповідно.

У зв'язку з цим дуже серйозною складовою зовнішньої політики Зеленського стала гуманітарна дипломатія. Вона була спрямована, в першу чергу, на захист прав людей, які так чи інакше постраждали від війни, а також на привернення уваги міжнародної спільноти до проблеми воєнних злочинів, скоєних Росією на території України. Завдяки активній роботі дипломатичного корпусу Україні вдалося прорватися у створенні міжнародних механізмів розслідування та притягнення до відповідальності за скоєні воєнні злочини.

Загалом дипломатична стратегія Президента В. Зеленського у 2022-2024 роках створила передумови для довгострокової міжнародної підтримки

України - від військової допомоги до сприяння економічному відновленню та подальшої інтеграції в європейські та євроатлантичні структури. Водночас перед Україною стоїть низка викликів - від структурних реформ до політичної стабільності всередині країни - нагальних завдань на шляху до завершення війни та відбудови країни.

Отже, результати цього дослідження підтверджують важливість активної дипломатичної діяльності, спрямованої на зміцнення міжнародної підтримки, посилення інтеграційних процесів та відновлення зруйнованої війною України. У цьому контексті ключовими є висновки, які демонструють, як ефективно спланована зовнішня політика може стати вирішальним фактором у забезпеченні незалежності, стабільності та розвитку держави, що стикається з військовими викликами.

Зовнішня політика Зеленського, зокрема, показала, як стратегічні дипломатичні ініціативи можуть не лише забезпечити необхідну військову та гуманітарну підтримку, але й допомогти у вирішенні більш складних питань, таких як інтеграція в європейські структури та відновлення економіки після війни. Така політика стала важливим інструментом, що дозволяє не лише адаптуватися до поточних реалій, але й формувати довгострокові стратегії для відновлення країни та її майбутнього розвитку на міжнародній арені.

Це дослідження також підкреслює, що успішна дипломатія не є лише питанням комунікацій або військових перемог, а включає в себе більш глибоке розуміння національних інтересів, міжнародних відносин та внутрішніх реформ. Висновки з цього дослідження можуть стати основою для подальшого розвитку стратегій, які допоможуть Україні і в післявоєнний період ефективно взаємодіяти з міжнародними партнерами, зміцнювати свою позицію на глобальній арені і забезпечувати стабільне та сталий розвиток.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баркар Д. Судова реформа Зеленського. Як зміниться правосуддя України? // Радіо Свобода. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/sudova-reforma-zelenskoho-yak-zminytsya-pravosuddya/31167879.html>. (дата звернення: 11.10.2024)
2. Без права на чат. Чому посварилися Зеленський і Разумков // Українська правда. URL: <https://www.pravda.com.ua/rus/articles/2021/10/7/7309632/>. (дата звернення: 11.10.2024)
3. Берко С. Одна з вимог ЄС — судова реформа, яку Україна не може впровадити роками. В чому проблема і чи реально це зробити // Forbes.ua. URL: <https://forbes.ua/inside/odna-z-vimog-es-sudova-reforma-yaku-ukraina-ne-mozhe-vprovaditi-rokami-v-chomu-problema-i-chi-realno-tse-zrobiti-27062022-6821>. (дата звернення: 10.10.2024)
4. Бокоч В. Президент України В.Зеленський: особливості політики у релігійно-церковній сфері. Вісник Львівського університету. Серія: філософсько-політологічні студії. № 31/2020. 2020. С.98-104.
5. В Міноборони розповіли, як з'явилися «яйця по 17 грн» // Espresso.tv. URL: <https://espresso.tv/ekonomika-v-minoboroni-rozpovili-yak-zyavilis-yaytsya-po-17-grn>. (дата звернення: 10.10.2024)
6. Військова допомога // Мілітарний. URL: <https://mil.in.ua/uk/tag/vijskova-dopomoga/>. (дата звернення: 13.10.2024)
7. Генасамблея ООН підтримала територіальну цілісність України // Українська правда. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2014/03/27/7020541/>. (дата звернення: 11.10.2024)

8. Генсек НАТО звинуватив Росію в причетності до заворушень в Україні // УНІАН. URL: <https://www.unian.ua/politics/908065-gensek-nato-zvinuvativ-rosiyu-v-prichetnosti-do-zavorushen-v-ukrajini.html>. (дата звернення: 10.10.2024)
9. Генсек НАТО підтвердив вторгнення російської військової техніки в Україну // Wayback Machine. URL: <https://web.archive.org/web/20220413110012/https://tyzhden.ua/News/116971>. (дата звернення: 10.10.2024)
10. Гергієва В. Застосування ідей неореалізму та неоліберального інституціоналізму в ядерній політиці Ірану // Вісник НТУУ "КПІ". Політологія. Соціологія. Право. 2020. № 2 (46). С. 14–21.
11. Герчанівський, Д. Л. "НЕОЛІБЕРАЛІЗМ VS. ДЕРЖАВА, ЩО СПРИЯЄ РОЗВИТКУ: МОЖЛИВІ ВЕКТОРИ ЕВОЛЮЦІЙ ДЛЯ УКРАЇНИ." *Великі війни, великі трансформації: історична соціологія 20-го століття, 1914-2014*: 64.
12. Гібридна війна проти України: історія, інструменти, технології // Вінницька обласна універсальна наукова бібліотека імені Валентина Отамановського. URL: <https://library.vn.ua/news-and-events/novini/gibridna-vijna-proti-ukraini>. (дата звернення: 08.10.2024)
13. Гомонай В. В. Будапештський меморандум: уроки та невиконані очікування на шляху України до вступу в НАТО. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Право. 2024. Вип. 81(3). С. 346–351.
14. Державний реєстр санкцій СОТА // Державний апарат РНБО. URL: <https://drs.nsd.gov.ua/>. (дата звернення: 09.10.2024)

- 15.Для судової реформи в Україні настав момент істини – Маасікас // Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3316090-dla-sudovoi-reformi-v-ukraini-nastav-moment-istini-maasikas.html>.
- 16.Мухіна, Анастасія Дмитрівна. Риторичні особливості звернень Президента України Володимира Зеленського: функціональний та креативний аспекти : кваліфікаційна робота першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 061 «Журналістика» / А.Д. Мухіна ; Науковий керівник Н.Б. Калашник. - Харків : Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, 2023. – 108 с.
- 17.Документи частково підтвердили отримання фірмами Зеленського і Ко мільйонів від Коломойського // Українська правда. URL: <https://web.archive.org/web/20211004045327/https://www.pravda.com.ua/news/2021/10/3/7309257/>. (дата звернення: 10.10.2024)
- 18.Дунаєва Л. М. Трансформація цінностей українців в контексті аналізу риторики Президента України В. Зеленського // Політичне життя. 2023. С. 84–88.
- 19.Економіка інтересів: як Україна потрапила до пастки безкінечних реформ // VoxUkraine. URL: <https://voxukraine.org/ekonomika-interesiv-yak-ukrayina-potrapila-do-pastki-vichnih-reform>. (дата звернення: 10.10.2024)
- 20.Ештон наполегливо порадила РФ відвести війська з України // Українська правда. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2014/04/13/7022261/>. (дата звернення: 10.10.2024)
- 21.Євенко Т. І. Аналіз програм кредитування України з боку МВФ / Т. І. Євенко // Формування ринкових відносин в Україні. - 2021. - № 1. - С. 25-29.

- 22.Європарламент визнав Росію державою-спонсором тероризму. Що це значить // BBC News Україна. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-63730807>. (дата звернення: 10.10.2024)
23. Головні дипломатичні перемоги України 2023 року: українська формула миру, військова допомога та інше // ТСН Україна. URL: <https://tsn.ua/ukrayina/golovni-diplomatichni-peremogi-ukrayini-2023-roku-ukrayinska-formula-miru-viyskova-dopomoga-ta-inshe-2476768.html>. (дата звернення: 09.10.2024)
- 24.ЄС оприлюднив офіційний документ про початок переговорів з Україною і Молдовою щодо членства // Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-polytics/3800369-esopriludniv-oficijnij-dokument-pro-pocatok-peregovoriv-z-ukrainou-i-moldovou-sodo-clenstva.html>. (дата звернення: 09.10.2024)
- 25.Женевська заява від 17 квітня 2014 року // МЗС України. URL: <https://web.archive.org/web/20161127030518/http://mfa.gov.ua/ua/page/open/id/3787/>. (дата звернення: 10.10.2024)
- 26.За що критикують Олександра Сирського – Politico // Texty.org.ua. URL: <https://texty.org.ua/fragments/111746/za-sho-krytykuyut-oleksandra-syrskoho-politico/>. (дата звернення: 09.10.2024)
- 27.Затримання «вагнерівців» мало бути українською операцією, яка зірвалась після доповіді в ОП // Українська правда. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2020/08/18/7263339/>. (дата звернення: 09.10.2024)
- 28.Здатися шляхом переговорів. Die Welt опублікувала проект угоди, яку Україна та Росія могли укласти на початку повномасштабної війни // NV. URL: <https://nv.ua/ukr/world/geopolitics/peregovori-z-rf-pro-shcho->

[domovlyalisya-v-stambuli-v-2022-roci-50413716.html](https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3390926-zelenskij-use-pid-kontrolem-pricin-dla-paniki-nemae.html). (дата звернення: 09.10.2024)

29.Зеленський: Усе під контролем, причин для паніки немає // Укрінформ.

URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3390926-zelenskij-use-pid-kontrolem-pricin-dla-paniki-nemae.html>. (дата звернення: 10.10.2024)

30.Інтерв'ю Андрія Пишного для Dagens Nyheter про фінансову стабільність під час війни та значення міжнародної допомоги // Національний банк України. URL:

<https://bank.gov.ua/ua/news/all/intervyu-andriya-pishnogo-dlya-dagens-nyheter-pro-finansovu-stabilnist-pid-chas-viyni-ta-znachennya-mijnarodnoyi-dopomogi>. (дата звернення: 10.10.2024)

31.Ключовим у розмові з Путіним було питання про звільнення полонених моряків – прес-служба Зеленського // Радіо Свобода. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-zelenskyi-putin-telefonna-rozmova/30050144.html>. (дата звернення: 08.10.2024)

32.Коментар МЗС України щодо рішення Комітету Міністрів Ради Європи від 17 вересня 2014 року // Wayback Machine. URL: https://web.archive.org/web/20160303112030/http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247613574&cat_id=244277212. (дата звернення: 10.10.2024)

33.Корупційний скандал в часи пандемії. МОЗ звинувачують у непрозорому тендері на закупівлю захисних костюмів для лікарів – всі подробиці // NV. URL: <https://nv.ua/ukr/ukraine/politics/moz-potrapiv-u-korupciyniy-skandal-u-zv-yazku-z-neprozoroyu-zakupivleyu-zahistu-dlya-medikiv-novini-ukrajini-50083466.html>. (дата звернення: 10.10.2024)

34.Кремль несе юридичну відповідальність за дії “ДНР” та “ЛНР”. Переклад резолюції ПАРС // Європейська правда. URL:

<https://www.eurointegration.com.ua/articles/2016/10/12/7055800/>. (дата звернення: 12.10.2024)

35. Кречко Я. Вбивати українців за 400 євро. В Італії розкрили схему вербування бойовиків на Донбас // Радіо Свобода. URL: <https://web.archive.org/web/20180814114258/https://www.radiosvoboda.org/a/donbas-realii-boyovyky-z-italii/29427659.html>. (дата звернення: 09.10.2024)
36. Культенко, Олександр. "Про емерджентність історичного методу наукового дослідження в міжнародному праві." Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія: Історичні науки 16 (2012): 217-223.
37. Левенець М. Ю. Геополітичне положення України в рамках міжнародних відносин на політичній арені в сучасних умовах / М. Ю. Левенець // Сучасні виклики соціально - політичного розвитку: політико-правові, соціально-економічні та культурні виміри : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, аспірантів, докторантів і молодих вчених (м. Одеса, 16 травня 2022 р.). – Одеса : ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Центр соціально-політичних досліджень «Politicus». – 2022. – С. 31-36
38. Литва продовжить надавати Україні всебічну підтримку, – Грібаускайте // 24 Канал. URL: https://24tv.ua/litva_prodovzhit_nadavati_ukrayini_vsebachnu_pidtrimku__g_ribauskaite_n556896. (дата звернення: 10.10.2024)
39. Литвинчук О., Шевчук А., Войтюк О. Міжнародна допомога Україні в умовах війни як вид співробітництва // Геополітика України: історія і

- сучасність. Євроінтеграція України та економічна безпека держави. 2024. № 1 (32). С. 239–252.
40. Марченко А. Антикорупційна реформа в Україні: поняття та особливості // Актуальні проблеми державного управління. 2021. № 2 (83). С. 199–204.
41. Шлях України до НАТО: основні проблеми, здобутки та перспективи євроатлантичної інтеграції / Т. Мелещенко, І. Волошин // Український історичний журнал. — 2021. — Число 4. — С. 104-113. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.
42. Мені потрібна зброя, а не евакуація. Як Зеленський став українцем, що рятує світ // Твоє Місто. URL: https://tvoemisto.tv/blogs/meni_potribna_zbroya_a_ne_evakuatsiya_yak_zelenskyi_stav_ukraintsem_shcho_ryatuie_svit_136976.html. (дата звернення: 12.10.2024)
43. МЗС Британії: Заворушення в Україні спланувала Росія // Українська правда. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2014/04/14/7022381/>. (дата звернення: 12.10.2024)
44. МЗС Латвії визнало наявність війни між Україною і РФ // Стрічка.ком. URL: <https://web.archive.org/web/20141125213948/http://cv.strichka.com/item/12949292>. (дата звернення: 12.10.2024)
45. Мідіна А. Недосконалість механізмів влади в питаннях забезпечення функціонування української мови як державної // ScienceRise: Juridical Science. 2023. № 3 (25). С. 18–22.
46. Міжнародна комісія провела нове засідання цього питання і заявила, що немає достатньої кількості доказів щодо «умислу злочинків» // UNIAN. 4 верес. 2023. URL: <https://www.unian.ua/war/v-on-znovu-nedobachili->

chi-vchinila-rf-genocid-protiukrajinciv-12381984.html. (дата звернення: 09.10.2024)

- 47.Міністерство закордонних справ України - Дмитро Кулеба: Україна, Грузія та Молдова започаткували Асоційоване Тріо. mfa.gov.ua. (дата звернення: 08.10.2024)
- 48.Молочко П. Cancel culture як інструмент впливу у політичній боротьбі // Медіафорум: аналітика, прогнози, інформаційний менеджмент. 2022. № 10. С. 84–106.
- 49.Мороз І. О. Геополітичне становище України у сучасному світі. 2016. С. 1-2
- 50.На чий бік стане світ? Аналіз промов Зеленського та путіна з початку великої війни // Твоє Місто. URL: https://tvoemisto.tv/exclusive/na_chyy_bik_stane_svit_analiz_promov_zelen_skiego_ta_putina_z_pochatku_velykoi_vinyu_136642.html. (дата звернення: 13.10.2024)
- 51.Назарчук І. Українсько-турецька «квадрига»: взаємодія Києва та Анкари перед загрозою Москви // Радіо Свобода. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/ukrayinsko-turetska-kvadryha-moskva/31686318.html>. (дата звернення: 08.10.2024)
- 52.Никитюк Я. І. Періодизації історії створення Вищого антикорупційного суду України // Юридична наука. 2020. № 2 (104). С. 275–287.
- 53.Ні капітуляції. У Києві відбулися акції протесту проти затвердження формули Штайнмаєра // Бабель. URL: <https://babel.ua/news/36409-ni-kapitulyaciji-u-kiyevi-vidbulisya-akciji-protestu-proti-zatverdzhennya-formuli-shtaynmayera>. (дата звернення: 12.10.2024)

- 54.Обама порівняв російську агресію з нацизмом // Українська правда.
URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2014/09/3/7036632/>. (дата звернення: 12.10.2024)
- 55.ОБСЄ прямо звинуватила Росію в окупації Криму – резолюція // Wayback Machine. URL: <https://web.archive.org/web/20220124081308/https://www.unian.ua/politics/934794-obse-pryamo-zvinuvatila-rosiyu-v-okupatsiji-krimu-rezolyutsiya.html>. (дата звернення: 12.10.2024)
- 56.Омбудсмен: Україна ідентифікувала більшість тіл загиблих в Оленівці полонених // Українська правда. 7 липня 2023. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2023/07/7/7410365/>. (дата звернення: 09.10.2024)
- 57.Офіс українського омбудсмена ще не отримав від ОО відповіді щодо списку депортованих РФ дітей // Interfaks-Україна. 7 верес. 2023. URL: <https://interfax.com.ua/news/general/933556.html>. (дата звернення: 09.10.2024)
- 58.ПА ОБСЄ визнала факти військової агресії Росії проти України // Українська правда. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2015/07/9/7073893/>. (дата звернення: 12.10.2024)
- 59.ПАРЄ визнала наявність російських військ в Україні // УНІАН. URL: <https://www.unian.ua/politics/991874-pare-viznala-nayavnist-rosiyskih-viysk-v-ukrajini.html>. (дата звернення: 10.10.2024)
- 60.ПАРЄ затвердила резолюцію по Україні: фінансування бойовиків з РФ, анексія, звільнення в'язнів // Європейська правда. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2015/01/27/7030153/>. (дата звернення: 10.10.2024)

- 61.ПАСЕ до кінця року виключила РФ з усіх керівних органів асамблеї // ТАСС. URL: <https://web.archive.org/web/20150216143720/http://tass.ru/mezhdunarodnaya-ranorama/1111315>. (дата звернення: 10.10.2024)
- 62.Пашков В. Спеціальний міжнародний трибунал щодо злочину агресії рф. 2024. С. 500-505
- 63.Підтримка Резолюції ООН щодо Криму, незважаючи на протидію Росії – перемога української дипломатії // Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL: <https://web.archive.org/web/20161117070042/http://www.president.gov.ua/news/prezident-pidtrimka-rezolyuciyi-onn-shodo-krimu-nezvazhayuch-38762>. (дата звернення: 11.10.2024)
- 64.Подольак І. Ірина Подольак: Про Зеленського і зовнішню політику України // ZAXID.NET. URL: https://zaxid.net/pro_zelenskogo_i_zovnishnyu_politiku_ukrayini_n1534869. (дата звернення: 11.10.2024)
- 65.Понад 140 країн на Генасамблеї ООН підтримали українську формулу миру // Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-polytics/3674324-genasamblea-onn-uhvalila-ukrainsku-rezoluciu-sodob-neobhidnosti-dosagnenna-spravedlivogo-miru.html>. (дата звернення: 12.10.2024)
- 66.Про склад Національної ради реформ : Указ Президента України від 23.06.2020 р. № 245/2020 : станом на 13 серп. 2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/245/2020#Text>. (дата звернення: 12.10.2024)

67. Рада безпеки ООН найближчої ночі проведе засідання щодо України // Радіо Свобода. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/25331759.html>. (дата звернення: 11.10.2024)
68. Рада Безпеки ООН скликає закрите засідання щодо України // УНІАН. URL: <https://www.unian.ua/politics/954461-rada-bezpeki-oon-sklikae-zakrite-zasidannya-schodo-ukrajini.html>. (дата звернення: 11.10.2024)
69. Рада визнала Росію державою-агресором // BBC News Україна. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/politics/150127_russia_aggressor_sx. (дата звернення: 11.10.2024)
70. Рада Європи офіційно визнала наявність російських військ в Україні – МЗС // Wayback Machine. URL: <https://web.archive.org/web/20220306120232/http://www.unian.ua/politics/986567-rada-evropi-ofitsiyno-viznala-nayavnist-rosiyskih-viysk-v-ukrajini-mzs.html>. (дата звернення: 10.10.2024)
71. Рада міністрів ЄС ухвалила 14-й пакет санкцій проти Росії // Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3878118-rada-ministriv-es-uhvalila-14j-paket-sankcij-protirosii.html>. (дата звернення: 09.10.2024)
72. Рада національної безпеки і оборони України. URL: <https://www.rnbo.gov.ua/>. (дата звернення: 12.10.2024)
73. Реалізм (міжнародні відносини) // Wikidata. URL: [https://www.wikidata.uk-ua.nina.az/Реалізм_\(міжнародні_відносини\).html](https://www.wikidata.uk-ua.nina.az/Реалізм_(міжнародні_відносини).html). (дата звернення: 13.10.2024)
74. Резолюція Європарламенту від 23 листопада 2022 року про визнання Російської Федерації державою-спонсором тероризму (2022/2896(RSP)). URL:

<https://ukraine.europarl.europa.eu/cmsdata/260974/1267924UK.pdf>. (дата звернення: 09.10.2024)

75. Риторика Росії свідчить, що вона невпевнена у собі – екс-посол США в Москві // Радіо Свобода. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/27170422.html>. (дата звернення: 12.10.2024)

76. Роль ФРН у формуванні спільної позиції ЄС щодо російсько-українського конфлікту // Аналітичний центр Борисфен Інтел. URL: https://bintel.com.ua/uk/article/rol_frg_v_formirovanii_obshhej_pozicii_es_2/. (дата звернення: 12.10.2024)

77. Росію не обрано до одного з головних органів ООН // Главком. URL: <https://glavcom.ua/world/world-politics/rosiju-ne-obrano-do-odnoho-z-holovnikh-orhaniv-oon-1007921.html>. (дата звернення: 09.10.2024)

78. Росію офіційно виключили з Дунайської комісії // Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3834566-rosiu-oficijno-viklucili-z-dunajskoj-komisii.html>. (дата звернення: 09.10.2024)

79. Росія не виконала жодного зобов'язання за Мінськими угодами, – США в ОБСЄ // LB.ua. URL: https://lb.ua/news/2022/02/18/505948_rosiya_vikonala_zhodnogo.html. (дата звернення: 12.10.2024)

80. Санкції проти Росії: енергетика // USAID. URL: <https://ants.org.ua/wp-content/uploads/2024/08/sankcziyi-proty-rosiyi-energetyka-1.pdf>. (дата звернення: 09.10.2024)

81. Санкції проти РФ / Міністерство закордонних справ України. URL: <https://mfa.gov.ua/protidiya-agresiyi-rf/sankciyi-proti-rf>. (дата звернення: 09.10.2024)

- 82.Санкції проти РФ // МЗС. URL: <https://mfa.gov.ua/protidiya-agresiyi-rf/sankciyi-proti-rf>. (дата звернення: 13.10.2024)
- 83.Санкції, запроваджені ЄС щодо Росії через вторгнення в Україну // Європейська комісія. URL: https://eu-solidarity-ukraine.ec.europa.eu/eu-sanctions-against-russia-following-invasion-ukraine_uk. (дата звернення: 09.10.2024)
- 84.Санкції, запроваджені ЄС щодо Росії через вторгнення в Україну // Європейська комісія. URL: https://eu-solidarity-ukraine.ec.europa.eu/eu-sanctions-against-russia-followinginvasion-ukraine_uk. (дата звернення: 09.10.2024)
- 85.Свобода Р. Росія наклала вето на резолюцію Ради безпеки ООН про засудження «референдуму» в Криму // Радіо Свобода. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/25298182.html> (дата звернення: 11.10.2024)
- 86.Сисак І. Інструмент інформування чи впливу: навіщо Банковій телемарафон та що влада планує робити з ним далі? // Радіо Свобода. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/navishcho-bankovyy-telemarafon-ta-shcho-vlada-planuye-robyty-z-nym-dali/32944114.html>. (дата звернення: 12.10.2024)
- 87.Сліпченко С., Степанюк В., Дудка Е. Другий рік Зеленського. Аналіз брехні, обіцянок і риторики президента від VoxCheck // VoxUkraine. 2021. URL: <https://voxukraine.org/drugyj-rik-zelenskogo-analiz-brehni-obitsyanok-i-rytoryky-prezydenta-vid-voxcheck> (дата звернення: 12.10.2024)
- 88.Спеціальна моніторингова місія ОБСЄ в Україні: факти // Organization for Security and Co-operation in Europe (OSCE). URL:

<https://www.osce.org/uk/ukraine-smm/116924>. (дата звернення: 10.10.2024)

- 89.Твердохліб Й. Основні прорахунки у стратегії вищого військово-політичного керівництва Російської Федерації при плануванні та проведенні повномасштабного вторгнення на територію України // Філософія та політологія в контексті сучасної культури. 2022. Т. 14, № 2. С. 60–66.
- 90.Текст резолюції ПАРЕ щодо зниклих безвісти: Росія – агресор, Крим – окупований // Європейська правда. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2015/06/25/7035273/>.(дата звернення: 12.10.2024)
- 91.Туск: Путін зупиниться там, де дозволить Україна // Українська правда. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2014/04/13/7022254/>. (дата звернення: 12.10.2024)
- 92.У ПА НАТО презентували доповідь про участь армії Росії в конфлікті на Донбасі (відео) // УНІАН. URL: <https://www.unian.ua/war/1633186-ukraine-nato-prezentuvali-dopovid-pro-uchast-regulyarno-ji-armiji-rosiji-v-konflikti-na-donbasi-video.html>. (дата звернення: 10.10.2024)
- 93.Указ Президента України № 679/2022 щодо дій України у відповідь на спробу Російської Федерації анексувати території нашої держави, з метою гарантування безпеки євроатлантичного простору, України та відновлення її територіальної цілісності // Президент України. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/6792022-44249>. (дата звернення: 08.10.2024)
- 94.Указ Президента України № 679/2022 щодо дій України у відповідь на спробу Російської Федерації анексувати території нашої держави, з метою гарантування безпеки євроатлантичного простору, України та

відновлення її територіальної цілісності // Президент України. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/6792022-44249>. (дата звернення: 12.10.2024)

95. Україна захищається від нападу тиранії, і ця боротьба за свободу зрозуміла в будь-якому куточку планети – звернення Президента Володимира Зеленського // Президент України. URL: <https://www.president.gov.ua/news/ukrayina-zahishayetsya-vid-napadu-tiraniyi-i-sya-borotba-za-74865>. (дата звернення: 13.10.2024)
96. Україна має до Росії 5 вимог, які оголосить в четвер у Женеві, – Яценюк // Телеканал новин 24. URL: https://web.archive.org/web/20141214220055/http://24tv.ua/home/showSingleNews.do?ukrayina_maye_do_rosiyi_5_vimog_yaki_ogolosit_v_chetver_u_zhenevi__yatsenyuk&objectId=433497. (дата звернення: 10.10.2024)
97. Україна отримала статус кандидата на членство в ЄС // Кабмін. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/ukrayina-otrimala-status-kandidata-na-chlenstvo-v-yes>. (дата звернення: 13.10.2024)
98. Україна отримала статус кандидата на членство в ЄС // Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/ukrayina-otrimala-status-kandidata-na-chlenstvo-v-yes>. (дата звернення: 11.10.2024)
99. Україна розірвала дипломатичні відносини з РФ – Зеленський // Слово і Діло. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2022/02/24/novyna/polityka/ukrayina-rozirvala-dyplomatychni-vidnosyny-rf-zelenskyj>. (дата звернення: 11.10.2024)
100. Україна, Британія та Польща створили тристоронній альянс // Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3406171-ukraina-britania-ta-polsa-zapocatkuvali-tristoronnij-alans.html>. (дата звернення: 08.10.2024)

101. Україна, Велика Британія та Польща створюють новий альянс: перші деталі // LIGA.net. URL: <https://web.archive.org/web/20220201172752/https://news.liga.net/ua/politics/news/kuleba-raskryl-pervye-detali-alyansa-ukrainy-polshi-i-velikobritanii>. (дата звернення: 09.10.2024)
102. Фесенко В. Зовнішні чинники впливу на українську політику // Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-polytics/3754359-zovnisni-cinniki-vplivu-na-ukrainsku-politiku.html>. (дата звернення: 13.10.2024)
103. Фецин Т. Військова допомога Україні з-за кордону у 2022 році // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції „Формування механізму зміцнення конкурентних позицій національних економічних систем у глобальному, регіональному та локальному вимірах“. 2023. С. 28–30.
104. Чернишова Т. Політичний дискурс Президента України Володимира Зеленського: стратегії & тактики мовленнєвого впливу (на матеріалі виступів першого року президентства) // Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філологія». 2021. № 46. С. 147–156.
105. Шевчук О., Кравченко О. Концепт війни та миру у промовах Дональда Трампа та Володимира Зеленського // *Acta de Historia & Politica: Saeculum XXI*. 2019. No. 01. P. 117–125.
106. Якименко Ю., Биченко А., Білявський М. та ін. Рік діяльності Президента Володимира Зеленського: здобутки і прорахунки / Центр Разумкова. Київ : Видавництво «Заповіт», 2020. 124 с.

107. Якимчук В., Лопатюк Н. Комунікативні стратегії і тактики в політичних промовах В. Зеленського // *Germanic Philology. Journal of Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University*. 2022. No. 835-836. P. 127–135.
108. Adams H. What armoured vehicles is the UK sending to Ukraine? // *Forces Network*. 2022. URL: <https://www.forcesnews.com/ukraine/uk/what-armoured-vehicles-are-uk-sending-ukraine> (дата звернення: 13.10.2024)
109. Bazhenova H. Rok prezydentury Wołodymyra Zełenskiego. Raport o stanie państwa / Instytut Europy Środkowej. Lublin, 2020. 108 с.
110. Corruption Perceptions Index-2021 // *Transparency International Ukraine*. URL: <https://ti-ukraine.org/en/research/corruption-perceptions-index-2021/>. (дата звернення: 13.10.2024)
111. Dzera M. M., Pasichnyy R. Y. Сучасні методи досліджень міжнародних відносин // *Scientific Messenger of LNU of Veterinary Medicine and Biotechnologies. Series Economical Sciences*. 2017. Vol. 19, No. 76. P. 144–146.
112. EU orders preparation of 'urgent' Russia sanctions as Ukraine troops give more ground // *Fox News*. URL: <https://web.archive.org/web/20140901004057/http://www.foxnews.com/world/2014/08/31/european-union-orders-urgent-preparation-new-russia-sanctions/>. (дата звернення: 10.10.2024)
113. How far do EU-US sanctions on Russia go? // *BBC News*. URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-28400218>. (дата звернення: 10.10.2024)
114. Joint Coordination Centre opens in Istanbul to facilitate safe export of commercial foodstuffs and fertilizers from Ukrainian ports // *ReliefWeb*. URL: <https://reliefweb.int/report/turkiye/joint-coordination-centre-opens->

- [istanbul-facilitate-safe-export-commercial-foodstuffs-and-fertilizers-ukrainian-ports](#). (дата звернення: 13.10.2024)
115. Lithuania, Poland and Ukraine Inaugurate ‘Lublin Triangle’ // Jamestown. 5 серп. 2020. URL: <https://jamestown.org/program/lithuania-poland-and-ukraine-inaugurate-lublin-triangle/> (дата звернення: 13.10.2024)
116. Loginova E. Pandora Papers Reveal Offshore Holdings of Ukrainian President and his Inner Circle // Organized Crime and Corruption Reporting Project. 2021. URL: <https://www.occrp.org/en/project/the-pandora-papers/pandora-papers-reveal-offshore-holdings-of-ukrainian-president-and-his-inner-circle> (дата звернення: 14.10.2024)
117. News from The Associated Press // Wayback Machine. URL: https://web.archive.org/web/20140906133631/http://hosted.ap.org/dynamic/stories/E/EU_NATO. (дата звернення: 10.10.2024)
118. Poland will hand over the 155-mm Krab AHS self-propelled howitzers to Ukraine // Мілітарний. URL: <https://mil.in.ua/en/news/poland-will-hand-over-the-155-mm-krab-ahs-self-propelled-howitzers-to-ukraine/>. (дата звернення: 08.10.2024)
119. Trebesch, C., Antezza, A., Bushnell, K., Frank, A., Frank, P., Franz, L., Kharitonov, B. K., Rebinskaya, E., & Schramm, S. (2023). The Ukraine support tracker: Which countries help Ukraine and how? (Working Paper No. 2218). Kiel. p.1-75
120. U.S. Security Cooperation with Ukraine // US Department of State. URL: <https://www.state.gov/u-s-security-cooperation-with-ukraine/>. (дата звернення: 08.10.2024)

121. Watling, Jack, Oleksandr Danylyuk, and Nick Reynolds. Preliminary Lessons from Ukraine's Offensive Operations, 2022–23. Royal United Services Institute for Defense and Security Studies, 2024.

SUMMARY

The master's thesis consists of an introduction, three main sections with multiple subsections, conclusions, a list of references, and appendices.

The introduction underscores the critical relevance of the research topic, drawing attention to the unprecedented security challenges that Ukraine faces amid escalating tensions with Russia. It highlights the growing importance of studying Ukraine's foreign policy approach, particularly in the context of the ongoing war and its broader geopolitical implications. By situating the research within theoretical frameworks, the study aims to analyze President Zelensky's diplomatic strategy through the lenses of international relations theories, including neorealism, neoliberal institutionalism, and constructivism.

The research is structured to explore the evolution of Ukraine's foreign policy under Zelensky's leadership, particularly from 2022 to 2024, as the country navigates both military conflict and diplomatic engagement. The object of the study is Ukraine's foreign policy activities during this period, with a focus on Zelensky's efforts to garner international support and strengthen Ukraine's position on the global stage. The subject of the research encompasses key aspects of Zelensky's diplomatic strategies, such as negotiations, alliances, and the balancing of relations with international powers.

Methodologically, the study employs a range of approaches, including historical analysis, systemic analysis, and content analysis, to provide a comprehensive view of Ukraine's evolving foreign policy. By examining documents, speeches, and international agreements, the research seeks to assess both the immediate and long-term impacts of Zelensky's actions on Ukraine's foreign relations and security.

The first section, "Conceptual and Methodological Foundations of Research," delves into the theoretical framework underpinning the study. Here,

neorealism is explored in its relevance to Ukraine's positioning amid competing superpowers, focusing on power dynamics, security dilemmas, and Ukraine's sovereignty. Neoliberal institutionalism sheds light on the potential of cooperative alliances and international institutions, especially within the EU and NATO, as a response to collective security challenges. Constructivism is examined as a means to understand how identity, perception, and narrative shape Ukraine's diplomatic initiatives and its resilience in asserting sovereignty.

This section, therefore, lays the theoretical foundation for the study, demonstrating how each of these international relations theories provides unique insights into Ukraine's foreign policy. By combining the insights from neorealism, neoliberal institutionalism, and constructivism, the section offers a multifaceted framework that enables a deeper understanding of the challenges and strategies employed by President Zelensky in navigating Ukraine's diplomatic efforts during the war with Russia. This comprehensive analysis sets the stage for the subsequent sections, where the practical application of these theories to Zelensky's foreign policy decisions will be explored in greater detail.

The second section, "Foreign Policy of President Zelensky Before the Full-Scale Invasion," delves into the early years of Zelensky's presidency, exploring the initial stages of his foreign policy strategy and its evolution in response to the ongoing challenges Ukraine faced, particularly the aftermath of the 2014 Crimea annexation. This period was marked by an ongoing conflict with Russia, regional instability, and Ukraine's efforts to align more closely with Western powers.

The section begins by examining Zelensky's early attempts at peace negotiations with Russia, especially in the context of the unresolved conflict in Eastern Ukraine and the annexation of Crimea. Zelensky, having come to power in 2019, initially sought to revitalize the Minsk agreements and engage Russia diplomatically in an effort to de-escalate the situation. However, despite his efforts

to maintain dialogue, the diplomatic space for meaningful negotiations remained limited, primarily due to Russia's continued aggression and unwillingness to negotiate a lasting peace. These early years thus demonstrate Zelensky's diplomatic balancing act, as he sought to appease domestic constituencies advocating for peace while maintaining Ukraine's sovereignty and security interests in the face of Russian provocation.

As tensions with Russia persisted, Zelensky's foreign policy increasingly focused on pivoting Ukraine towards greater integration with Western institutions, primarily the European Union (EU) and NATO. The section discusses how Zelensky worked to build stronger ties with these organizations, despite political and security challenges. He emphasized the importance of Ukraine's European future, framing closer ties with the EU as not only an economic opportunity but also a vital strategic shift to secure Ukraine's sovereignty. NATO, similarly, remained a cornerstone of Zelensky's foreign policy, with his administration seeking more tangible support from the alliance, even though full membership remained a distant prospect due to resistance from certain NATO members.

The annexation of Crimea in 2014 had a profound impact on Ukraine's foreign policy, fundamentally altering its geopolitical orientation and sparking a reevaluation of its security priorities. This event crystallized Ukraine's need for stronger alliances and external support, setting the stage for Zelensky's foreign policy trajectory. The section highlights how this shift toward the West was not just a response to Russian aggression but also a reflection of growing domestic consensus on the necessity of closer integration with the EU and NATO, as well as the pursuit of economic reforms and modernization.

The section also examines Zelensky's efforts to manage Ukraine's diplomatic relations with its neighboring countries, particularly those in Central and Eastern Europe. Zelensky sought to strengthen Ukraine's partnerships with

countries such as Poland, Lithuania, and Romania, viewing them as key allies in the fight against Russian influence in the region. This proactive engagement with neighbors was part of a broader strategy to mitigate regional tensions and promote economic and security cooperation. The section underscores how Zelensky's diplomatic approach during this period aimed to balance Ukraine's immediate security needs with longer-term economic aspirations, fostering stronger regional partnerships and advancing Ukraine's integration into European and transatlantic frameworks.

The third section, "Foreign Policy Amid the 2022 Russian Invasion," delves into Ukraine's foreign policy evolution during the full-scale Russian invasion, beginning in February 2022. This section provides an in-depth analysis of President Zelensky's adaptive and multifaceted diplomatic strategy, which became crucial in securing both immediate military and long-term political support from the international community.

One of the most striking features of Zelensky's foreign policy response was his dynamic use of international media and personal engagement on the global stage. In the face of Russia's aggression, Zelensky quickly grasped the power of direct communication to shape the global narrative and generate international backing. His speeches to major international forums, such as the United Nations, the U.S. Congress, and the European Parliament, became iconic moments in the war's diplomacy. Through these addresses, Zelensky emphasized the existential threat posed by Russia to Ukraine and the broader international order. His direct appeals to global audiences were highly effective in galvanizing support, not only by framing Ukraine's struggle as one for democracy and freedom but also by reminding the world of the shared values at stake in the conflict.

Zelensky's media strategy was particularly powerful in leveraging the immediacy of digital communication, where he reached millions of people

worldwide through social media platforms, video addresses, and press conferences. This communication strategy helped establish him as the face of Ukraine's resistance and transformed his role from a national leader to a global symbol of defiance and resilience. His ability to engage with both world leaders and the general public directly elevated the international visibility of Ukraine's plight and facilitated increased support, both military and humanitarian.

In addition to his media outreach, this section explores the transformation of Ukraine's military partnerships during the conflict. At the onset of the invasion, Ukraine's military collaborations were largely regional, but the urgency of the war catalyzed the deepening of strategic alliances with global powers, particularly the United States, the European Union, and NATO members. The section examines the critical role these alliances played in the early stages of the war, particularly through the provision of advanced weaponry, intelligence sharing, and training for Ukrainian forces. The support Ukraine received from Western powers, especially the United States, was pivotal in bolstering its defensive capabilities, enabling Ukrainian forces to push back Russian advances and even regain territory. The supply of military aid, such as anti-tank missiles, drones, air defense systems like the Patriot and HIMARS, and later, advanced battle tanks and fighter jets, became a cornerstone of Ukraine's resilience on the battlefield.

The analysis also emphasizes the significance of these military partnerships in shaping Ukraine's long-term strategic outlook. Zelensky's diplomatic efforts ensured that Ukraine was no longer solely reliant on its immediate neighbors but had formed strong defense ties with global powers. This shift transformed Ukraine's military capabilities, enabling it to fight a much more capable adversary.

Equally important were the economic and energy security challenges that the war exacerbated. The invasion severely disrupted Ukraine's economy, with key infrastructure being targeted, including energy grids, ports, and industries. In

response, Zelensky worked tirelessly to secure international financial aid and loans from Western governments, international financial institutions, and private sector investors. The provision of such aid not only helped stabilize Ukraine's economy in the face of war but also facilitated the country's ongoing resistance efforts.

Simultaneously, the war exposed Ukraine's vulnerability in terms of energy security, with Russian strikes targeting Ukraine's energy infrastructure and causing widespread blackouts. Zelensky's diplomatic strategy extended to seeking assistance in rebuilding the energy grid, diversifying energy sources, and reducing dependence on Russian energy supplies. Ukraine's partnerships with the EU and other international allies were critical in mitigating some of these energy vulnerabilities, with efforts to expedite energy diversification and secure alternative supplies.

The section further investigates the impact of international sanctions against Russia, which were a major component of the diplomatic strategy to weaken Russia's economic and military capacity. The imposition of severe sanctions on Russia, alongside financial and military support for Ukraine, helped to isolate Russia on the global stage. These sanctions, however, also posed challenges for Ukraine. The war had a profound effect on Ukraine's own economy, and while sanctions against Russia were intended to pressure the Kremlin, they also disrupted global supply chains, contributing to inflation and economic uncertainty worldwide. The section explores how Zelensky's diplomatic strategy balanced these economic challenges, ensuring that Ukraine's recovery prospects remained central in international discourse.

In conclusion, the third section underscores the complexity of Zelensky's diplomatic efforts during the 2022 Russian invasion. His strategic use of international media, engagement with foreign governments, and strengthening of military alliances played a crucial role in mobilizing global support. The section

highlights how these diplomatic measures helped Ukraine resist Russia's military onslaught, sustain its economy, and secure its future within the international community. Furthermore, it outlines the multifaceted nature of Ukraine's foreign policy during wartime, with military aid, economic recovery, energy security, and sanctions all intersecting in the broader diplomatic strategy. This section offers a comprehensive examination of Zelensky's foreign policy during one of the most critical periods in Ukraine's modern history, providing insight into how Ukraine navigated the unprecedented challenges of the war.

The conclusions of this thesis encapsulate the key findings of the study, with a focus on the resilience and adaptability of Ukraine's foreign policy under President Zelensky's leadership. The study highlights how, through a well-coordinated combination of diplomatic efforts, strategic alliances, and public engagement, Ukraine has not only managed to strengthen its international standing but has also reinforced its commitment to sovereignty, territorial integrity, and democratic values. This resilience is evident in Ukraine's ability to leverage its foreign policy to secure critical military, economic, and diplomatic support in the face of Russian aggression.

The conclusions emphasize that Ukraine's foreign policy during the period of the full-scale invasion (2022-2024) was marked by a strategic alignment with Western powers, particularly the EU, NATO, and the United States. Zelensky's approach successfully positioned Ukraine as a key partner in the global effort to counter Russian expansionism and defend democratic principles. The use of international media, direct engagement with world leaders, and appeals to global public opinion proved to be central to Ukraine's diplomatic success. These efforts not only mobilized support for military aid but also reinforced Ukraine's legitimacy on the world stage, framing the conflict as one with broader implications for global stability.

Furthermore, the study highlights how the theoretical frameworks of neorealism, neoliberal institutionalism, and constructivism collectively offer a comprehensive understanding of Ukraine's foreign policy evolution. Neorealism sheds light on Ukraine's security dilemma and its need to strengthen its position vis-à-vis Russia, while neoliberal institutionalism underscores the role of international cooperation and institutional support, particularly through EU and NATO integration. Constructivism, meanwhile, provides valuable insights into how identity, national narratives, and the mobilization of global public opinion were instrumental in shaping Ukraine's diplomatic actions and its image as a defender of democratic values.

Through this analysis, the thesis contributes valuable insights into the complexity of Ukraine's foreign policy during one of the most challenging periods in its modern history. It demonstrates that Ukraine's diplomatic efforts were not only reactive to immediate security threats but also strategically oriented towards long-term objectives, including the restoration of territorial integrity, integration with the West, and the defense of its democratic institutions. The study provides a nuanced understanding of how foreign policy, in the context of war, can be a decisive factor in determining the survival and future trajectory of a nation.